Sonbahar 2021

YapıKredi

Crystal

Kendini sürekli olarak yenileyen ve değiştiren tabiatın bizlere sunduğu doğal açık hava izolasyon aktivitesinde lüks kıstas: glamping

CRYSTAL SAHİBİ OLMAK İÇİN:
CRYSTAL YAZIN, BİR BOŞLUK BIRAKIN, **TCKN** BİLGİNİZİ **4421**'E GÖNDERİN.

Yapı Kredi Crystal ile en seçkin restoranlarda ayrıcalıklısınız.

Crystal sahipleri İstanbul'un keyfini en gözde restoranlarda **%20 indirim** ayrıcalığı ile çıkarır.

Detaylı bilgi ve diğer anlaşmalı restoran listesi için:
www.crystalcard.com.tr

YapıKredi Crystal

EYLÜL-EKİM-KASIM

YapıKredi

Yönetim
İmtiyaz Sahibi
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. adına
Arda Öztaşkın

Yönetim Yeri
Yapı Kredi Plaza, D Blok,
Levent, 34330 İstanbul
Tel: 0212 339 70 00

Yayın Kurulu
Özge Bakırçalı, Ceren Gençceylan,
Sahra Özyavuz, Mert Nuzumlalı,
Deniz Öztürk, Beran Toksöz,
Müjde Metin

Yapım - Yayın
Lup Medya Ltd. Şti.
Gümüşsuyu Mah. Ayazpaşa Camii Sok.
No:7/5 Beyoğlu/İstanbul/Türkiye
Tel: 0212 243 6142
info@lupmedya.com

Yayın Koordinatörü (Sorumlu)
Beran Toksöz

Kreatif Direktör
Müjde Metin

Editör
Aylin Kumdagezer

Redaksiyon
Benan Kapucu

Görsel Yönetmen
Gözde Çetin

Katkıda Bulunanlar
Demet Gezbor, Koray Yıldız,
Güvenç Atsüren, Uygur Uygur,
Zeynep Yener, Esra Kağıtçı Dede,
Aslin Kumdagezer, Kristin Fındıkoğlu,
Selin Ekim, Utku Kuran, Benan Kapucu,
Emre Kapçak, Osman Ocak

Reklam Direktörü
Evrim Yücesoy
evrim@lupmedya.com

Baskı
Ofset Yapımevi
Çağlayan Mah. Şair Sok. No:4
Kağıthane 34403 İstanbul
Tel: 0212 295 86 01

Baskı Yeri ve Tarihi
İstanbul, Eylül 2021

Yayın Türü
Yerel süreli yayın

Tiraj
8 bin adet

Crystal Dergisi, Lup Medya Ltd. Şti. tarafından T.C. yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Crystal Dergisi'nin isim ve yayın hakkı Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'ye aittir. Dergide yayımlanan yazı, fotoğraf ve illüstrasyonların her hakkı saklıdır. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. Yazıların sorumluluğu yazarlara, yayınlanan ilanların sorumluluğu ise sahiplerine aittir.
Mersis No: 0937002089200741

16
Doğa iyileştirir, doğa yeniler
Doğa ile iç içe olmanın en lüks hali olan *glamping*

Linyanti Bush Camp, Botsvana.

Geçtiğimiz yazın özellikle son ayını başta ülkemiz olmak üzere dünyanın farklı lokasyonlarında meydana gelen doğal afetleri takip ederek geçirdik. Küresel ısınmanın artık teoride değil pratikte de etkilerini bir hayli net görmeye başladığımız günümüz dünyasında gündemimizi meşgul eden birçok başlık var. Bundan neredeyse iki sene önce hayatımıza giren pandemi ile birlikte eski ve yeni normal standartlarını karşılaştırırken, şimdilerde haleti ruhiyemizi stabil tutmanın en basit yöntemlerini ararken buluyoruz kendimizi. Bu nedenle Crystal Sonbahar 2021 sayısının kapak konusunda rotamızı, kendini yenilemekten asla vazgeçmeyen tabiatın bizlere sunduğu doğal açık hava izolasyon aktivesi *glamping*'e çevirdik. Geçiş mevsimine atfedilen değişimi ve tabii ki gündemimizin yoğunluğunu göz ardı etmemeye çalıştık. Ağaç ev konseptinin minimal yaşama olan etkilerinden mobilya tasarımındaki ataerkil hegemonyayı kıran güçlü kadın figürlere kadar, neticede doğa ve insan oluşumunda hiçbirimizin birbirimizden farkı olmadığını hatırlatmak istedik. Her şeye rağmen umut etmekten vazgeçmediğimiz bir sonbahar olması dileğiyle. Keyifli okumalar...

72

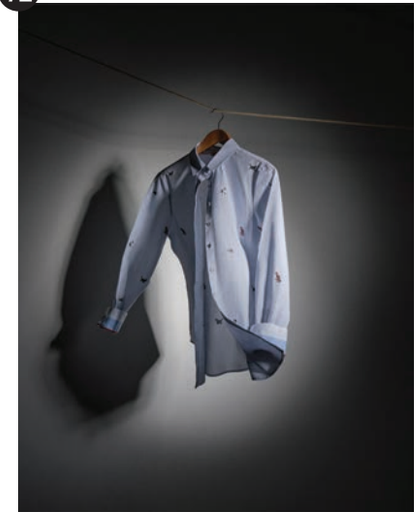

Yakalı yansıma
Çeşitli kombinasyonlara sahip *smart casual* gömlekler

We assemble every single watch twice.
Because perfection takes time.

A. LANGE & SÖHNE
GLASHÜTTE I/SA

For us, perfection is a matter of principle. This is why, on principle, we craft all timepieces with the same care and assemble each watch twice. Thus, after the 1815 ANNUAL CALENDAR has been assembled for the first time and precisely adjusted, it is taken apart again. The movement parts are cleaned and decorated by hand with finishing and polishing techniques, followed by the final assembly procedure. This assures long-term functional integrity and the immaculacy of all artisanal finishes. Even if this takes a little more time. **www.alange-soehne.com**

ARTE

Arte İstinye Park Boutique • Katar Caddesi • No: 459 İstinye/Istanbul • Phone: +90 212 345 5008

İÇİNDEKİLER

30

Manalı basitlik ve kök sistemi
Ağaç ev konseptinin dahil olduğu projelerle ile birlikte mimarlıkta sürdürülebilirlik anlayışı ve minimalizm

46

Tünelin sonundaki yeşil ışık
Sürdürülebilir turizm konseptinde ziyaret edilebilecek destinasyonlar

54

Son mu başlangıç mı?
Müsilaj namıdiğer deniz salyasından hareketle evrensel olarak agresif bir şekilde kirlenen denizlere dair

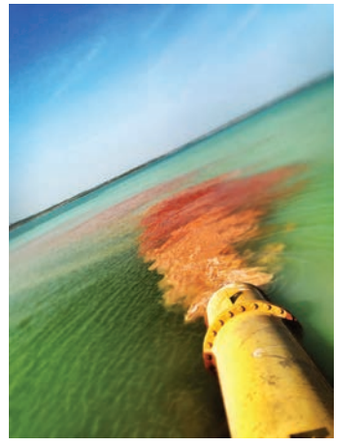

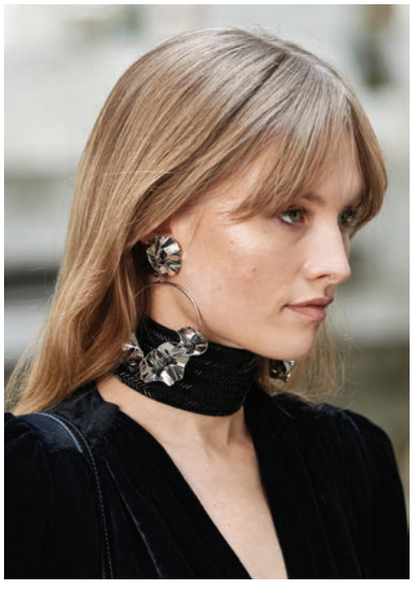

82

Mücevhere dair maksimalist beklentiler
Maksimalist boyutlardaki mücevherler

60

Fonksiyonel kronoloji
İşlevlerine göre tanımlanan dalış saatlerinin tarihi ve 2021 güncellemesi

Gilan

Contemporary treasures inspired by Istanbul.

İstinye Park, Zorlu Center,
Four Seasons Bosphorus, Mandarin Oriental Kuruçeşme

gilan.com @gilanistanbul

GÜNDEMDEN KISA KISA

ÖZLENEN BİR MODA ANLAYIŞI

Pandemi ile birlikte birçok yeniliğin hayatımıza dahil olduğunu kabul ediyoruz. Eski normal ve yeni normal karşılaştırmalarında geçmiş zamanın standartlarını hatırlamazken kısıtlamalar yüzünden havaalanlarının yolunu da neredeyse unutmaya başlamıştık. Sadece havaalanı yolu değil, uçağa biniş kıyafetleriyle ne kadar şık olunabileceğini gösteren isimler de hafızamızdan silindi diyebiliriz. Neyse ki Rizzoli, *Come Fly With Me* kitabıyla belleklerimizi tazeliyor. Joan Collins, Naomi Campbell ve Prince gibi havaalanlarında en şık halleri ile gördüğümüz isimleri tek bir noktada buluşturan basımın küratörlüğünü Jodi Peckman üstlenmiş. Uçak merdiveninden el sallayan John ve Yoko'dan koridorlarında dolaşan Rihanna'ya birçok isim, havaalanında podyum havası estiren görüntüleriyle *Come Fly With Me*'nin seçkisinde boy gösteriyor. Hangi isim, yeni normallerinizde seyahat kıyafetinize ilham verecek dersiniz?

***Come Fly With Me*, Rizzoli'nin web sitesinde satışta.**

Doğa elektriği yarattı,
Porsche ona ruhunu verdi.
Porsche Taycan.
Detaylı bilgi için www.porsche.com.tr
Takipte kalın www.instagram.com/porscheturkiye/
34 T 3335
34 DGS 666
PORSCHE Doğuş Oto - Maslak /Maslak Mahallesi
Ahi Evran Cad. No:4 Doğuş Center
Maslak Sarıyer/İstanbul
Tel: 0212 366 46 08
Taycan 4S. Elektrik tüketimi (kWh/100km) ortalama 26.2; CO_2 emisyonu (g/km) ortalama 0

PORSCHE

Taşınabilir barbekü 599 dolar fiyat etiketi ile *www.backcountry.com*'da.

PORTATİF GASTRONOMİ

Tasarım kavramının özünde, yoktan var etmek ya da var olan bir nesneye işlevsellik kazandırmak yatıyor. Barbekü denince aklınızda ilk olarak, bir kapağı ve dört ayağı olan bilinen bir form canlanıyor olabilir ama, "işlevsellik kazandırma" önermemiz üzerinden ilerleyip bu tasarıma hareket kabiliyeti eklersek bu hiç de şaşırtıcı olmaz. Backcountry ve Nomad iş birliğine girerek tam da bunu yapmış ve barbekü konseptini bir çanta boyutuna ve fonksiyonelliğine indirgemiş. SurfaceSafe teknolojisi açılır kapanır barbekünün dış yüzeylerinin sıcaklığını düşük tutarken, pişirme ısısını da stabilize ediyor. Doğru termometre ile aromanın tam anlamıyla ortaya çıkmasını sağlayan bu taşınabilir ürün, özellikle gastronomi severler için barbekü yapma eyleminin alanlarını da genişletmiş oluyor.

Yeni Maserati Levante Hibrit'i Deneyimleyin
Performans Yeniden Yüklendi

KENDİNE HAS MASERATI KÜKREMESİNDEN İLHAM VE ELEKTRİK ALIN.

Fer Mas Oto Tic. A.Ş.
Kuruçeşme Cad. No: 27 Kuruçeşme/İstanbul
Tel: (0212) 263 30 01

Birmot Ankara
Söğütözü Mah. Söğütözü Cad. No: 2
Koç Kuleleri C Blok No: 8–9 Çankaya/Ankara
Tel: (0312) 220 55 02

Birmot Antalya
Altınova Sinan Mah. Serik Cad.
No: 301 07170 Kepez/Antalya
Tel: (0242) 225 18 18

Mengerler Bursa
Ovaakça Santral Mah. İstanbul Cad.
No: 644 Osmangazi/Bursa
Tel: (0224) 261 11 14

Motor: 2.0 L4, Azami Güç: 330 HP/450 Nm, Azami Hız: 245 km/s, 0–100 km Hızlanma: 6 sn, Yakıt Tüketimi (karma) min.-maks. 9,7–10,7 L/100 km, CO_2 Emisyonları (karma) min.-maks. 220–243 g/km. İlanda belirtilen veriler versiyona göre değişiklik gösterebilir.

Koç

www.maserati.com.tr

ÖZEL EDİSYON SINIRLI ERİŞİM

Otomotiv sektöründe limitli sayılarda üretilen; sadece belli bir konuma özel tasarlanmış modellere alışığız. Farklı coğrafyalarda olmasına rağmen yine de kendinden her daim söz ettirebilecek tasarımları takip etmek standart işlerimiz arasında. 2022 Defender the Camel Trophy Edition da o tasarımlardan biri. Land Rover, yeniden canlanan Defender'ın bir versiyonunu Kuzey Amerika'ya getiriyor. Model, 395 beygir gücü üreten altı silindirli bir motorla çalışan Defender X-Dynamic SE'ye dayanıyor. Özel edisyonda, Camel Trophy araçlarının klasik sarı tonlarının yanı sıra, iki kapısında da vintage tarzı logoya yer verilmiş. Doğa ile baş başa kaldığınız inişli çıkışlı off-road aktiveleriniz için de bu modelde yeni ön tampon, kaydırma plakası, vinç montaj kiti gibi çamura battığınızda hayat kurtaracak yardımcı ekipmanlar da düşünülmüş.

2022 Land Rover Defender Trophy Edition modelinden sadece 220 adet üretilecek.

YAPI & YAPI

GELECEĞİ YAPILANDIRIYORUZ

BUILDING THE FUTURE

www.yapi-yapi.com.tr

*Yapı & Yapı Ticaret Merkezi - Libadiye

Yapi & Yapı Trade Center - Libadiye

Dior Sonbahar/Kış 2021-2022 koleksiyonundaki eşarpları için İtalyan sanatçı Pietro Ruffo ile iş birliği içerisine giriyor.

RÜZGAR EFEKTİNDE RENKLENDİRME

Sonbaharla birlikte sıcak havaların yerini hafif yellere terk etmesi, kışın ilk sinyalleri anlamına geliyor. Hal böyle olunca gardırobumuzdaki aksesuarların yenilenme vaktinin geldiği gerçeği ile de karşı karşıyayız demektir. Bir süredir moda dünyasının farklı kullanım alanlarında etkilerini gördüğümüz vintage tarzının esinlerini taşıyan eşarplar da bu geçiş mevsiminde yardımcı bir rol üstleniyor. Dior'un hazırladığı Sonbahar/Kış 2021-2022 koleksiyonunun odak noktasında fularlar var. Bu koleksiyonda, modaevinin sembolik kodlarına İtalyan sanatçı Pietro Ruffo'nun özel tasarımları eşlik ediyor. Markanın atölyelerinde serigraf veya mürekkep püskürtmeli baskı yöntemiyle üretilen ipek kumaşlar, bir sonraki aşamada buhar uygulamasından geçiyor. Neticede zanaat, sanat ve his üçlemesi, koleksiyonun temellerini oluşturuyor.

Geleceğe yakışan ihtişam.

Yeni SANTA FE Hibrit.

Hibrit teknolojisine sahip 1.6L turbo motoruyla Yeni SANTA FE, bugünün değil, yakın geleceğin prestij anlayışını yansıtıyor. Yeni SANTA FE Hibrit'in 7 yolcu koltuğu, sürüş modu seçenekleri, 4x4 çekiş destek sistemi, elektronik vites paneli, 12,3" LCD gösterge ekranı, Akıllı Park Yardım Asistanı (RSPA) ve son teknoloji özellikleri, sizi yaşadığımız zamanın ötesine davet ediyor.

HYUNDAI

5 YIL 100.000 km Üretici Onarım Güvencesi

Shell HELIX Motor yağları

Hyundai SANTA FE modellerinin resmi spesifik CO_2 emisyonu (715/2007/EC) 139 g/km, resmi yakıt tüketimleri (715/2007/EC) l/100km; şehir içi 6,2, şehir dışı 6,0 ve birleşik 6,1'dir. Hyundai SANTA FE, 2 yıl ya da 60.000 km yasal garanti kapsamındadır. Ayrıca yasal garantinin dolmasından sonra, aracın ilk tüketiciye teslim tarihinden itibaren 5 yıl ya da 100.000 km'ye kadar üretim kaynaklı arızaların ücretsiz onarımları Hyundai Onarım Güvencesi kapsamındadır. Detaylı bilgi garanti kitapçığında ve hyundai.com.tr'de bulunmaktadır. İlanda yer alan araçların donanımları Türkiye'de satışta olan araçların donanımlarından farklılık gösterebilir.

PC koleksiyonu hakkında detaylı bilgiye *www.hay.dk* üzerinden ulaşabilirsiniz.

İSKANDİNAV KLASİĞİ

Kuzey Avrupa'yı birçok farklı sıfatla tanımlamak mümkün ama tasarım açısından bakacaksak, sadece iki kelime bu coğrafyayı anlatmaya yeter: İşlevsellik ve minimalizm. İç ve dış mekan kullanımına uygun aydınlatmaların İskandinav tarzıyla eşleşmesinden doğan PC koleksiyonu ise Fransız tasarımcı Pierre Charpin imzasını taşıyor. Charpin'in çalışmalarının karakteristik formlarını buluşturan bir kompozisyon diye tanımlayabileceğimiz koleksiyon, çizilmez ve suya dayanıklı mat yüzeyleriyle, sağlam plastik gövdeleri olan aydınlatmalardan oluşuyor. Pille çalışan PC, kromatik düzenlemesiyle Memphis renklerini referans alan farklı renk kombinasyonları ya da tek renk seçeneği ile her türlü ambiyansa kolayca uyum sağlayabiliyor.

Louis Vuitton'un Pre-Fall 2021 koleksiyonunda yer alan LV SQUAD ve LV SUNSET, Nicolas Ghesquière tarafından tasarlandı.

ÇAĞDAŞ VE KONFORMİST STİL

İçinde çok rahat hissetmediğimiz kıyafetler giymeyi, kimi okazyonlarda kabul edebiliriz. Ancak söz konusu olan ayakkabılarsa birçoğumuzun acı ve tahammül eşiği bir hayli kısıtlı. Doğru ve rahat ayakkabıya ulaşmak, bu yüzden başlı başına mesai gerektiriyor. Louis Vuitton'un Pre-Fall 2021 koleksiyonunda tanıtılan LV SQUAD ve LV SUNSET, spor şık seviyesinde her ortama uyum sağlayabilecek bir stile sahip. Beyaz kauçuk tabanıyla kontrast yaratan siyah ayakkabı modellerine farklı renkte bağcıklar eşlik ediyor. Ayakkabılarda sezon tonlarına göre belirlenmiş bir renk skalası tercih edildiğini pekala dile getirebiliriz. Nihayetinde rahat olduğu kadar stil sahibi olan tasarımların zamansız olduğu da tartışılmaz bir gerçek.

Shinta Mani Wild, Kamboçya.

DOĞA İYİLEŞTİRİR, DOĞA YENİLER

Yazı: Aylin Kumdagezer

Etrafınıza bir bakın, şehirde yaşıyorsanız genellikle yüksek binaları, sıkışan trafiği ya da kalabalık insan topluluklarını göreceksiniz. Nefes almak için kaçış noktası olarak gördüğümüz doğanın esamesinin okunmadığı gerçeğini kabul edelim. Bir yandan gelişmiş olmanın verdiği güç ile daha fazlasına ulaşma arzusu aslına bakarsanız doğal diye nitelendirdiğimiz oluşumlarla aramıza mesafe koyuyor. En basit örneği ele alırsak, çoğumuz gündelik hayatın temposundan şikayet ederiz. Fazla iş yükü, telefon trafikleri ya da sosyal aktiviteler derken bir nevi bağımlısı olduğumuz telefonlarımızdan ne kadar uzak kalabiliriz sizce? Elinizin altında tabletiniz ya da bilgisayarınız olmadan bir gün geçirebilir misiniz? Dilemma da tam olarak bu noktada başlıyor: Doğanın içerisine karışmak isteriz ancak teknolojiye olan düşkünlüğümüz, kendimizi tam anlamıyla bırakma durumunu

Collective Vail, Colorado, Amerika.

sekteye uğratır. Başka bir örnekle devam edelim: Pandemi ve kısıtlamaları teknolojik aletlerin bu denli popüler olmadığı zamanlarda yaşasaydık, kendimizi oyalamak için neler yapıyor olurduk? Doğanın bizlere sunduğu saflığı, gelişmişlik ile birlikte göz ardı etmeye başladığımızı kabul edelim. Ormanlar telefonlarımızın arka planlarında kaldı; kimi denizler ise sadece uzaktan bakabildiğimiz ancak faydalanamadığımız bir manzara olarak hayatımızdaki yerini koruyor. Yine de pesimist düşünmemekte yarar var; çünkü doğaya yeniden dönüş yapmamız mümkün. Ama bugüne dek koşulsuz şartsız kendini bize adayan doğanın, bu sefer bizden uymamızı beklediği bazı kurallar var. Doğru tahmin edenler şimdiden küresel ısınma gerçeğini kavramış vaziyetteler. Zira özellikle temmuz ve ağustos aylarında hem ülkemizde hem de dünyanın birçok yerinde meydana gelen yangın ve

Sabora Tented Camp, Grumeti, Tanzanya.

doğal afetler, bu çevre sorununun artık ciddi bir şekilde kâle alınması gerektiğini bize gösterdi. "Her zaman bir umut vardır" mottosundan da hareketle, sürdürülebilirlik kavramının gitgide daha da yaygınlaşmasının doğa ve insan arasındaki diyaloğu yeniden kuvvetlendirecek gibi göründüğünü söyleyebiliriz. İnsanlığın doyumsuz tabiatına rağmen, yeşilliğin cömertçe etrafınızda yayıldığı; alarm sesiyle değil de kuşların senkronize ötüşleriyle uyandığınız bir çadır hayalini gerçeğe dönüştürmek hiç de zor değil. Ancak bu sefer bizim de bir şartımız var: Yazı boyunca teknolojik aletlerinizi bir kenara bırakıp kendinizi *glamping*'in sunduğu doğallığa bırakın. Sizi iyi hissettiren bir playlist açmak ise tümüyle serbest.

Glamping'e geçmeden önce doğanın insan üzerindeki etkilerini incelemek gerek. Gerçekten de araştırmalar, bulunduğumuz ortamın stres seviyemiz üzerinde bir hayli etkin olduğunu öne sürüyor. Gördüklerimiz, duyduklarımız ya da deneyimlediklerimiz bilinçli ya da bilinçsiz, bizi strese sokuyor. Bu da endokrin ve bağışıklık sistemimizin olumsuz yönde çalışması anlamına geliyor. Etkilenmediğinizi düşünseniz bile okuduğunuz bir haber kupürü ya da dinlediğiniz bir hikaye sizi üzgün ya da endişeli hissettirebiliyor. Kan basıncınız, kalp atış hızınız ve kas gerginliğiniz yükseliyor. Öte yandan, hangi yaşta ya da hangi kültürde doğmuş olursanız olun doğa, gerginliğinizi alabilecek enerjiye sahip. İnsanların üçte ikisinden fazlasının stresli olduklarında rahatlamak için doğal bir ortama kaçtıklarını dile getiriyor olması, bir önceki cümlemizde tam olarak değinmek istediğimiz noktayı açıklar cinsten.

Doğada olmak hatta ve hatta sadece yeşil ya da mavi bir manzaraya bakmak bile negatif duygularınızdan sizi arındırır. Duygusal olarak daha iyi hissetmenizi sağlamanın ötesinde, fiziksel sağlığınıza da katkıda bulunur. Kimi bilim insanları ise doğada daha çok vakit geçirenlerin ölüm oranlarının daha az olduğunu savunan araştırmaların peşinde.

Doğanın sosyolojik olarak insanlar arasındaki iletişimi kuvvetlendirdiğine dair bilgiler de mevcut. Öyle ki University of Illinois'ta yapılan bir araştırma; Chicago'da ağaçlar ve yeşil alanların bulunduğu toplu konutlarda yaşayan insanların daha sosyal olduğunu, komşularıyla daha güçlü bağlar kurduğunu, birbirlerine yardım etme ve destekleme konusunda daha fazla endişe taşıdıklarını dile getiriyor. Madalyonun diğer yüzünde ise insanların daha bireysel olduğu gerçeğine vurgu yapılıyor.

Neticede, doğa ile daha çok iletişime geçmek insan sağlığını hem psikolojik hem de fiziksel olarak olumlu yönde etkiliyor. Doğanın bir parçası olmayı istemek ile birlikte çeşitli

**Longitude 131,
Yulara,
Avustralya.**

**Paperbark Camp,
Woollamia,
Avustralya.**

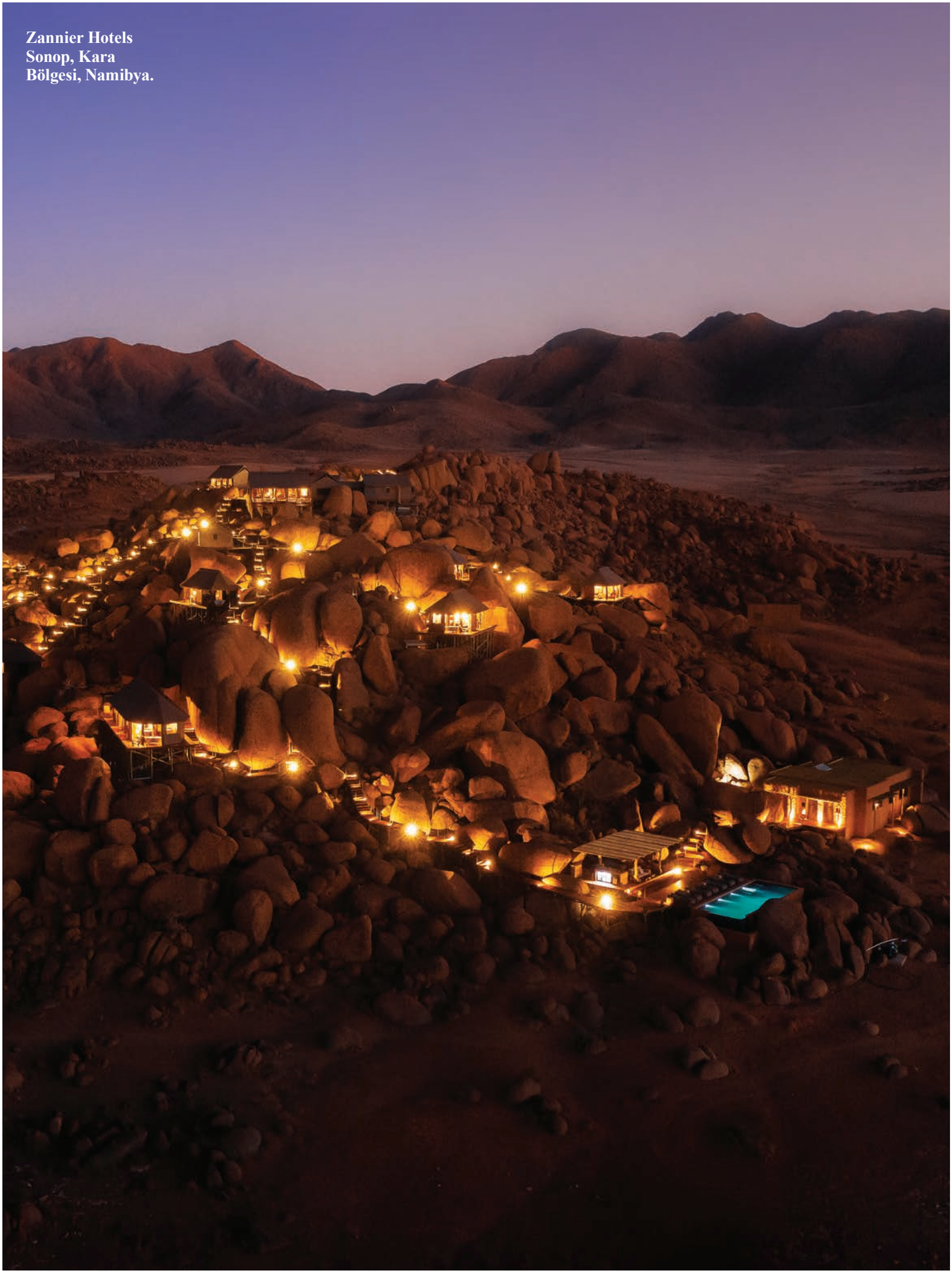

**Zannier Hotels
Sonop, Kara
Bölgesi, Namibya.**

Rosewood Luang Prabang, Laos.

fobilerinizi yenemiyorsanız *glamping* konsepti çıkış yollarınızdan biri. Zira burada, izole bir noktada kurulmuş devasa çadırlar ile lüks segmentinin birleşiminden bahsediyoruz.

Glamorous ve *camping* kelimelerinden türetilen *glamping*'i doğaya yakınlığın lüks ve rahat konaklama birleşimi olarak tanımlayabiliriz. Kendi çadırınızı, uyku tulumlarınızı ve kamp gereçlerinizi yanınıza almanıza gerek yok, size hoş gelen bir lokasyonu seçmeniz kafi. Bu arada değişen seyahat algınıza da değinmeli. Standart bir anlayıştan çok doğal şartların ani değişkenliğini keşfetmek ve yerel kültürün derinliğine inmek *glamping* konseptinin başlıca kurallarından. 21. yüzyılın başlarında Birleşik Krallık'ta farklı seyahat algısına yönelik talepler kamp deneyiminin de değişimine neden oldu. Hızla artan popülerliği nedeniyle *glamping* çadırlar, ağaç evler, çoban kulübeleri ve daha fazlasını içeren çok çeşitli konaklama seçeneklerini kapsar hale geldi. Kabaca *glamping* tarihine göz gezdirecek olursak; 1500'lerde Scottish Duke of Atholl, Kral James V ve annesi için Highlands'de *glamping* konseptine benzer bir ambiyans yaratmıştı. 1920'lerde safari kültürünün gelişmesi, lüks konaklama tarzının çeşitlendirilmesine neden oldu. Aslında safari merakının artması doğa ve insan arasındaki diyalogu daha da sağlam bir şekilde insanlara nasıl aktarabiliriz düşüncesini de tetiklemiş oldu. 2005 yılında İngiltere'de *glamping* kelimesi kullanılmaya başlandı. 2007 yılında ise konsept, başta Birleşik Krallık ve İrlanda olmak üzere birçok ülkede popüler hale geldi. Sadece orman içerisinde konumlanan çadırlardan oluşmayan *glamping* zamanla göl ve nehir kenarlarındaki doğallığın da bir parçası oldu.

Oldukça geniş bir terim olan *glamping* farklı çadır biçimleri ile karşımıza çıkıyor. Ancak buradaki ince çizgi; bu konaklama türünde tercih ettiğiniz çadır tipi ne olursa olsun, dış mekanla gerçek bir bağlantı kurmak. Sadece konforun baz alınmaması şart. Her hâlükârda, kamp yaptığınızı unutmamanız gerekiyor. Öte yandan *glamping* konaklama biçimi genellikle elektrik, yalıtım ve ısıtma gibi temel kullanımları destekliyor. Yıl boyunca hava koşullarına dayanıklı konaklama yerleri sunmayı amaçlıyor. Ayrıca, çadırları yeniden kullanarak modern bir *glamping* konsepti yaratma fikri son zamanlarda bir hayli popüler. Moğol Bozkırları'nda ve Asya genelinde geleneksel olarak göçebeler tarafından kullanılan çadırlar hem sıcak hem de soğuk havalar için tasarlanmış konaklama yerlerine dönüştürülüyor.

Chiawa Camp, Chiawa, Zambiya.

Tabii ki lüks bağlantılarından ödün vermeden... Çoban ve göçebe kültürünü farklı bir segmente çeviren bu konsept özellikle 19. yüzyılda bilinirliğini artırıyor ve kendine ayrı bir pazar yaratmayı başarıyor.

Bir önceki paragrafta her ne kadar *glamping*'in popülerliğinden bahsetmiş olsak da, bu konaklama türü popüler tasarımları takip etmiyor. Demek istediğimiz normal şartlarda görmeye alışık olduğumuz görsel tasarımlar söz konusu *glamping* olduğunda kendine has bir tavır sergiliyor. Ancak bu durumu şaşkınlıkla karşılamıyoruz zira doğanın içerisinde izole oluşumuz bile başlı başına standartların dışında kaldığımızın bir göstergesi.

Glamping'i kampingden ayıran noktalar, daha doğrusu *glamping*'i daha cezbedici bir hale sokan nedir sorusu kafanızı karıştırıyor olabilir. Öncelikle normal kamp için yapmanız gereken ön hazırlıklarınız bu konseptte tamamen rafa kalkıyor. Çadır kurmanız ya da uyku tulumunuzun içerisinde rahat edebilme ihtimalini düşünmenize gerek yok. Kıyafetlerinizi ve kişisel bakım kitinizi yanınıza almanız yeterli. Zira birçok otel, doğanın içinde sizi en rahat şekilde ağırlamanın yollarını çoktan bulmuş vaziyette. Zaman yönetimi ise belki de en can alıcı noktalardan. Gün içerisinde doğaya ayıracağınız zaman tamamen sizin inisiyatifinizde. Ateş yakmak ya da çadırınızın sağlamlığını kontrol etmenize gerek yok. Bu zaman dilimini doğa yürüyüşlerine ya da konaklama yerlerinde ziyaret edebileceğiniz farklı hayvan türlerinin bulunduğu alanlara harcamanız olası alternatiflerden.

Bir diğer taraftan *glamping* konseptinin tabakları da farklılık gösteriyor. Birçok konaklama yeri kendi özel bahçelerinden elde ettiği besinlerle mutfaklarını zenginleştiriyor. Permakültür anlayışının benimsendiği gibi *glamping* ve gastronomi arasında da bir bağ kuruluyor.

Neticede doğa, insanlıktan çok önce var olan bir sistem. Dünyanın geçici sakinleri olan bizlerin, bizden öncesine saygı duyması her şeyin önünde tutulması gereken bir görüş. Sahip olduğumuz güzellikleri korumadığımız sürece uzayı keşfetmek için varımızı yoğumuzu harcadığımız günümüz modern çağının bir anlamı olmadığı kanaatindeyiz. Başka bir dünya yok- en azıdan şimdilik- bu yüzden de doğanın saflığını her anlamda keşfetmek bireysel ve ardından da toplumsal gelişmenin temel noktası. Kendine vakit ayıramamaktan yakınan modern insan belki de atalarının doğa ile olan iletişimini yeniden gözden geçirmeli. Bir sistem içerisinde bir daha geri gelmeyecek olan zamanını harcayan bizlerin farkındalık konusuna empati ile yaklaşmasının zamanı geldi. Siz ne dersiniz?

EcoCamp Patagonia.

Camp Sarika by Amangiri, Utah, Amerika.

SİNEMADAKİ GÖRÜNMEZ SANAT: KOSTÜM TASARIMI

Yazı: Güvenç Atsüren

Edith Head. 1968.

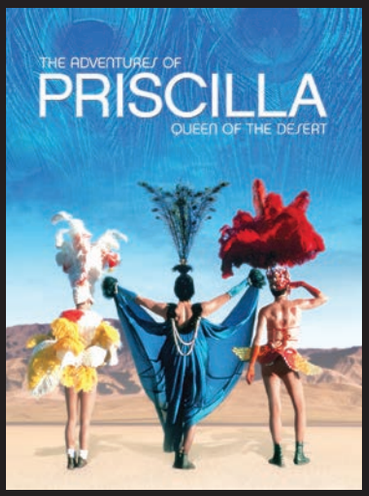

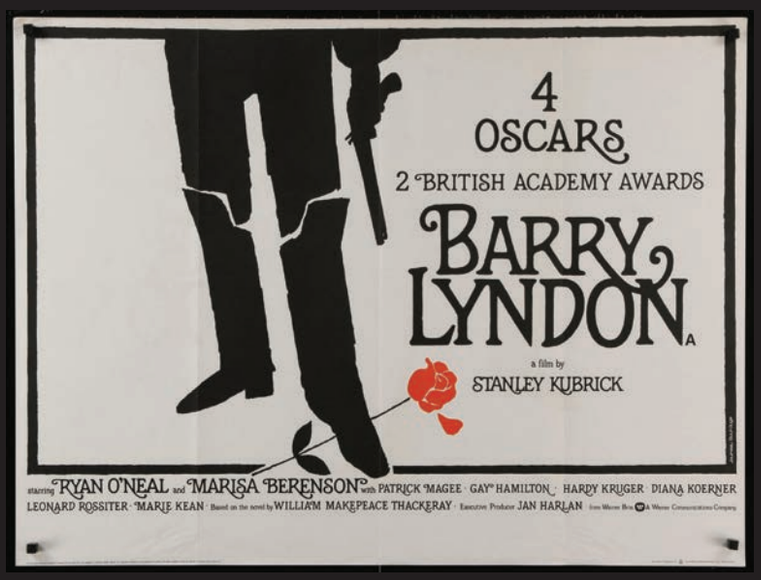

Senaryo, yönetmenlik, oyunculuk, müzik, görsel efekt... Sinema filmlerinin çok önemli unsurları bunlar. Hatta bir filmin başarılı olup olmadığı konusunda belirleyici olan birer kriter belki de. Filmler daha çok yönetmenin, senaristin ya da oyuncuların ortaya koydukları üzerinden tartışılır; en büyük fırtınayı bu kişiler koparır. Bu durum bir başka kıymetli unsurun gözden kaçmasına neden olur genellikle: Kostüm tasarımı.

Kostüm tasarımı, bir filmde yaratılmak istenen anlam ve atmosfer açısından kilit önem taşıyor. Perdede karakterlerin üzerinde gördüğümüz kostümler, karakterin film boyunca geçirdiği dönüşüme ve içinde yaşadığı dünyaya dair çok şey söyler. Karakterin ruh hali ve ait olduğu sınıf gibi nitelikler çoğunlukla film boyunca giydiği kıyafetler üzerinden yansıtılır. Sinematik anlatılar için büyük önem taşıyan bu unsur, sinemanın ortaya çıktığı dönemlerde tahmin edilebileceği üzere pek önemsenmiyordu. Öyle ki, o zamanlarda film jeneriklerinde kostüm tasarımcısı olarak herhangi birinin ismine rastlamak çok zordu. Ancak sinema tarihinin ilk yapımlarında dahi anlatılan hikayenin bütünlüğü açısından kostümler büyük önem taşıyordu. Bunun net bir örneği, Edwin S. Porter'ın yönettiği 1903 tarihli *Büyük Tren Soygunu* filminde görülebilir. Tarihin ilk Western filmi olarak anılan bu yapımda, karakterler ve bu türle özdeşleşen kovboy şapkası ve bandana gibi aksesuarların kullanıldığını görebilmek mümkün. Bu bağlamda, *Büyük Tren Soygunu*'nda kullanılan özellikli aksesuarların Western filmlerinin görsel diline sunduğu katkı tartışılmaz. Öte yandan kostümlerin filmler üzerindeki etkisinin neredeyse sinemanın kendisi kadar eski olduğu da pekala söylenebilir.

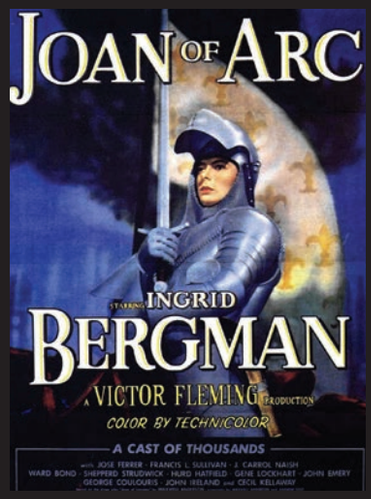

Renkli dalda ilk En İyi Kostüm Tasarımı Ödülü, Victor Fleming'in yönettiği ve Ingrid Bergman başrolündeki *Jan Dark* filmiyle Dorothy Jeakins ve Karinska almıştır.

Sinema sektörünün gelişmesi ve bu yeni anlatı formunun yaratıcılara sunduğu sonsuz imkanların her geçen gün keşfedilmesiyle, kostüm tasarımı ve tasarımcılar da hak ettikleri değeri görmeye başlar. 1920'lerden başlayarak gerek Hollywood'da gerekse Avrupa'da anlatılarını etkileyici kostüm tasarımlarıyla güçlendiren filmler benzerleri arasından sıyrılmayı başarır. O dönemin Hollywood'unda, en büyük yönetmenlerden biri sayılan Cecil B. DeMille'in 1923 yapımı epik başyapıtı *On Emir*'in Clare West imzalı kostümleri, bu departmanın sinema filmlerine katkısının ne kadar önemli olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Benzer şekilde, Fritz Lang'ın çığır açıcı distopyası *Metropolis* için Aenne Willkomm'un tasarladığı kostümler de bilimkurgu türünün görsel dili konusunda mihenk taşlarından biri oldu. Hatta filmde deneyimlediğimiz, işçilerin hissizleşmesini simgeleyen robot tasarımı, sinema tarihinin en unutulmaz kostümleri arasında yer almış durumda. Yapımının haftalar sürdüğü; ahşaptan elde

edilen yoğurulabilir bir malzeme ile filmin başrol oyuncusu Brigitte Helm'in vücut kalıbının çıkarılmasıyla tamamlanan kostüm, bu tasarımın film için önemini kavramak açısından da işlevsel bir örnek.

Sinemada kostüm tasarımının görünür hale gelmesi, Hollywood sisteminin palazlanmasına paralel olarak gerçekleşir. Stüdyoların elde ettiği kârların artışına bağlı olarak film bütçelerinin de yükselişe geçmesi, daha görkemli kostüm tasarımlarının da önünü açar. Bu noktada, her zaman kostüm tasarımıyla birlikte akla gelen dönem filmleri karşımıza çıkıyor. Hikayeleri eski dönemlerde geçen yapımlarda, belli bir zaman dilimini perdede daha gerçekçi biçimde yansıtma çabası, bu alana ilginin artmasına neden olur. Kostümlerin dönem filmlerine kattığı değer, bu kategoride verilen Oscar Ödülleri üzerinden takip edilebilir. Bir grup tasarımcının hak ettikleri saygıyı somut bir şekilde görmek adına yaptıkları baskının sonuç vermesiyle Akademi, 1949 yılındaki törende ilk kez En İyi Kostüm Tasarımı dalında da ödül verme kararı alır. Bu dönemde renkli ve siyah beyaz filmler aynı oranda tercih edildiği için En İyi Kostüm Tasarımı Ödülü de ayrı ayrı değerlendirilen siyah-beyaz ve renkli olmak üzere iki farklı filme veriliyordu. Renkli dalda ilk ödülü, başrolünde Ingrid Bergman'ın yer aldığı yönetmen koltuğunda Victor Fleming'in oturduğu *Jan Dark* filmiyle Dorothy Jeakins ve Karinska alır. Siyah beyaz kategorisinin kazananı ise Laurence Olivier'nin Shakespeare uyarlaması *Hamlet*'teki kostümleriyle Roger K. Furse olur. Bu yapımlardan ilki, 15. yüzyılda Fransa'da yaşamış bir halk

Cecil B. DeMille'in 1923 yapımı epik başyapıtı *On Emir*'in kostümleri Clare West tarafından tasarlandı.

kahramanına odaklanan bir epik; ikincisi ise 17. yüzyılın başında kaleme alınmış sanat tarihinin en önemli tiyatro oyunlarından birinin beyazperde uyarlamasıydı. İkisi de geçmişte geçen hikayeleri anlatan bu filmler için yapılan kostüm tasarımının, dönemin ruhunu olabildiğince otantik biçimde yansıtmak konusundaki başarısına Akademi'nin de bu ödüller ile kayıtsız kalamadığı söylenebilir. Bu tarihten itibaren Oscarlar, kostüm tasarımlarının her zaman öne çıktığı dönem filmlerine verilmeye başlamış.

Oscar ve kostüm tasarımı ilişkisine değinirken Edith Head ismine ayrı bir parantez açmakta fayda var. Tüm zamanların en önemli kostüm tasarımcısı olarak işaret edilen Head, tam 35 kez Oscar'a aday gösterilmiş ve 8 kez heykelciğe uzanmıştı. Bu açıdan en çok Oscar kazanmış kostüm tasarımcısı olmasının yanında Akademi'nin en çok onurlandırdığı kadın da olmuş. Edith Head'ın kariyerini takip etmek sinemada kostüm tasarımının tarihsel gelişimini hatta Hollywood sinemasının gidişatını gözlemek anlamına da gelir bir bakıma. Bu mesleğe En İyi Film dalında Oscar kazanan ilk yapım olan *Kırık Kanatlar*'la başlayan Head, stüdyo sisteminin en hareketli periyotlarında gerek güncel zamanda geçen filmlerde gerek dönem filmlerinde birbirinden başarılı çalışmalara imzasını atmış. Bu yapının zayıflamasının ardından başlayan süreçte ise klasik Hollywood'a yakın duran, 1973'de çekilmesine rağmen 1936 yılında geçen, bir başka dönem filmi *Belalılar* ile son Oscar'ını kazanmış olması da ziyadesiyle manidar görünen bir detay.

Efsanevi tasarımcının ve tabii kostüm tasarımının sinema üzerindeki etkisinin sadece birbirinden başarılı, anlatıya keskin katkılar yapan, yaratılan dünyayı daha gerçek kılan kostümler yaratmaktan daha fazla olduğunu da söylemek mümkün. Bunun için 1953 tarihli romantik komedi başyapıtı *Roma Tatili*'ne bakmak yeterli. William Wyler'ın yönettiği filmin başrol kadın oyuncusu o zaman henüz büyük çıkışını yapmamış olan Audrey Hepburn'dür. Oyuncu filmde adı verilmeyen bir Avrupa ülkesinin genç prensesini canlandırır. Bu prenses türlü temaslar ve ziyaretler gerçekleştirmek için Roma'dadır ama kendisinden beklenen tüm vazifelerden çok ama çok sıkılmıştır. İstediği şeyleri yapmak ve içinden geldiği gibi davranmak istemektedir. Karakteri ilk kez kendi adına düzenlenen son derece ciddi bir davette, kraliyet ailesi mensuplarına yakışacak ağırlıkta bir dönem filminde dahi sırıtmayacak bir kıyafet içinde görürüz. Ama o, sıkışmış ruh haline yönelik şikayetlerini kıyafetler üzerinden dile getirir hemen sonraki sahnede. *Roma Tatili*'ndeki bu kostüm kullanımı Head'in çalışma prensibinin bir özeti gibidir. Zira kendisi, yapmak istediğinin karakterleri şık ya da modaya uygun göstermek değil, hikayeyi anlatmak olduğunu söyler. *Roma Tatili* ise bu mantaliteyi en iyi şekilde yansıtanlardan biri. *Roma Tatili*'nin bir diğer özelliği ise Hepburn'ü yıldız mertebesine ulaştırmış olması. Böylesi bir ikonun ortaya çıkışında Edith

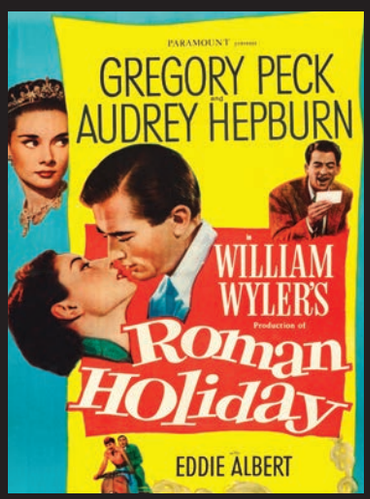

Head'in tasarladığı kostümler de çok etkili olur. Öyle ki, ikilinin ortaklıkları *Sabrina, Şahane Macera* ve tabii ki *Tiffany'de Kahvaltı* gibi başka Audrey Hepburn klasiklerinde de devam eder.

Kostüm tasarımına evrensel perspektiften baktığımızda ise genel olarak karşımıza, sinema anlayışının özelliklerini daha sade şekilde devam ettiren bir üslup çıkar. Örneğin Sovyet sinemasının önemli isimlerinden Grigori Kozintsev'in kariyerinin sonunda çektiği, dingin ve karanlık tonları ile dikkat çeken *Hamlet* ve *Kral Lear* filmlerinde -Hollywood çıkışlı Shakespeare uyarlamalarına kıyasla- çok daha sade kostümlerin kullanıldığı göze çarpar. Buna rağmen farklı sinema ekollerinden gelse de Hollywood'un radarına giren kostüm tasarımları da yok değil. Bu konuda en öne çıkan film, Japon yönetmen Teinosuke Kinugasa'nın 1953'te çektiği, kostümleri ise Sanzo Wada'nın tasarladığı *Cehennemin Kapısı* filmi. Bu bol ödüllü başyapıt, En İyi Kostüm Tasarımı Oscar'ı alan İngilizce çekilmemiş ilk film olmasıyla tarihe geçti. Bu başarıyla ilgili en dikkat çekici detaylardan biri de Cehennem Kapısı'nın Japonya tarihi için büyük önem taşıyan Edo döneminde geçmesi; yani yine bir dönem filmi olması.

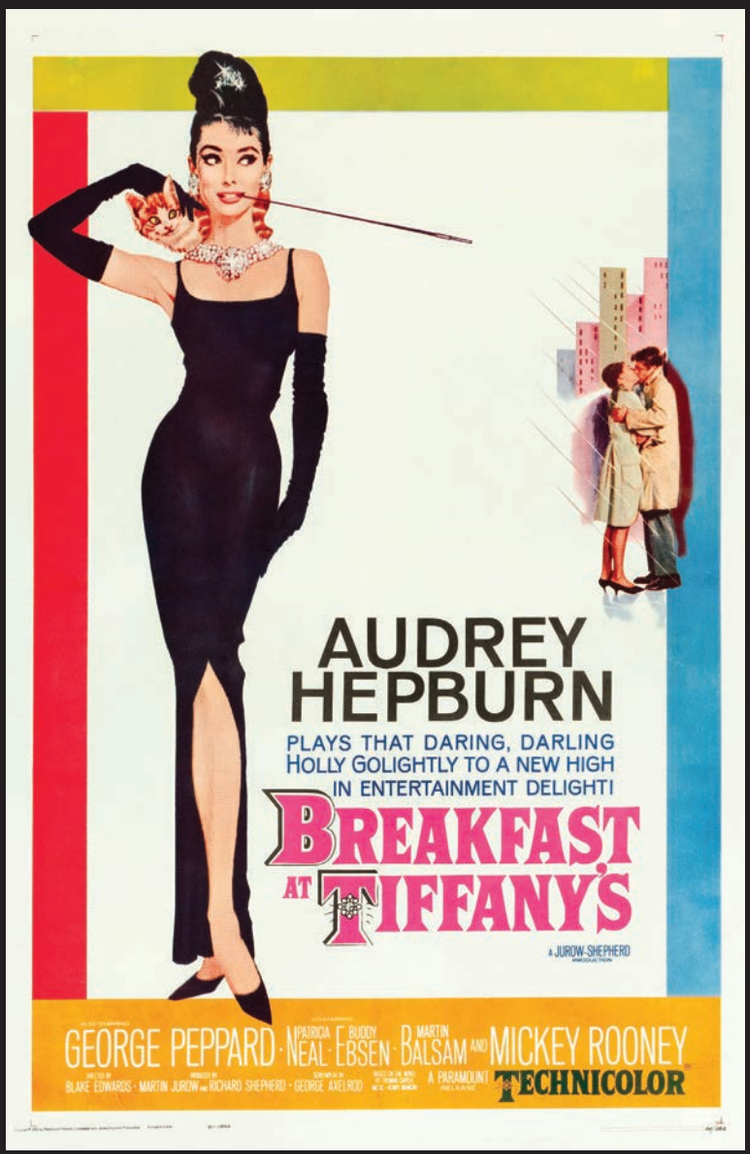

1963 yapımı *Tiffany'de Kahvaltı* filminde Audrey Hepburn'ün kostümlerinde Edith Head imzası bulunuyor.

Dönem filmlerinde geçmiş zaman dilimine yaklaşabilmek adına etkileyici ve tarihi açıdan tutarlı kostüm tasarımlarına ihtiyaç duyulması, spesifik olarak bu tarz ile kostüm tasarımını neredeyse ayrılmaz bir ikili haline getirir. Akademi'nin Kostüm Tasarımı kategorisini 1967 yılında renkli ve siyah beyaz ayrımını kaldırarak teke düşürmesinden bu yana, güncel zamanlarda geçen sadece üç film; *Travels with My Aunt, Bütün O Caz* ve *Priscilla Çöller Kraliçesi*, bu alanda Oscar kazanabilmiştir. Bunun dışında kalanların bir kısmı bilimkurgu ve fantastik filmler, büyük kısmı ise dönem filmleri ve tarihi epiklerdir. Bu görkemli yapımlardan bazılarını sayalım: *Barry Lyndon, Amadeus, Gladyatör.* Yönetmenin kullandığı teknikten, senaryonun detaylarından daha önce akılda canlanan ilk unsurlardan biri karakterlerin üzerindeki kostümlerdir. Kostüm tasarımının ne denli önemli olduğunu bu durum bile kanıtlar aslında.

Cape Town'da Malan Vorster Architecture Interior Design tarafından tasarlanan bir ev.

MANALI BASİTLİK VE KÖK SİSTEMİ

Yazı: Esra Kağıtçı Dede

Tüketim çağının getirdiği ve pek çoğumuzun yaşadığı betonarme evlerde, daima bir fazlasını dahil ettiğimiz bir kalabalığın içinde buluveriyoruz kendimizi. Oysa, kaostan uzaklaşıp doğa ile buluştuğumuzda zihnimizdeki karmaşa da dağılıveriyor. Aslında mimarinin biçimde, renkte, malzemede sadeleşme ve doğal hayat ile bütünleşmeyi bir arada sunduğu bir çözüm var: Ağaç evler.

Ormanın tam da içinde, ağaçlara tutunarak destek alan bu büyülü sığınaklar, bize tam anlamıyla minimal bir yaşam alanı sunar. Bu evlerde "az çoktur." Ünlü Alman mimar Ludwig Mies van der Rohe'nin ortaya attığı, mimarlıkta minimalizmi özetleyen "Az çoktur." manifestosu, tasarımda yalınlığı anlatır. Doğanın içine yerleşen ağaç evlerde de karşımıza çıkan, fonksiyonelliğin arkasında gizli basit geometrik formlar, basit malzemeler ile ölçekte de sadeleşmektir mimaride minimalizm. Bir sanat ve yaşam felsefesi olan minimalizm, biçimciliğe karşı yaklaşımı ile bizi fazlalıklardan arındırır. Tüketim odaklı yaşamın aksine sadelikle gelen özgürleşme, hayal dünyamızı alabildiğine genişletir. Yalınlığın getirdiği zenginlik ile mekanları adeta zamanın daha yavaş aktığı yerlere dönüştürür.

Fransa'daki *ORIGIN Tree House* projesi Atelier LAVIT tarafından tasarlandı.

Doğayla iç içe, ağaç dalları arasına gizlenmiş bu evleri basitçe, kısmen veya tamamen ağaç yahut ağaçlardan destek alarak inşa edilen evler diye tanımlayabiliriz. Sadece konaklamak için değil bu mekanları çalışma, oyun, gözlem alanları veya geçici inziva yerleri olarak da kullanmak mümkün. Mimari tipolojilerden biri sayılan ağaç evlerin, öngörülebilir ve kontrol edilebilir inşaat süreçlerinin aksine, hareket eden ve büyüyen bir canlı ile birlikte çalışıyor olması, yapım aşamasında kendine has kuralların izlenmesi gerektiği anlamına geliyor. Ağaç Ev Kılavuzu'na (TreeHouse Guides) göre, bu yapıların ağaç ile aktif bir etkileşimi olmalı. Eğer tamamen toprak ile destekleniyor; ağacı kısmen içine alıyor veya ağaç olmadan da ayakta kalabiliyorsa o ev, 'ağaç ev' kabul edilemez. Ayrıca dış hava koşullarından korunabilir de olmalı. Ağaçla etkileşim içinde ama bir çatısı yoksa, yine bir ağaç ev değildir.

Ağaç evlerin doğasında anlamlı bir basitlik var. Doğanın elverdiği koşullar ile herhangi bir inşaat alanına ihtiyaç duymadan tasarlanır. Tasarım girdisini, bulunduğu doğal sınırlardan alır. Canlı yaşamdan destek almak, felsefesinin özünü oluşturur. Yaban hayatı, iklimi ve doğal

Solda: Teksas'ta bir dere üzerinde kiralanabilir bir inziva yeri olan, *Yoki Treehouse*.

Sağda: Çin'in Xiuying bölgesindeki *The Qiyun Mountain Tree House* projesini Bengo Studio üstlenmişti.

aydınlatması ile tümüyle çevre dostu ve yalın bir yaşantıyı bize sunuyor. Ağaç evlerin inşası için ormanda herhangi bir alanın boşaltılması ya da temizlenmesi de gerekmez. İnşaata başlamadan önce ağaçların sağlamlığının kontrol edilmesi yeterli. Yapım süreci, zaman ve yöntem açısından oldukça minimal çözümler sunar. Bu yüzden ağaç evlerin varoluş biçiminin kendiliğinden minimalizm ile örtüştüğünü söyleyebiliriz.

Doğanın içinde, doğanın sunduğu fırsatlarla bize minimal yaşamın ve sürdürülebilir mimarinin kapısını açan ağaç evlerin inşasında ön koşul, çevreye saygı. Malzeme seçimi ve yapımında ağaca zarar verilmeden doğal bağlamıyla korunmalı. Ağaç evlerin sürdürülebilir olması enerji kazanımı, malzeme maliyetlerinin azaltılması ve daha küçük mekanik uygulamalardan faydalanma tercihlerine de bağlı. Tamamen insan ölçeği referans alınarak optimum yaşam alanlarının tasarlanması gerekiyor. Ayrıca inşa edilen ağaç ev, kullanıma gerek kalmadığında doğal yaşama hiçbir zarar vermeden sökülebilir olmalı. Söküldüğünde, doğal çevre sanki hiçbir yapı inşa edilmemiş gibi yaşamını sürdürmeye devam edebilmeli. En önemlisi, minimum çevresel etkiye sahip olmalı.

Ağaç evlerde geçen 'ağaç' kelimesi malzemesini değil, yapısal dayanağını temsil ettiği için çok çeşitli malzemeler ile inşa edilebilirler. Doğanın içinde olduğu için ilk akla gelen malzeme ahşap oluyor genellikle. Ahşap gerçekten de mukavemeti, hafifliği ve düşük maliyetli oluşuyla yapı ve kaplama için doğru bir tercih. Yenilenebilir, doğal bir malzeme olduğu için hava ve su kirliliğine minimum etkisi var. Beton ve çelik gibi diğer yapı malzemelerine kıyasla karbon salınımına negatif katkısıyla sürdürülebilir seçimlerden biri. Estetik görünümüyle doyurucu ve sıcak bir malzeme; insana verdiği duygu açısından da rahatlatıcı etkisi var. Ahşaptan yapılmış ağaç ev, ağaçlık alanlarda, doğayla görsel olarak da bütünleşir. Günümüzde modern ağaç ev uygulamalarında çelik ve tuğla gibi malzemelere de yer veriliyor. Pencere çerçevelerinde, kapılarda veya deck'lerde, geri dönüştürülmüş malzemeler de kullanmak mümkün. Bu noktada esas amaç, ağaca zarar vermemek.

Ağaç evlerin tasarımında en heyecan verici ama bir o kadar da zorlayıcı olan konu, ağaçların canlı ve sürekli büyüyen varlıklar olması. İnşaata başlanmadan önce ağacın titizlikle incelenip yaşam döngüsünün hesaplanması gerekiyor. İskele kurmak çok zor olduğu için ağaç evlerin bakımı planlı ve kontrollü olmalı. Boyama işleminin bile büyük bir kurulum gerektirdiğini göz önünde bulundurursak, minimal yaşam bir seçim olmaktan öte, bir zorunluluk.

Ağaç evlerin yapısının güvenilir olması da oldukça önemli. Evin tutunacağı ağaçların dayanıklılığı iyice hesaplandıktan sonra, ona göre önlemlerin alınması gerekiyor. Destek alınacak ağaç, bol dallı ve sağlam olmalı.

Amerika'nın New York eyaletindeki *Half-Tree House*, 2016 yılında Jacobschang Architecture tarafından tasarlandı.

Solda: OXX, bu projesinde çocukluk anılarından ilham aldığının altını çiziyor.

Sağda: Hot Springs Ulusal Parkı'na yaklaşık 10 kilometre mesafede yer alan Garvan Woodland Gardens'ta yer alan projeyi Modus Studio tasarladı.

Bitkinin kök sistemi ve yaşadığı toprağın türü de dikkate alınmalı. Mesela, ıhlamur, kayın, meşe gibi geniş yapraklı ağaçlar veya karaçam, sedir, köknar gibi büyük kozalaklı ağaçlar büyük olasılıkla bir ağaç evin ihtiyaçlarını karşılayabilirler. Barınağın dayanacağı ağaç dallarının çapının ise 35-40 santimetreden az olmaması gerekiyor. Bir ağaç evin, standart bir konuttan çok farklı bir inşaat süreci var. Ağaçların sulanıp beslenerek proje alanının inşaat araçlarından korunması önemli bir husus. Yapının sağlamlığını sürdürebilmesi de proje alanındaki ağaçların düzenli bakımına bağlı. Bu sebeple neme karşı dayanım işlemi tekrarlanmalı, yapının rijitliği ve bağlantı noktalarının sıkılığı kontrol edilmelidir.

Ağaç evleri ağaca sabitlemek amacıyla uygulanabilecek çok sayıda teknoloji bulunuyor. Esas olan ağaca zarar vermeden ağaç tarafından desteklenecek bir yapı oluşturmak olduğu için çeşit çok olup, çözüm yine standart inşaat tekniklerine göre oldukça minimalisttir. Ağaç evin dayandığı platform genellikle sert ve dayanıklı bir yapı tarafından desteklenir. Platformun köşelerde ağaç dalları üzerine yerleşmesi beklenir fakat uygun destek noktaları bulunamazsa başka stratejiler de uygulanabilir. Ağırlığı ağacın gövdesine veya dallarına değil, doğrudan zemine aktarılmasını sağlayan dikmeler ve sütunlar kullanılabilir. Bu da direkler beton zemine sabitlendiğinden yapının güvenliğini ve stabilitesini arttırmaktadır. Daha az kullanılan bir yöntem ise yüksek irtifada bağlantı çubukları kullanmaktır. Bunlar halatlar, çelik halatlar ve yaylar olabilir. Düşük irtifada zayıf dallar olduğu zaman, sistemin doğal kısıtlamaları nedeniyle yükseğe yerleşmek zorunlu olabilir. Fakat, yükseğe tırmanıldığında rüzgara karşı hassasiyet artarak, kaldırma kuvveti azalacağından bu tip uygulamalara çok az rastlanır.

Ağaç evlerin ilham kaynağının, maymunların yerdeki tehlikelerden korunmak için yaptıkları ağaç platformları ve yuvalar olabileceği söyleniyor. Tarih öncesi dönemde var olduğuna dair kanıtlar yok ama ağaç ev yapılmış olsa bile kalıntıların bugüne ulaşması zaten pek mümkün olmazdı. Milattan sonraki döneme ait bazı kanıtlar bize ağaç evlerin kökeninin 1. yüzyıla kadar uzandığını, Eski Romalıların ziyafet ve eğlence amacıyla kullanmış olduğunu söylüyor. 1500'lü yıllarda Floransa'nın ünlü Medici ailesi, 1700'lü yıllarda ise Kuzey Avrupa'nın yerel halkı için ağaç evler yine benzer bir amaçla, düğün ve kutlamalara ev sahipliği yapmış. Günümüze daha yakın tarihte 1990'lardan itibaren, sürdürülebilirliğin önem kazanması, inşaat teknikleri ve güvenliğinin gelişmesiyle birlikte ABD ve Avrupa'nın bazı

Norveç'te geçtiğimiz sene tamamlanan *Woodnest Cabin* projesi Helen & Hard tarafından tasarlandı.

bölgelerinde ağaç evlerin popülaritesi de giderek yükselişe geçer.

Tropik bölgelerde de evlerini ağaçlara veya yüksek direklere sabitleyerek kendilerini vahşi yaşamdan korumaya çalışan insanlar, yaşamlarını bu ağaç evlerde sürdürüyorlar. Sadece hayvanlardan değil, düşmanlardan korunmak için de ideal bir barınak. Korowai bölgesinde bir Papua kabilesi, bir kelle avcısı kabilesinden kendini korumak için 40 metre yüksekliğindeki ağaç evlerde yaşamını sürdürüyor.

Ağaç evin orijinal bir uygulaması olan Norveçli mimarlık ofisi Helen & Hard tarafından tasarlanan Woodnest ağaç evleri, Norveç fiyortlarının yakınında ormanlık bir alanın dik yamaçlarında yer alıyor. İki kulübe, ormanın zemininden yaklaşık altı metre yükseklikte asılı duruyor. Çelik halkalarla canlı çam ağacının gövdesinden destek alan ağaç evler, evin sakinlerine dallar arasında yaşam hissi veriyor. İç mekanlar, merkezde ana çekirdek işlevi gören ağaç gövdesini çevreliyor. Ahşaptan imal edilmiş olan iç duvarlar, tavanlar, döşemeler ve mobilyalar, doğa ile çevrili olma hissini güçlendiriyor. Ormanın içinden ağaç eve ulaşım da en az evin kendisi kadar sıra dışı. Kasabadan alana uzanan dik, dolambaçlı yoldan kısa bir yürüyüş sonrası kulübenin girişine kısa ahşap köprüler uzanıyor. Kulübelerin her biri yalnızca 15 metrekarelik bir alana sahip. Sadece ihtiyaca yönelik tasarlanmış olan ve minimum alana sahip uyku alanları, banyo ve mutfaktan oluşan ağaç evlerin pencereleri orman ve fiyort manzarasının sonsuzluğuna açılıyor.

Diğer bir ağaç ev projesi örneği ise Teksas'ta bir dere üzerinde kiralanabilir bir inziva yeri olan, Yoki Treehouse. İki eski servi ağacının dalları arasında yer alan bu ağaç ev, derenin yedi metre üzerinde konumlanmış. Üçüncü bir ağaca asma köprü ile bağlanarak hamama ulaşılıyor. Bir ana hacim ve müstakil bir üniteden oluşan bu kulübe, yaklaşık 46 metrekarelik bir alanı kapsıyor. Eve, gözlem alanı olarak da işlev gören çatıdan erişiliyor. İç mekanda mutfak, yüksek yataklı yemek ve oturma alanı ve ayrı bir yatak odası bulunur. Huş ağacından kontrplak ile kaplanmış ana ev, doğanın içinde sadeliğin derin güzelliğini gösteriyor.

Amerikalı mimar Frank Lloyd Wright'ın söylediği gibi, artık gerçekten basit değiliz. Hayat artık daha karmaşık bir mücadele alanı. Şimdi, basit olmak ve basit olmayı istemek cesaret istiyor. Fazlalıklar ile dolu evlerimizi terk etmek de öyle... Her ihtiyacımızın yanı başımızda olduğu yaşam tarzını doğaya taşımak kolaylıkla alınabilecek bir karar değil. İçsel karmaşalarımızı çözüme ulaştıracak yanıtlar aslında tam da doğanın içinde. Kapılarımızı sadelik ve basitliğe açarsak, daha doyumlu bir ruh haline ve çok daha akıcı bir yaşama kavuşabiliriz.

ATAERKİL ENDÜSTRİYE MEYDAN OKUMAK

Yazı: Benan Kapucu

Modern mimarlık ve endüstriyel tasarım dünyasına hem düşünsel hem de meslek pratiği açısından önemli katkılarına rağmen dışlanan ya da görmezden gelinen öncü kadınlar, son on beş yıldır feminist söylemlerin gelişmesiyle birlikte tasarım tarihine "yeniden" yazılmaya başladı.

1920'lere gelinceye dek kadınların birer "erkekler kulübü" olan mimarlık programlarına girmesi bile mümkün olmaz. İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarında, askeri faaliyetlerle ilgili endüstrilerin ihtiyacını karşılamak için ortaya çıkan endüstriyel tasarım, kapitalizmin yayılması ve teknolojik gelişmelerle birlikte politik bir araç olarak da güç kazanmıştı. Üretim sürecinin dışında kalan kadınların yaratıcı becerilerinin seri üretime değil, dekoratif sanatlara daha uygun olduğu düşünülüyordu. Birinci Dünya Savaşı'nda erkekler cephede olduğu için evlerinin dışına çıkıp daha önce erkeklerin işgal ettiği pozisyonları alan kadınların, 1950'lerde yine evlerine dönüp ev içi yaşamı düzenlerken savaşla sekteye uğramış "mutlu aile" fikrini öne çıkarmaları gerekiyordu.

Ornament is a Crime/Süsleme Suçtur (1930) adlı manifestosunda Adolf Loos, çaydanlıktan ayakkabıya kadar her şeyi eleştiriyor; bir tasarım suçu olduğunu ilan ettiği süslemenin, ilkel, yozlaşmış ve en önemlisi erotik ve kadınsı olduğunu öne sürüyordu. Brighton Üniversitesi Moda ve Tasarım Tarihi Bölümünden Cheryl Buckley, *Made in Patriarchy: Toward a Feminist Analysis of Woman and Design* (1986) başlıklı makalesinde, kadınların dışlanmasını sürdürmek için tarihçilerin de adeta birer katalizör işlevi üstlendiğini söylüyor. Erkeklerin yaptığı tasarım "cesur, doğru ve iyi hesaplanmış" iken kadınların tasarladığı her şey "kendiliğinden olur, doğaçlamadır veya rasyonellikten yoksundur".

Walter Gropius 1919 yılında Weimar'daki okulu açtığında -Weimar anayasasındaki oy haklarını ve diğer temel haklarını henüz kazanmış olan- kadınlar da okula kabul edilmişti. İlk Bauhaus sınıfında kadınların

Sol sayfada: Gae Aulenti, Milano'daki stüdyosunda, 1996.

Charlotte Perriand ve Longue Basculante. Fotoğraf: Fondation Louis Vuitton.

Coedition için 2020'de Patricia Urquiola tarafından tasarlanan Dalya Chair'ın farklı renkleri.

sayısı erkeklerden fazladır (84 kadına 79 erkek). Gropius, okuldaki ilk konuşmasında öğrencilere "Güzellik ve güç açısından, cinsiyetler arasında fark yok" diye seslenir ve ekler: "Mutlak eşitlik olduğu gibi üretimde de tüm zanaatkarların kesinlikle eşit yükümlülüğü var."

Gropius'un eşitlik konusundaki retoriğine rağmen, Bauhaus kurucularının cinsiyet algısı bu söylemin gerisinde kalır. Paul Klee ve Wassily Kandinsky'nin maskülenliği deha ve yaratıcılıkla ilişkilendirmesi; kadınların üç boyutta çalışmak için zihinsel kapasiteden yoksun olduğuna inanmış Gropius'un belirli form veya kavramların eril (kırmızı, üçgen) ya da dişil (mavi, kare) olduğunu düşünmesi gibi... Bahaus'ta kadınlar baskı, metal, heykel ve mimari atölyelere değil, adeta bir "kadınlar sınıfı" olan dokuma atölyesine yönlendiriliyordu. Tabii bu durum, kadınların Bauhaus'ta ikinci kademe statülerini benimsedikleri anlamına gelmiyor. Bauhaus sanatçısı Anni Albers 1977'de, Brooklyn Müzesi'nın yayınladığı bir monografi için verdiği röportajda, "Dokuma mı? Dokuma biraz kız işi diye düşündüm başta" diyor, "Gerçek bir iş arıyordum; en tatsız seçenek olduğu için hevessizce dokumaya başladım. Ama sonra Bauhaus'ta tekstil daha ciddi ve profesyonel bir karaktere büründü. İplikler de yavaş yavaş benim hayal gücümü yakalamaya başladı." Bauhaus'un tarihi yazılırken kadınlar dışlanmış gibi görünüyor ama son yıllarda yeni araştırmalarda söylem biraz değişiyor. Charlotte Perriand'ın Le Corbusier'nin gölgesinden çıkıp bireysel başarılarıyla anılmaya başlaması gibi...

Amerikalı mimar ve mobilya tasarımcısı Florence Knoll Bassett, 1961.

1926-29 yılları arasında İrlandalı mimar ve mobilya tasarımcısı Eileen Gray tarafından tasarlanan E1027 Evi'nin içi.

"Biz burada minder nakışı yapmıyoruz." İlk modernistlerden Charlotte Perriand, patriarkal mimarlık ortamında elde ettiği başarılarla ünlü. Paris'te doğmuş, Ecole de l'Union Centrale des Arts Décoratifs'te okumuş ama cinsiyetçi klişelerle dolu zanaat temelli öğretim yüzünden sürekli hüsrana uğramıştı. 1927'de genç bir tasarımcıyken, iş başvurusu yaptığında Le Corbusier, daha sonra tasarım tarihine geçecek sözlerle "Biz burada minder nakışı yapmıyoruz" der. Kariyeri başlamadan bitmek üzereyken o da Salon d'Automne sergisi için *Bar Under the Roof* projesini hayata geçirir. Kendi dairesinin bir bölümünü yeniden yarattığı bu mekan kurgusu, hayalini kurduğu makine çağının baş döndürücü bir gösterisiydi. Anodize alüminyumdan barının etrafında kümelenen nikel kaplama bakır tabureler, gömme gramofon dolabının yanında duran kromaj masa, o yıllarda tam anlamıyla sansasyon yaratır. Le Corbusier bu işinden büyülenerek onu hemen işe almaya karar verir ve ekipteki Pierre Jeanneret ile birlikte Perriand'ın ünlü çelik boru sandalye serisini (LC Collection) geliştirmeye başlarlar.

Feminizm kavramlarıyla açıklamamış olsa da Perriand, iç mekanda duvarları yıkıp hareket özgürlüğü talep ediyor; bu artık kadınların kapalı kapılar arkasında mutfağa hapsolmayacağı ve tüm domestik işleri yüklenseler de eylemin bir parçası olabilecekleri anlamına geliyordu. Feminist teoriyi mimariyi yeniden keşfetmenin bir yolu gibi gören kadınlar, onun sayesinde kısıtlamalardan arınmış, sonsuz olasılıklar içeren bir mimari hayal etmeye başlar. Aynı yıllarda düşünceleriyle ve ürettikleriyle ataerkil ortama "feminite" getiren Eileen Gray'in yaptığı gibi.

Feminite ve özgür ruh

"Gelecek ışığı, geçmiş ise sadece bulutları yansıtır" sözüyle kendini tümüyle modern dünyaya ait hissettiğini söyleyen Eileen Gray, özgür bir tutumla, geleneksel kalıpların dışında bir anlayış geliştirmişti. İrlanda'da Enniscorthy'de doğan ve çocukluğunu Londra'da geçiren Gray, 1898'de Slade Güzel Sanatlar Okulu'na kabul edilen ilk kadınlar arasındaydı. Mobilya tasarımına 1922'de Paris'in kalbinde açtığı, Galerie Jean Désert ile birlikte başlamış; Japon lake sanatını uygulayan ilk Batılı olmuştu. Lake sanatının örnekleri daha sonra Bibendum Sandalye, E-1027 Masa gibi çelik boru, cam ya da mantardan mobilyalara doğru evrilir.

Gray'in en önemli eseri, bir modernite manifestosu sayılan Jean Badovici ile birlikte yaptığı E1027 Evi (1926). Dikey akslar (yukarıda terasa açılan spiral merdiven) ve yatay düzlemlerin (çatı terasıyla taçlanan iki kat) kombinasyonu olan villada Gray ve Badovici çıkış noktalarını "mimari strüktürün içinde mutluluk duygusu veren, kullanıcıya bütünün bir parçası gibi hissettiren mekanlar yaratmak" diye tarif ediyordu. Dolores Hayden, *The Grand Domestic Revolutions: A History of Feminist Designs for American Homes, Neighborhoods and Cities* (1982) kitabında, E-1027 Evi ve mobilyalarının 20. yüzyılın Hollanda ve Avrupa feminizmiyle yakından ilişkili olduğunu; mimariye uygulanan feminist

1936 yılında Aino Aalto'nun tasarladığı 15 parçalık "Bölgeblick" seçkisi.

teorinin somut bir örneği olduğunu söylüyor. Gerrit Rietveld'in tasarladığı Schröder Evi gibi sadece yaratıcı bir tasarım eseri olmakla kalmadı; kullanıcılarına aile hayatını, kadın haklarını ve bireylerin birbirlerine karşı sorumluluklarını yeniden tanımlayabilecekleri bir ortam yarattı. E1027 projesiyle toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkek arasındaki ilişki, mimari düzlemde de müzakere edilmiş olur. Ailenin değişen ihtiyaçlarını tartışırken, "modern" hayatların artık yeni bir mimari talep ettiğini gösteren mükemmel bir örnektir bu.

Charlotte Perriand ve Eileen Gray literatürün göz ardı ettiği kadın tasarımcılardan biriydi ama Cheryl Buckley'in de yazdığı gibi, "Tasarım literatürüne giren az sayıdaki kadın ataerkil bağlamda değerlendiriliyor; cinsiyetçi bakış açısıyla feminen ürünlerin tasarımcısı ya da kullanıcısı olarak tanımlanıyor; bağımsız birer tasarımcı olarak değil kocaları, sevgilileri, babaları ya da erkek kardeşleri ile birlikte anılıyordu." Alvar Aalto'nun karısı olarak bildiğimiz Aino Aalto ya da Charles Eames ile olan evliliğinden dolayı Ray Eames olarak bilinen Ray Kaiser gibi...

Ray Eames ve yaratıcı ortaklık

1940'ların modernist öncülerinden olan Ray Eames kocası Charles Eames ile kurdukları 40 yıllık yaratıcı ortaklığın diğer yarısı olarak biliniyordu. Grafik tasarım, mobilya tasarımı, mimari ve film yapımcılığı işlerinden önce kariyerine soyut resimler yapan bir sanatçı olarak başlamıştı.

Time dergisinin "20. yüzyılın en büyük tasarımı" diye müjdelediği LCW'nun (Eames Lounge Chair) da yaratıcılarından biri. Bu mobilyalarında, tek bir kontrplağın fazla büküldüğünde kırılabileceğini fark edip iki adet kalıplanmış kontrplak parçasını birleştiren bir omurga kullanmışlardı.

Ray Eames, modernist mimarinin önemli bir örneği olarak kabul edilen Eames House'un (1949) mekan kurgusunda da etkili oldu. Eames'ler Los Angeles'ın tepelerinde yer alan bir arazide, çelikten ve "savunma sanayinde kullanıldığı için karneye bağlanan" diğer endüstriyel malzemelerinden uygun maliyette modern bir ev inşa etmekle görevlendirilmişlerdi. Çelik strüktür kullanan ikili, endüstriyel görünümü, evin sakinlerinin seçtiği mobilyalar ve dekoratif objelerle tamamlanan konforlu ve " yaşanabilir" iç mekanlarla dengeler. "Mekanı ev sakinlerinin kimliğini yansıtacak biçimde donatmak" bugün olağan sayılsa da o gün için radikal sayılan bir yaklaşım.

Florence Knoll: Ofis dünyasında bir ilk

Eames'ler gibi Bauhaus ekolünden gelen Florence Knoll da savaş sonrası Amerika'sında bildik kalıpları yıkıp özellikle kurumsal ofislerin çehresini değiştirmişti. İlk eşi ve ortağı Hans Knoll'un adını taşıyan Knoll için tasarladığı Planning Unit projesiyle, bağımsız ofisler yerine, ortam tasarımıyla dönüşebilen esnek açık ofis sistemleri öneriyordu.

Bauhaus ustalarından ilham alarak mimariden iç mekan tasarımına, mobilyalarından tekstil ürünlerine, her ölçekte bütünsel tasarım felsefesini ortaya koyan Florence Knoll, kendini dekoratör değil, "mekanı biçimlendiren kişi" olarak tarif eder. Canlı renkleri, akustik kumaşları, krom ayaklı kanepe ve masaları, oval toplantı masası ve havada yüzer gibi görünen açık basamaklı merdivenleri mimariyle bütünleşen iç mekanlara entegre ediyordu.

1984 yılında, Times'ın mimarlık eleştirmeni Paul Goldberger, Florence Knoll için "Amerikan ofislerini modern ve incelikli mobilyalarla ve açık ofis sistemi anlayışıyla tanıştıran en önemli figür odur muhtemelen" diye yazar.

İtalya'dan Cini Boeri

Milanolu mimar ve tasarımcı Cini Boeri de kariyeri boyunca erkek egemen düşünceyle mücadele etmiş bir isim. Teknik konuların "feminen" bulunmadığı; dışarıda çalışmak için çok kırılgan oldukları düşünüldüğü için kadınların mimarlık yerine iç mekan tasarımına yönlendirildiği 1950'lerin İtalya'sında Boeri, Gae Aulenti ve Anna Castelli-Ferrieri ile birlikte bu dogmaya meydan okuyan ilk kadın İtalyan mimarlardan biri oldu. 1951'de mezun olduğu Politécnico di Milano'da sadece 17 mimarlık öğrencisi vardır. Bu sayı 1969'da 223'e yükselir ve kadınların ortaya çıkışını müjdeler. Askeri okul geleneğinden gelen Politecnico, bu anlamda da kadınların girmesinin zor olduğu bir okuldur.

Charles ve Ray Eames, 1948 Fotoğraf: Eames Office LLC.

Gio Ponti ile kısa bir staj dönemi ve Marco Zanuso ile ortaklıktan sonra 1963 yılında özel girişimi Cini Boeri Architetti'yi kurar. 1960'larda ilk projeleri Sardunya'daki brutalist yapı Casa Bunker ve salyangoz biçimli Villa Rotonda evleriydi. 1970'lerden sonra da ağırlıklı olarak Knoll için kanape ve sandalyeler tasarlamaya başlar. Arflex için Laura Griziotti ile birlikte tasarladığı, Compasso d'Oro ödüllü Strips kanepe (1979) dahil, birçok modern-klasiğin yaratıcısı olan Boeri kendine de meydan okuyordu. FIAM için üretilen, 12 mm kalınlığında tek bir cam levhadan tasarlanan ve konfor algısını yeniden tanımlayan Ghost Sandalye (1987) de bunun en tipik göstergesi. Mimaride estetiğin, işlevsellikten doğduğuna inanan Zanuso ile çalıştığı dönemde Lorenteggio semtinde bekar anneler için mülteci barınağı tasarlayan Boeri, yaşamı boyunca insanların hayatını iyileştiren ve mutlu eden tasarımların izini sürmüştü.

Politecnico Milano okulunun bir başka mezunu Patricia Urquiola, kadın olmanın zorluklarıyla karşılaşmış olsa da Milano'daki tasarım stüdyosunda sadece Avrupa pazarını fethetmekle kalmadı; dünya çapında iş birliklerine devam ediyor.

Zarif ve incelikli tasarımlar

Oviedo'da doğan Patricia Urquiola, mimarlık okumak için Madrid'e taşınır ancak kısa süre sonra Politecnico Milano'ya geçer. Achille Castiglioni ve Vico Magistretti gibi ustalarından etkilenen Urquiloa, uzun yıllar Piero Lissoni ile çalıştıktan sonra nihayet 2001'de kendi stüdyosunu açınca, "Büyümenin tek yolu ön yargıları kırmaktı, kendi stüdyoma sahip olabileceğimi anlamam uzun sürdü" diyordu. Farklı malzemelerle çalışan, abartıdan uzak, estetik ve akılcı mobilyalar üretmesiyle bilinen Urquiola, B&B, Italia, Molteni&C ve Moroso gibi dünyanın en iyi mobilya şirketlerinin birçoğuyla çalışan bir tasarımcı. Felsefeden, sanattan ve kişisel hayatından beslenen sağlam bir fikre dayanmanın ötesinde uygulanabilirlikten de ödün vermiyor. "Erkekler daha rasyonel, kadınlar daha duygusaldır" düşüncesiyle B&B, bugüne dek ağırlıklı olarak bir erkek kulübü gibi çalışsa da son yıllarda Patricia Urquiola gibi kadın tasarımcıların işlerini de koleksiyonlarına katmaya başladı.

Perriand ve Gray'in toplumsal cinsiyet rollerini sorgulayan mekan kurgularından Boeri'nin meydan okuyan ürünlerine, 20. yüzyılın başında kalıpları yıkan işler üreten öncü kadınların çabaları sayesinde uzun bir yol kat edildi belki ama cinsiyet eşitsizliği bugün hala tartışılan bir kavram. Teorisyen Marjanne Van Helvert, editörlüğünü üstlendiği *The Responsible Object: A History of Design Ideology for the Future* (2016) kitabında, buna rağmen bu cinsiyetçi bakışın hala devam ettiğini vurguluyor: "Kadın kavramı, çoğunlukla dişi, dişil, heteroseksüel; bazen de monogam ve anne kavramlarıyla özdeşleştiriliyor. Kadınların "zevklerine", teknolojik yeteneklerine, hem kamusal hem de ev hayatındaki rollerine ilişkin klişeler yeniden üretiliyor. Ayrıca, bazı projelerin söylemi açıkça şirketlerin ekonomik planlarına dayanıyor, bu yüzden kadınlar bir kez daha cinsiyetçi ürünleri satın alacak potansiyel tüketiciler olmaya devam ediyor, ancak bu sefer 'feminist' kaygılarla."

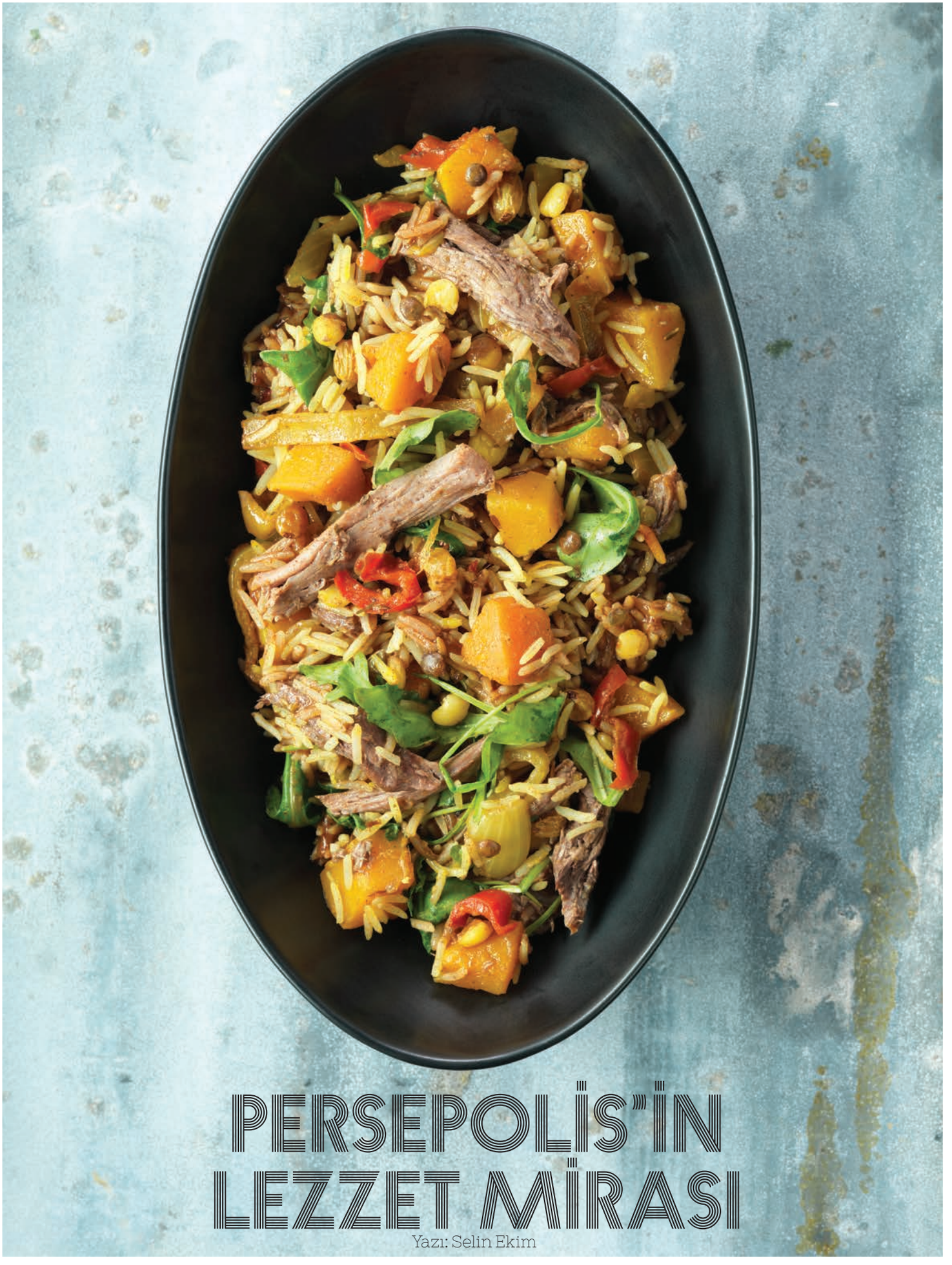

PERSEPOLİS'İN LEZZET MİRASI

Yazı: Selin Ekim

Sol sayfada: Balkabağı, pirinç, kırmızı biber ve mercimekle sunulan İran ördeği.

Orta Asya ve Orta Doğu arasında kalan İran, coğrafi konumu ve yüzyıllar boyunca pek çok uygarlığın hüküm sürdüğü renkli tarihiyle zengin bir mutfak kültürüne sahip. Bu topraklardan geçen Babiller, Asurlar, Persler, Romalılar, Yunanlılar ve Türklerin mutfağa olan etkilerini sofralarda gözlemlemek mümkün.

Konu İran mutfağı olunca söze pilavdan başlamak en doğrusu. İran sofralarının baş köşesinde yer alan pilav uzun taneli ve kokulu basmati pirinciyle yapılıyor. Pek çok farklı malzemeyle hazırlanan onlarca çeşit pilav olsa da en bilineni safranlı pilavdır kuşkusuz.

Pilava kebap, et ve sebze güveçleri eşlik eder. İran yemeklerinde çok yoğun baharat ve acı kullanılmaz. Safran, zerdeçal, tarçın gibi baharatların hafif dokunuşlarıyla ya da limon,

Üstte: İran'a özgü mercimek çorbası.

maydanoz ve çeşitli aromatik otlar yardımıyla yemekler lezzetlendirilir. Erik, nar, ceviz gibi meyveler ile taze soğan, sarımsak, kişniş ve ıspanak yemeklerde sık sık karşımıza çıkıyor.

Ana yemek ve pilavla birlikte salatalar, bol yeşillik, turp, turşu ve yoğurt garnitür olarak servis edilir. İçecek olarak ekşi yoğurttan yapılan *doogh*, nam-ı diğer ayran her sofrada yer alır.

Yaz aylarında tercih edilen serinletici tatlılar arasında safranlı dondurma *bastani zaferani* ile erişte, dondurulmuş şurup ve gül suyu ile yapılan *falude* var. Kurabiye, helva ve sütlaç gibi tatlılar İran mutfağında da yerini almış.

İlk kez 1700'lü yıllarda Kaçar Hanedanlığı döneminde yapıldığı düşünülen *chelo kebabı*, İran'ın ulusal yemeği kabul ediliyor. Elde kıyılan kuzu etinin şişe geçirilerek kömür

Üstte: İran'ın Şiraz kentinde bulunan Vakil Bazaar'daki çeşitli baharatların aranjmanı.

***Chelo kebabı*, İran'ın ulusal yemeği kabul edilir.**

ateşinde pişirilmesiyle yapılan kebap, safranlı pilav ve lavaşla servis ediliyor. Bu geleneksel yemeği tatmak için en doğru adresin Tahran'da bir asırdan fazla zamandır hizmet veren Nayeb Restaurant olduğunu söylebiliriz.

Milattan önce 6. yüzyılda kurulan Pers İmparatorluğu'nun görkemli başkenti Persepolis'e ev sahipliği yapan Şiraz, ülkenin en çok turist çeken şehirlerinden biri. İran edebiyatının önemli isimlerinden Hafız Şirazi ve Şeyh Sadi Şirazi'nin memleketi olan Şiraz, Zend Hanedanlığı döneminde ülkenin başkenti olmus. Muhteşem güzellikteki bahçeleriyle tanınan bu şehrin zengin tarihi ve derin kültürünün yemeklere de iz bırakması kaçınılmaz.

Şiraz gezinizde tarihi bir ortamda, otantik Şiraz mutfağını tatmak için Shapori Restoran'ı mutlaka ziyaret etmelisiniz. 1930 yılında inşa edilen Shapori Konağı mimar Abolghasem Mohandesi'nin eseri. 2000 yılında İran Ulusal Anıtı olarak tescil edilen bu görkemli yapının havuzlu bahçesi de hayranlık uyandırıcı. Şiraz şehrinin geleneksel ve popüler yemeği *kalam polo*, restoranın öne çıkan lezzetlerinden biri. Egzotik baharatlarla çeşnilendirilmiş köfte, lahana ve pirinçten yapılan bu yemeği yerel halk kadar gezginler de seviyor.

Rotamızı biraz kuzeye Zagros Dağları eteklerinde ve Zayende Nehri kıyısında yer alan İsfahan'a doğru çeviriyoruz. "İsfahan nefs-i cihan" (İsfahan, dünyanın öteki yarısı)

İran mutfağında kebap, et ve sebze güveçleri pilavın eşlikçileridir.

sözüyle anılan şehir, köprüleri, camileri, görkemli sarayları, ağaçlı bulvarları ve muhteşem bahçeleriyle İslam mimarisinin çarpıcı güzelliğini gözler önüne seriyor.

17. yüzyılda yapılmış, Unesco Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alan ve dünyanın en büyük meydanlarından biri olan Nakş-ı Cihan Meydanı da İsfahan'da. Dünyaca ünlü İran halılarının çoğu, dokumacılığı ile ünlü İsfahan'da üretiliyor. Bu muhteşem şehrin yemekleri de en az kendisi kadar güzel. Nakş-ı Cihan Meydanı'nın doğu tarafında Şeyh Lütfullah Cami yakınlarında yer alan Naghshe Jahan Restaurant'ın sadece yemekleri değil ambiyansı da bir o kadar etkileyici. Geleneksel tarzda dekore edilmiş, vitraylar, ahşap oymalar ve aynalarla süslenmiş dinlendirici ortamıyla keyif veren bir restoran. Menüdeki kuzu incik, nohut, patates ile yapılan ve lezzetli bir yahni olan *abgoosht*'u yemenizi öneririm.

Şehir merkezinde yer alan Abbasi Otel yaklaşık 400 yıl önce, Safevi Kralı Sultan Hüseyin zamanında inşa edilmiş. Otelin içindeki *teahouse*, akşamüzeri çayını baklava, bademli kurabiye gibi yerel tatlılar eşliğinde içmeniz için kaçırılmaması gereken bir ortam sunuyor. Avlusunda minik bir süs havuzu da bulunan çay evinin müdavimleri İranlılar olsa da gastronomi gezginlerinin de uğrak noktası olmuş.

Kalabalık başkent Tahran, güzellikleriyle dünyaya nam salmış Şiraz ve İsfahan'dan sonra gezimizi İran'ın mistik şehri Yezd ile tamamlıyoruz. Uçsuz bucaksız çölün ortasında kurulmuş şehir sadece toprak ve kumdan inşa edilmiş gibi görünüyor. Dev bir labirenti andıran sokakları, içinde kaybolmanız için sizi içine çekiyor. Film setindeymiş gibi hissettiren, gerçek olamayacak kadar gizemli görünen şehir Zerdüştlük dininin İran'daki merkezi. 3500 yıl önce ortaya çıkan ve dünyanın ilk tek tanrılı dini olan Zerdüştlük, katı şeriatla yönetilen ülkede ayrı bir saygı görüyor.

Yezd milattan önce 470 yılından bu yana hiç sönmeden yanan ateşi ile Ateşkedah Tapınağı ve ölü bedenlerin vahşi hayvanlarca yenmesi için inşa edilmiş Sessizlik Kuleleri ile gezginleri büyüleyen yerlerden biri. Bu etkileyici şehri kuş bakışı izleyerek yiyeceğiniz keyifli bir akşam yemeği için Orient Otel'in terasında yer alan Marco Polo restoranda yer ayırmayı unutmayın.

YapıKredi Crystal

Yapı Kredi Crystal sahipleri dünyanın her yerinde tüm otel ve restoran harcamalarında **%5 indirim ayrıcalığına sahiptir.**

Kuzey Norveç'teki Bodø'nun güneyinde 2022'de açılması planlanan Svart, modern otellere kıyasla yüzde 85 daha az enerji tüketimi ile hizmet verecek.

TÜNELİN SONUNDAKİ YEŞİL IŞIK

Yazı: Zeynep Yener

Sürdürülebilir turizm tek başına dünyayı daha iyi bir yer yapmaya yetmeyecek belki ama uzun vadede sosyal, ekonomik ve çevresel boyutta yaratacağı olumlu değişim, seyahat tercihlerimizi tünelin ucundaki yeşil ışığa doğru yapmak için tek başına yeterli bir sebep.

Her seyahat, yeni bir deneyim. Bu deneyimleri zenginleştirmek için ziyaret ettiğimiz destinasyonlardaki ev sahibi topluluklarla otantik etkileşimler kurmak, yerel kültürün derinliklerine inmek ve insan elinin değmediği, bozulmamış doğa manzaralarıyla karşılaşmak istiyoruz. Gel gelelim turizm, riskli sayılabilecek sektörlerden. Dünya üzerindeki popüler destinasyonlara olan turist akınları, yerel toplum ve doğal yaşam açısından ciddi tehlike arz ederken, pek o kadar rağbet görmeyen bölgeler de 'turistik' olmamaktan nasibini alıyor.

Bir ülkeyi, toplum ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirerek ziyaret etmeye; bu ziyaretlerin doğal ve kültürel mirasın korunmasına, yerel ekonominin

Uluslararası mimarlık ve tasarım firması Snøhetta tarafından tasarlanan Svart'ın dairesel cephesi, Norveç'in buzul ve fiyort manzaralarından ilham alıyor.

Manuel Antonio Ulusal Parkı'na iki kilometre uzaklıkta konumlanan Arenas Del Mar Beachfront & Rainforest Resort.

gelişmesine ve bölge halkının yaşam kalitesinin artmasına olanak tanıyan sürdürülebilir turizm, uygulandığı coğrafyalarda akıntıyı tersine çevirmek niyetinde. Başka bir deyişle; odak noktasına insan kültürü, çevre bilinci ve ekonomik faktörleri koyarak seyahat deneyimine bütünsel bir yaklaşım getiren sürdürülebilirlik, turizm endüstrisinin geleceğini belirliyor. İklim değişikliği ve küresel ısınmanın bilançoları tam karşımızda duruyorken, sürdürülebilir turizm destinasyonlarını tercih etmek de artık biraz vicdan ve sorumluluk meselesi.

Karayip Denizi ve Pasifik Okyanusu kıyısındaki uçsuz bucaksız plajları ve yağmur ormanlarıyla kaplı yanardağ etekleri ile Kosta Rika'yı ziyaret etmek için neden çok. Tüm gezegenin biyolojik çeşitliliğinin neredeyse %5'inden fazlasını barındıran ülkenin halen bu doğal mirasa sahip olabilmesinin başlıca nedeni, birtakım hükümet politikaları ve bireysel girişimlerle ülke genelinde tabiatı korumaya adeta ant içilmiş olunması. Zira Kosta Rika, doğal zenginliklerine ve kültürel mirasına sahip çıkmadığı takdirde turizm açısından çekiciliğini kaybedeceğini iyi biliyor.

Bu bilinçle sürdürülebilir turizmde lider olarak ortaya çıkan ülkede, toprakların yaklaşık %25'i milli park ya da vahşi yaşam rezervi olarak koruma altında. %99,2 oranında yenilenebilir enerjinin kullanıldığı Kosta Rika'da, sürdürülebilirliğin sadece bir pazarlama aracı olarak kalmayıp, her düzeyde gerçekliğini sağlamak adına bazı sertifika programlarının yaptırımlarından faydalanıyor. Turizm endüstrisinin her alanında ekonomik başarı hedeflenirken, doğal kaynakların korunmasını ve yerel toplulukların finansal olanaklarını artırmayı teşvik etmek için uygulanan bu sertifika programları, ülkeyi ziyaret eden turistleri söz konusu sertifikalara sahip işletmelere yönlendirerek bir yandan da sağlıklı rekabet için zemin hazırlıyor. En önemlisi, Kosta Rika'da turizme harcanan paranın büyük kısmı ülkede kalıyor. Bu sayede turizm, özellikle de sürdürülebilir turizm, bu küçük tropikal cennette nüfusun çoğunluğunu besleyen dev bir endüstri ve önemli bir ekonomik güç haline gelmiş durumda. Bununla birlikte sağlıklı doğa, sağlıklı ekonomik sistemler, sağlıklı beslenme ve "pura vida" -saf ve basit yaşam- hayat felsefesinin el birliği ile Kosta Rika'da insanlar dünyanın geri kalanına kıyasla çok daha uzun yaşıyor.

Yüksek düzeyde konfor ve hizmete odaklanan Arenas del Mar, sürdürülebilirliği güçlü bir şekilde savunuyor.

Manuel Antonio Ulusal Parkı'na iki kilometre uzaklıkta konumlanan Arenas Del Mar Beachfront & Rainforest Resort, Kosta Rika dışında Panama ve Nikaragua'da da tesisleri bulunan sürdürülebilir lüks oteller zinciri Cayuga Collection'a bağlı bir tatil köyü.

Areias do Seixo, Portekiz sınırları içinde sürdürülebilir turizmin öncülüğünü yapan konaklama tesislerinden bir tanesi.

Yüksek düzeyde konfor ve hizmete odaklanmanın yanı sıra Arenas del Mar, sürdürülebilirliği de güçlü bir şekilde savunuyor. Tüm yapıların arazideki ağaçların konumuna uyacak şekilde tasarlandığı tesiste su, güneş panelleri tarafından ısıtılıyor ve geri dönüştürülüyor. Tesisteki doğa parkurları ise onlarca çeşit kuş, iguana, tembel hayvan, yılan ve maymunların yaygın olarak görüldüğü bir rezerve sahip.

Dünya gündeminin üst sıralarında yer alan sürdürülebilir turizm politikaları ve çevreci girişimler, Avrupa'nın en çok turist çeken köşelerinden biri olan Portekiz'de de ülkeyi sürdürülebilirlik kriterleri içinde lider destinasyon haline getirmek çabalarına ilham veriyor. Dünyanın önde gelen seyahat fuarlarından biri olan ITB Berlin tarafından 2019 yılında 'Avrupa'nın En İyi Sürdürülebilir Turizm Destinasyonu' olarak ödüllendirilen Portekiz, bununla yetinmeyip, geçtiğimiz yıl salgın nedeniyle boş geçen sezonu, 2027 yılına kadar ülkeyi sadece Avrupa'nın değil, dünyanın en sürdürülebilir destinasyonuna dönüştürmek amacıyla hükümet tarafından öne sürülen üç yıllık bir planı geliştirerek değerlendirdi.

Kuzeyinden güneyine, şehirlerinden köylerine, tarihinden doğası ve zengin yemek kültürüne, görmeye ve denemeye değer sayısız güzellikle donatılmış ülkenin kendisine daha iyi bir gelecek hazırlamak

2027 yılına kadar Portekiz sadece Avrupa'nın değil, dünyanın en sürdürülebilir destinasyonuna dönüşmeyi hedefliyor.

adına başlattığı *#CantSkipTomorrow* kampanyası, özellikle Lizbon ve Porto'daki plansız büyümeye karşı pozitif değişimi tetiklerken, ülke genelinde enerji verimliliğini arttırmaya yönelik su ve atık yönetimi sistemlerinin devreye girmesi ve ayrıca dört ve beş yıldızlı otellerin %50'sinde tek kullanımlık plastiğin tamamen ortadan kaldırılması yolunda çalışmalar devam ediyor.

Lizbon'a sadece bir saat uzaklıktaki Santa Cruz'da beş yıldızlı bir otel olarak hizmet veren Areias do Seixo, Portekiz sınırları içinde sürdürülebilir turizmin öncülüğünü yapan konaklama tesislerinden sadece bir tanesi. Bölgedeki doğal hayat ile uyum temelleri üzerine inşa edilen otelde, kullanılan yapı malzemelerinden tasarıma, güneş enerjisi ve su yönetim sistemlerine kadar her ayrıntı ile sürdürülebilirliğe derinden bağlı. Aynı zamanda organik bir çiftliğe sahip Areias do Seixo'da kahvaltı ve yemeklerde de doğrudan çiftlikten ya da lokal üreticilerden tedarik edilen malzemelerle hazırlanan ev yapımı lezzetler sunuluyor.

Avrupa'nın sürdürülebilir turizm puanı yüksek bir başka ülkesi Slovenya'da uzun zaman önce benimsenen "yeşil, hareketli ve sağlıklı" yaşam biçimi, 2016 yılında "Avrupa'nın En Yeşil Başkenti" seçilen Ljubljana'da doğal gazla çalışan belediye

World Travel Awards tarafından altı yıl üst üste Asya'nın "Lider Yeşil Oteli" seçilen ve aynı zamanda "Dünyanın Önde Gelen Yeşil Şehir Oteli"ne aday gösterilen PARKROYAL COLLECTION Pickering.

otobüslerinden, şehir içi ulaşımı sağlayan elektrikli trene ve belediye sınırları içindeki toprakların %46'sının ormanlık arazi olmasına kadar pek çok alanda kendini gösteriyor. Ljubljana'nın bir başka iddiası, sıfır atığa geçmek üzere girişimde bulunan ilk Avrupa şehri olması.

20. yüzyılın büyük çoğunluğunu Yugoslavya'ya bağlı geçirdikten sonra 1991 yılında bağımsızlığını ilan eden ve dağları, gölleri, kaplıcaları, Adriyatik kıyısındaki plajlarıyla birlikte dünyaya açılan bu küçük ülkede, sürdürülebilirlik sadece başkentle sınırlı bir yaşam biçimi değil. "Sloven Turizmi için Yeşil Program" adını verdikleri bir uygulama ile bugün ülke sınırları içinde pek çok destinasyon, konaklama tesisi, park ve acente yeşil etikete sahip.

2009 yılında, Bohinjska Bistrica'da, Triglav Milli Parkı'nın kenarında Julian Alpleri'nin panoramik manzaralarına hakim bir huzur ve konfor cenneti olarak açılan 4 yıldızlı Bohinj Eco Hotel, Slovenya'nın ilk ekolojik oteli olma unvanına sahip. Bohinj Gölü'ne 6,5 km ve Bled Gölü'ne 20 km uzaklıktaki otelde, tüm iç mekanlar doğal malzemelerden yapılmış.

Elektrikli ve hibrit otomobiller için bir dolum istasyonu da bulunan otelde, Slovenya ve dünya mutfağının yanı sıra yerel kaynaklı eko-sertifikalı malzemelerle hazırlanan özel vejetaryen ve düşük kalorili yemekler servis ediliyor.

Her yıl, yaşanacak en iyi ülkeler arasında gösterilen Norveç'te de sürdürülebilirlik politikaları her alanda olduğu gibi turizmde de etkisini gösteriyor. Ülkenin turizm sloganına göre, Norveç "gücünü doğadan alıyor". Doğayı korumanın tüm toplum tarafından paylaşılması gereken

bir sorumluluk olduğuna inanılan ülkede, hükümet politikaları da bu korumacı tabloya dahil edildiğinde, Norveç'in dünyanın en iyi sürdürülebilir destinasyonlarından biri olması elbette kaçınılmaz sonuç. Norveç hükümetinin, bu konuda farkındalığı artırmak amacıyla 2007 yılında tanıttığı "Sustainable Norway 2015" paketi, ulusal kalkınma bankası Innovation Norway'in turizm işletmelerini daha sürdürülebilir yaklaşımlarla hareket etmeye teşvik etmesiyle birleşince, Røros, Lærdal, Vega, Geilo, Trysil, Setesdal, Inderøy ve Svalbard gibi birçok turistik destinasyon, sürdürülebilir olarak sertifikalandırıldı.

Bununla da kalmayan Norveç, pek çok uluslararası ödülün sahibi mimarlık ofisi Snøhetta tarafından tasarlanan yeni bir sürdürülebilir otelle, ülkenin en kuzeyindeki vahşi doğanın derinliklerinde çıtayı biraz daha yükseltiyor. Kuzey Kutup Dairesi'nin hemen altındaki Svartisen buzulunun tabanında konumlanan ve 2022'de açılması planlanan Svart adlı otel, dünyanın ilk tamamen enerji pozitif oteli olacak, yani

Bohinj Eco Hotel, Bohinj Gölü'ne 6,5 km ve Bled Gölü'ne 20 km uzaklıkta. Bohinj Gölü, Slovenya.

kullandığından daha fazla enerji üretecek. 99 odalı otel, yapısal olarak çevreye uyum sağlaması ve minimum ayak izi bırakması için tamamen doğal ahşaptan çapraz geçişli direkler ile suyun üzerinde inşa ediliyor. Bünyesinde lokal lezzetler sunan dört restoran olması planlanan Svart, bu restoranların malzeme ihtiyacını da yine bünyesindeki sürdürülebilir çiftlikte yetiştirilen ürünlerle karşılayacak.

Rotanızı Asya kıtasına çevirdiğinizde, "Bahçe içindeki şehir" olmakla yetinmeyip kendisini sürdürülebilir ve yenilikçi bir destinasyon olarak konumlandırmak isteyen Singapur, yüzyılın ikinci yarısına kadar tamamen karbon nötr olma yolundaki uzun yürüyüşü başarıyla yöneten yeşil hükümet sayesinde şanslı bir şehir olarak karşınıza çıkıyor. Özel araçlarla ulaşımdan kaynaklanan karbon emisyonlarının küresel ısınmaya katkıda bulunmasını ve ayrıca şehirleri yayılmaya teşvik ederek çevreye daha da zarar vermesini önlemek için Singapur'da otomobil sahibi olmanın maliyeti muhtelif vergilerle çok yüksek tutuluyor. Her ne kadar kentsel gelişim yüzünden adadaki doğanın büyük kısmı yok olmuş ve klimalar halen çalışıyor olsa da, madalyonun diğer yüzünde sürdürülebilir su sistemleri, verimli toplu taşıma, yeşil bölgeler, çevre dostu mimari ve azaltılmış enerji kullanımı ile kıtanın en çevre dostu şehirlerden biri var.

World Travel Awards tarafından altı yıl üst üste Asya'nın "Lider Yeşil Oteli" seçilen ve aynı zamanda "Dünyanın Önde Gelen Yeşil Şehir Oteli"ne aday gösterilen PARKROYAL COLLECTION Pickering, asma gökyüzü bahçeleri ve yeşil koridorlarıyla Singapur'un en hareketli bölgelerinden biri olan Çin Mahallesinde, şehrin tropikal imajını güçlendiren mimari bir simge olarak yükseliyor.

Tüm dünyada turistik şehirlerin, pandeminin de tetiklediği duygularla artık daha temiz ve daha yeşil olmak istediği bir gerçek. Ancak hiçbir ülkede turizm endüstrisi tek başına sürdürülebilir bir çevre oluşturamayacağından, çözüm o kadar basit değil. Yine de eldeki örnekler birer umut ışığı...

YapıKredi Crystal

Yapı Kredi Crystal sahipleri dünyanın her yerinde tüm otel ve restoran harcamalarında **%5 indirim ayrıcalığına sahiptir.**

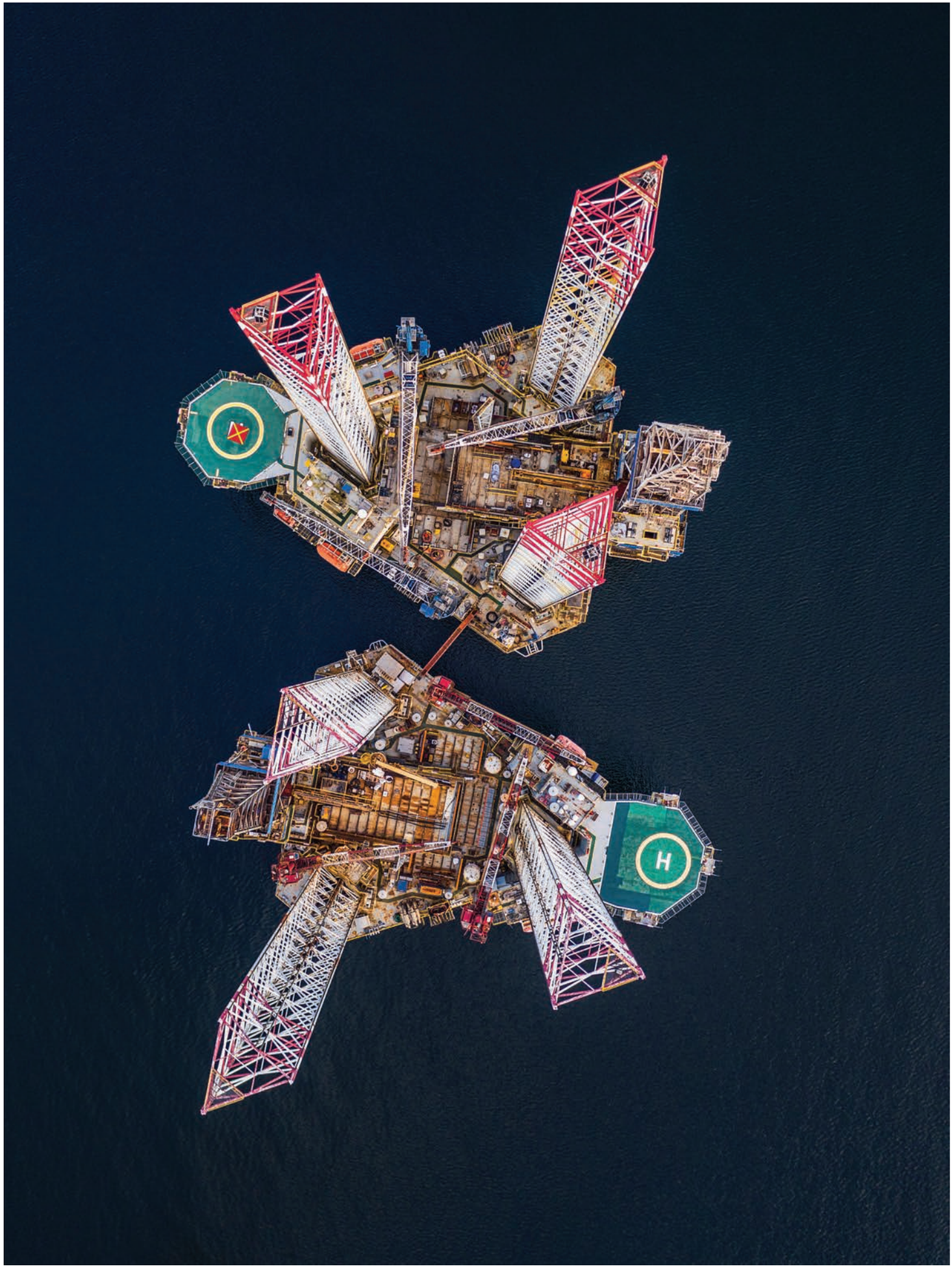
H

SON MU BAŞLANGIÇ MI?

Yazı: Utku Kuran

Sol sayfada: İki sondaj kulesi, Cromarty Firth, İskoçya, Birleşik Krallık.

Dünyamızın üçte ikisinden fazlasının okyanus ve denizlerle kaplı olduğunu düşünürsek, su kütlelerinin bizler için sağladığı olanaklar saymakla bitmez. Bir yandan soluduğumuz oksijenin yarısından fazlasını üretirken diğer yandan da milyonlarca türe ev sahipliği yapıyorlar. Gezegenimizin iklimini, su döngüsünü düzenleyerek onu muazzam bir dengede tutmakla kalmıyor, karbondioksit emisyonlarını azaltıp atmosferdeki fazla ısının %90'ını emerek canlılar için yaşanabilir bir ortam sağlıyorlar. Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum, WEF) raporunda, insan faaliyetleri nedeniyle atmosfere salınan karbondioksitin yaklaşık dörtte birinin okyanuslar tarafından emildiği yazıyor. Rakamsal veriler, 3 milyarı aşan insanın okyanus ve denizlere bağlı geçim kaynaklarıyla yaşamını sürdürdüğünü; 350 milyondan fazla kişinin ise gelirini doğrudan okyanus veya denizlerden sağladığını gösteriyor. Gelişmekte olan ülke ekonomilerine bakarsak, su ekosistemlerinin sağlığı ile turizm sektörünün sürdürülebilirliğinin doğru orantılı olduğunu görüyoruz.

Marmara Denizi'ndeki müsilaj tablosuna bir örnek, Caddebostan Sahili, 2021.

Küresel turizmin yaklaşık %80'i kıyı bölgelerinde yoğunlaşmış olduğu için ülke ekonomilerinin sağlıklı ekosistemlerle olan yakın ilişkisi günümüzde hiç olmadığı kadar önem kazanmış durumda.

Okyanuslara ve denizlere bağlı küresel turizm sektörü yılda tahmini 134 milyar dolar büyürken bazı ülkelerde turizm halihazırda iş gücünün üçte birinden fazlasını destekliyor. Yapılan kimi araştırmalar gösteriyor ki en kısa zamanda gerekli çevre koruma tedbirleri alınmazsa, okyanus ve deniz ekosistemlerinden gelen ekonomik fayda iklim krizi ve kirlilik sebepleriyle azalmaya başlayacak. Özellikle kirlilik, en ciddi sorun olarak karşımızda çünkü son yıllarda okyanus ve deniz habitatları insan faaliyetlerinden kaynaklanan geri dönüşü zor bir baskı altında. Sosyal medya kullanımının da yaygınlaşmasıyla beraber gerek dünyanın farklı yerlerinde yaşanan petrol sızıntıları gerekse de plastik kirliliğiyle ilgili görüntüler durumun ciddiyetini gözler önüne sermeye başladı. Bir yandan da gerekli çevresel koruma tedbirleri alınıp spesifik olarak korunan bölgelerde ise düşünülenden

Keşif faaliyetlerinin bir parçası olarak LNG yakan okyanus tabanlı bir petrol kulesi. Teçhizattan püsküren okyanus suyu bir ısı kalkanı oluşturarak teçhizatı ve diğer ekipmanları soğutuyor.

çok daha hızlı biçimde balık nüfusunun artışına ve biyolojik çeşitliliğin geri kazanıldığına şahit oluyoruz, çünkü doğa sandığımızdan çok daha yüksek iyileşme ve iyileştirme gücüne sahip. Gerekli tedbirler alınıp doğru politikalar uygulandığında, okyanuslarımız da kendini süratle onarıyor. Hükümetler, deniz ve okyanus habitatlarını korumak amacıyla destek ve teşviklerini artırıp kirliliği azaltma konusunda cesur adımlar atarken biz de duyarlılığımızı yükselterek sürece katkı sağlayabiliriz.

Peki deniz ve okyanusların karşı karşıya olduğu en büyük tehditler neler ve ülkelerin bu yönde atacakları adımlar ne olmalı? Okyanuslar ve denizler özellikle büyük yerleşim yerlerinden gelen evsel atık, kimyasal atık, tarımdan kaynaklanan gübre akışı; plastiklerin sulara karışması gibi birçok kentsel ve kırsal kirlilik kaynağının artan stresi altında. Eğer dünya ülkeleri olarak bu kirliliğe karşı kolektif bir önlem alamazsak Dünya Ekonomik Forumu'nun 2016 yılında yayınlamış olduğu raporda da aktardığı gibi 2050 yılında okyanuslar, toplam balık ağırlığından daha fazla plastikle dolmuş olacak. Kirlilik sorununu çözmek için her ülke, çok paydaşlı iş birliğini benimserken ortaklaşa çalışmayı da hızlandırmalı. Okyanus rezervlerimizin korunması konusunun, önümüzdeki yıllarda giderek daha fazla önem kazanacağı bekleniyor, çünkü 2050 itibari ile 10 milyara dayanacak olan dünya nüfusunun artışı bu baskıyı gün geçtikçe daha da artıracak. Bunun izlerini şimdiden görmeye başladık. Günlük hayatlarımızda Meksika Körfezi'nde bir tankerden petrol sızıntı haberini veya 1,8 milyon kilometrekare yayılan Pasifik Okyanusu'ndaki büyük plastik çöp alanının her geçen gün genişlemesini konuşuyor olsak da dünyanın en genç denizi olan Marmara Denizi'nde başlayan müsilaj problemi hepimizin bir anda yakından ilgilendiği bir çevre sorunu halini aldı.

Sağ sayfada: İklim kriziyle beraber okyanus sularının ısınması balık türlerini tehlikeye soktuğu gibi diğer deniz canlılarını da tehdit ediyor. Boncuk Koyu, Gökova. Fotoğraf: Utku Kuran.

Deniz kirliliğinin azami boyutlara ulaşmasıyla ortaya çıkan Marmara Denizi'ndeki müsilaj problemi, aslında kayıtsız kaldığımız takdirde neler yaşayabileceğimizi acı bir şekilde tecrübe etmemizi sağladı ve hatta hala ediyoruz. Tarımsal ve endüstriyel atıkların Marmara Denizi'ne hala hiçbir denetime tabi tutulmadan akıtılıyor olması durumun ciddiyetini daha da arttırıyor. Peki müsilaj hakkında bildiklerimiz neler ve kirlilik tehdidi ne boyutta? Müsilaj problemiyle beraber ölü bölge, İngilizce adıyla *dead zone* terimini daha sık duyar olduk. Yaşadığımız bu çevre felaketi, Marmara'nın da bir ölü bölge olabileceği sorularını akla getirerek medyada da tartışılmaya başladı. Okyanuslardaki ölü bölge sayısının 1960'lardan bu yana her on

Körfezdeki açık deniz petrol kulesi, Songkhla, Tayland.

yılda iki katına çıktığını düşünürsek bir iç deniz olan Marmara Denizi üzerindeki baskının azami seviyeye geldiğini söylemek yanlış olmaz. Yıllar boyunca gübre, evsel ve endüstriyel atık deşarjına maruz kalan Marmara'da oluşabilecek ölü bölgeler, acil bir şekilde önlem alınmadığı takdirde sadece Marmara'yı değil Karadeniz ve Ege Denizi'ni de tehdit etmeye başlayacak. Her şeye rağmen Marmara Denizi'ni sağlığına tekrar kavuşturmak için geç kalmış değiliz. Canlı yaşamı Marmara'da devam ettiği için hala umut var. Karar alıcılar acilen doğru stratejileri ve politikaları uygular ve biz de takipçisi olursak Marmara'yı kurtarmak mümkün.

Ölü bölgeler, zaman içinde okyanus ve denizlerde yaşayan fitoplankton ve alglerin fosfor ve azotu gereğinden fazla tüketmesiyle oluşuyor. Tarımsal ve evsel atıklar, doğal emisyonların neredeyse iki katı kadar azot ve üç katı kadar fosfor salgılıyor. Farklı bölgelerdeki kanalizasyonlardan gelen atıklar arıtılmadan Marmara'ya karışınca, bu durum ötrofikasyona, dolaylı olarak da müsilaja sebep oluyor. Ötrafikasyon oksijen seviyesini en düşük seviyelere çektiği için o bölgede canlı hayatı da yavaş yavaş son buluyor. Denizlerde azot ve fosfor normal seviyelerde olduğunda mavi yeşil alg denen organizmaların büyümesine katkı sağlasa da zaman içinde aşırı miktarlara ulaşınca organizmaların salgılarını kontrolden çıkarıyor.

Marmara Denizi'nin yüzeyini ve altını kaplayan deniz salyası da bunun sonucu. Marmara Çevresel İzleme proje yürütücüsü Levent Artüz, bir röportajında müsilajın ilk kez yaşanmadığını, 2007 yılının Eylül ayında ortaya çıktığını söylüyor. Bu yıl yaşadığımız kadar görünür hale gelmemiş olsa da müsilaj yıllardır, deniz altı yaşamını ve biyolojik çeşitliliği tehdit eder halde. Yaşadığımız son durum, aslında bu süreçte gelinen son nokta.

Deutsche Welle'den Serkan Ocak ise "Bu yıl müsilajın etkisi de boyutu da toplumun her kesimi tarafından ciddi şekilde hissedilmiş durumda" cümlesi ile vaziyeti aktarıyor ve "Marmara'daki balıkçı, turist veya yelkenci birçok farklı kesimi direkt olarak etkiledi" diye ekliyor. Müsilaj insanlardan çok, su altı canlı hayatının varlığı ve biyolojik çeşitliliği için ciddi bir tehdit oluşturuyor. Su ekosistemi için hayati önem taşıyan mercan, sünger veya yengeç gibi canlıların solungaçlarını kaplayarak bu türleri yok olma tehlikesi ile karşı karşıya bırakıyor. Biyolojik çeşitliliğin tahrip olması, iklim krizinin etkisiyle dip sulardaki oksijenin tükenmesi ve denizin normalden hızlı ısınması yüzünden canlıların toplu ölümleri dnyanın her yerinde okyanus yaşamını tehdit ediyor.

Prof. Dr. Mustafa Sarı, BBC'ye vermiş olduğu röportajda müsilaj gibi uzun sürede ortaya çıkan problemlerin ekolojik dengeyi daha büyük bozulmalarla karşı

Yapı Kredi Crystal olarak tercih ettiğimiz geri dönüştürülmüş kağıt segmenti ile doğaya olan saygımızı yenilerken okuyucularımız ile bu konuda aynı görüşte olmaktan memnuniyet duyuyoruz.

karşıya bırakacağını, su yüzeyindeki deniz salyalarının temizlenmesinin kısa süreçte etki sağladığını söylerken buz dağının asıl görünmeyen kısmının denizin altında olduğuna dikkat çekmiş.

Peki müsilaj başta olmak üzere denizlerimizdeki ve okyanuslarımızdaki kirliliği daha az seviyelere çekerek sonlandırmak adına ne yapabiliriz? Deniz salyası gibi problemlerin önüne geçebilmek için bilimsel yaklaşımları benimsemek ve bilim insanlarını dinlemek zorundayız. "Geçmişte yapılan hatalarla yüzleşmeliyiz" diyor Levent Artüz. Sistemsel düşünce ile bu süreci etkileyen faktörleri teşhis ederek daha sürdürülebilir yönetim modellerini benimsemek uzun süreçte hem toplum sağlığına hem de çevre sağlığına şüphesiz katkı sağlayacak.

Daha sürdürülebilir yönetim modelleri için denetleyici ve destekleyici politikalar çok faydalı olsa da ülkelerin bu yöndeki tutumları, istekleri ve motivasyonları belirleyici olacak. Özellikle Marmara'da yaşanan müsilaj gibi çevresel problemleri merkezi yönetimlerin desteği ile beraber yerel yönetimlerin iş birliği büyük farklar yaratacaktır uzun vadede. Kirlilik veya iklim krizinin etkileriyle yüzleşerek, çevreyi korumaya yönelik çabalarımızı artırdığımız zaman uzun vadede kalıcı sonuçlar elde edebiliriz. Denizde ve okyanuslarda özel çevre koruma alanları oluşturup biyolojik çeşitliliği artıcı çözümleri planlarken karada sürdürülebilir tarım teknikleri ve atık yönetim modellerine hızlı geçiş sağlayabilir; su ekosistemindeki kirliliği en aza indirebiliriz. Özellikle hükümetler tek kullanımlık plastikleri yasaklamalı, yerel yönetimler ise daha sürdürülebilir atık yönetimi modellerini benimsemeli ve uygulamalı. Halihazırda bu tarz adımların birer birer atıldığını görmek bir taraftan da umut vadediyor. Ancak teori ve pratikte uygulananları kesintisiz bir şekilde devam ettirmek, çevre ve insan arasındaki dengeyi stabil hale getirmek adına oldukça önemli. Bu kararları alırken cezaların caydırıcı olmasına dikkat edilmeli ve yaptırım kararları sıkı bir şekilde uygulanmalı. Özellikle müsilaj açısından sürdürülebilir tarım tekniklerinin benimsenmesi ile beraber evsel atıkların miktarını en aza indirgeyerek doğru planlamanın yapılması bu noktada hayati önem taşıyor.

Deniz koruma alanları kirlilik gibi başlıca faktörlerin negatif etkenlerini azaltırken ekosistemlerin sağlığının ve balık popülasyonunun iyileşmesine ortam hazırlıyor. Boncuk Koyu, Gökova. Fotoğraf: Utku Kuran.

Gelecek senaryolarında "bir zamanlar" diye bahsetmek istemeyeceğimiz bir doğal yaşam söz konusu. Marmara Denizi'nden tutulmuş bir balık yemek, yüzmek, spor yapmak ne kadar keyifli olsa da bunları gelecek nesillerin de yapabilmesi adına acil şekilde harekete geçmeliyiz çünkü denizlerimizi, okyanuslarımızı daha doğrusu doğanın denge içinde varlığını korumasını sağlamak ve yaşatmak hepimizin elinde.

FONKSİYONEL KRONOLOJİ

Yazı: Aylin Kumdagezer

Omega Seamaster Planet Ocean Tokyo 2020 Limited Edition.

2012 yılında Pasifik Okyanusu yüzeyinin 10.908 metre altına inerek rekor bir solo dalış yapan James Cameron'a Rolex Deepsea eşlik etti.

Bir nesnenin ya da objenin işlevselliğinin değişmesine neredeyse bağışıklık kazanmış durumdayız. Öyle ki bir önceki cümlemizi birçok başlıkla çeşitlendirebildiğimiz gibi bu tezimizi pekala yüksek saatçilik için de ileri sürebiliriz. Neticede yakaya bağlanan ince bir zincirle yelek cebinde muhafaza edilen saatlerin zamanla pozisyon değiştirip bilekteki yerini almasının da birçok nedeni var. Söz konusu saat tasarımı olunca dayanıklılık her koşulda ön planda idi ancak dış etmenlerin basınç, su geçirmezlik ve denizin en karanlık metrelerinde bile okunabilirliği olduğunda dalış saatleri, buzdağının görünmeyen tarafına iniyor. Bir diğer deyişle, başlangıçta sportif fonksiyonları ile ilişkilendirilen bu tasarımlar zamanla işlevselliğini gündelik hayatın bir parçası olarak devam ettiriyor.

Hassas mekanizmalar ve ince ayarlar yüksek saatçiliğin tanımlanabilen yanları iken her koşulda dayanıklı olma durumu da sadece günümüz modern dünyasına özgü bir düşünce değil. Ancak zaman göstergeleri bir döneme kadar yelek ceplerinde saklandıkları için dış etmenlerden o kadar da çok etkilenmiyordu. Bu okazyon saatlerin bileklere geçişindeki güvensizlik olarak yorumlanabilir. Neticede bileğinize taktığınız saatin direkt olarak nem ve sıcaklığa maruz kalması beraberinde saatin deforme olma ihtimalini de yükseltiyor. Bu tarz sorunların giderilmesi bileklerdeki saatlerin popülaritesinin artmasına neden olması ise oldukça doğal. Ancak belirtmekte fayda var, dönem itibari ile bir nevi kabuğundan çıkan saatler daha korunmasız ve hassas kabul ediliyordu. Bu nedenle kol saatlerinin sosyolojik olarak erkeklerden çok kadınları temsil ettiği düşünülüyordu. Fakat hem saatlerin hem de kadınların aslında öngörüldüğü kadar hassas olmadıkları Rolex ve Mercedes Gleitze'in birlikteliği ile kanıtlanacaktı.

Suya dayanıklı ilk saatin, tasarımlarını insan hikayeleri ile eşleştiren Rolex safından gelmesi şaşırtıcı değil. 1927 yılında Hans Wilsdorf, su geçirmez tasarımının ispati için Manş Denizi'ni yüzerek geçecek olan Mercedes Gleitze'in sportif yanı ile Rolex Oyster'ı eşleştirdi. 10 saat boyunca denizde kalan Gleitze -Manş Denizi'nde yüzen ilk İngiliz kadın- yüksek saatçilik, Rolex ve tabii ki kendi adına başarı elde etmişti. Saate *oyster* dendi çünkü teknik açıdan bir istiridye kabuğu gibi kenetlenmiş ve su altında

Seiko Prospex 1986 Quartz Diver's 35th Anniversary Limited Edition.

yaşam belirtisi gösterebiliyordu. Markanın sürekli olarak teknolojiyi geliştirme arayışı, Oyster Perpetual'ın da ilerleyen yıllardaki gelişiminin önünü açtı. Tüplü dalış ve derin deniz keşiflerinin ortaya çıkışı ile birlikte sonraki yıllarda bahsi geçecek olan Submariner modelini şekillendirdi.

1932 yılında Cartier de su geçirmezlik furyasına erken dönem tanıklık edenlerden. Faslı bir paşanın yüzerken takmak istediği suya dayanıklı bir saat fikri, Pasha de Cartier modelinin temelini oluşturdu. Rolex Oyster ve Pasha de Cartier, sudaki başarılarını kanıtlamıştı ancak daha büyük zorlukların üstesinden gelip daha iyi bir performans sergilemek Omega'nın 1932 yılında lanse ettiği Marine modeline özgü bir durumdu. İç içe geçmiş iki kasası ve dayanıklı safir kristal cama sahip ilk kol saati de olan Marine, Cenevre Gölü'nde 30 dakika boyunca 5 santigrat derecede 73 metre derinliğine indi. Tüm parçalar, çalışır ve su geçirmemiş vaziyette yeniden yeryüzüne çıktı.

Ardından da Panerai'nin güncel modeline dönüşecek ve adını karanlık ya da bulanık sularda dahi okunabilirliğe izin veren radyumdan alan Radiomir prototipi 1936'dan iki sene sonra üretilmeye başladı.

Mütemadiyen keşfetme duygusuna yenik düşen insanlığın inebildiği su derinliği de arttı. Jacques-Yves Cousteau ve Émile Gagnan'nın tasarımı sayesinde artık dalgıçlar 60 metreye kadar inebiliyordu. 1950'lerde ise dalış sadece askeri alana tabi tutulan bir disiplin değil, insanların ilgisini çeken sportif bir aktivite olmuştu bile. Ancak her iki noktada da profesyonel dalış yapanları tatmin edecek bir modelin olmaması, İkinci Dünya Savaşı'nın Fransız gizli ajanı Bob Maloubier'in Blancpain ile bir araya gelmesiyle son buldu. 1953 yılındaki Fifty Fathoms, 91 metrelik su geçirmezliği ile dalıştaki profesyonelliği ve sportifliği bir araya getirdi.

Blancpain Fifty Fathoms No Rad.

Aradan geçen bir senede Rolex Submariner 100 metreye kadar su geçirmeyen ilk dalış saati oldu. 1969 yılında tarih fonksiyonu eklenirken 1979'da su geçirmezliğin 300 metreye çıkarılması Rolex'in su altındaki pozisyonunu ne kadar ciddiye aldığının bir kanıtı olarak gösterilebilir. Zaten marka 1960 yılında Amerikan Donanması'nda Yüzbaşı Don Walsh ve İsviçreli okyanus bilimci Jacques Piccard, Trieste batiskafıyla dünya okyanuslarının en derin noktası olan Mariana Çukuru'ndaki Challenger Deep'e inerek su altı keşiflerini farklı bir seviyeye çıkarmıştı. 10.916 metrelik dalışın batiskafının dış yüzeyine iliştirilmiş Rolex Deepsea Special ile tabii ki. 2012 yılında da film yapımcısı ve kaşif James Cameron, batiskafının içinde Mariana Çukuruna inerek bugüne kadarki en derin tek kişilik dalışı gerçekleştirdi. Pasifik Okyanusu yüzeyinin 10.908 metre altında rekor bir solo dalış yapan Cameron'a tahmin edildiği üzere Rolex Deepsea eşlik ediyordu.

Neredeyse 100 yıllık bir geçmişe sahip olan dalış saatlerinde suya dayanıklılık ve okunabilirliği bir yana tasarım nosyonunda da rüşdünü ispat eden bir segment. Öyle ki güncel modellere baktığımızda teknik ve görünüş olarak su altınına inebildiği gibi gündelik hayatının ortamlarında da karşımıza çıkan dalış saatlerine göz gezdirmeli.

Dalış saatlerinin ilk gizli üyesi ve bir ajanın çizdiği eskizler üzerinden yaratılmış Blancpain'in Fifty Fathoms koleksiyonundan No Rad, 1960'larda radyum kullanımının tehlikeli olabileceği söylentilerine karşı yüksek saatçilikteki duruşunu yansıtıyor.

Panerai Submersible eLAB-ID.

Marka her ne kadar da radyum spesifikasyonlarına bağlı olsa da kadran ve rakamların okunabilirliğini sağlayan bu elementin kullanım alanlarını, daha doğrusu saatlerinde radyoaktif maddeler kullanmadığını açıklamak için tasarım yoluna başvurdu. Zira kadrandaki *No Radiations* yazısı aslına oldukça net bir şekilde açıklama yapıyor. 2003 yılında Fifty Fathoms 50th Anniversary modelindeki *inhouse* Blancpain Calibre 1151'e ile çalışan No Rad'ın 40,3 mm'lik kasa çapı ve 300 metreye kadar su geçirmez özelliği bulunuyor.

Hazır radyasyonun etkilerinden bahsetmişken birçok sektörde olduğu gibi yüksek saatçiliğin de çevre dostu duruşundan bahsetmeliyiz. Geri dönüşüm ve sürdürülebilirlik temalarının işlendiği 2021 yılında bu trendi takip eden markalardan biri de Panerai. Submersible eLAB-ID'nin yüzde 98,6'sını yüksek oranda geri dönüştürülmüş malzemeler oluşturuyor. Kasası geri dönüştürülmüş titanyum alaşım olan EcoTitanium'dan ve Grigio Roccia kumaş kayışı ise PET malzemelerinden üretiliyor. 44 mm'lik kasaya sahip Submersible eLAB- ID, *inhouse* Caliber P.900e ile çalışıyor.

Üç haneli dalış metrelerinden dört hanelere çıkmanın adımını 1986 yılında Seiko atıyor diyebiliriz. Zira marka 1.000 metre su direnci ile kuvars hareketini birleştirdiği modelini ile hem 80'li yılların hem de günümüzün önemli dalış saatlerinden biri olarak kabul edebiliriz. Öte yandan yüksek saatçilikte markaların geçmiş tasarımlarını güncel olarak revize etmesi olağan bir durum. Tıpkı Seiko Prospex 1986 Quartz Diver's 35th Anniversary Limited Edition'da olduğu gibi. 1.200 adetle sınırlandırılan model 1000 metreye kadar su ve helyum direncini koruyor. 1960'lı yıllarda kullanılmaya başlanan helyum rezistansı, saatin içi ile dışı arasındaki ciddi basınç farklarını dengeliyor ve tek yönlü gaz çıkışına izin veriyor. Helyum rezistansının 300 metreden daha derine inecek modeller için önemli bir nokta olduğunun da altını çizmeli. Yeniden Seiko'ya dönecek olursak sınırlı edisyonun titanyum kasası 49.4 mm çapında. Aynı zamanda modelin dış koruyucusu ise çelikten yedi kat daha sert olan zirkonya seramik ile kaplanıyor. Ayrıca akordeon tarzı esnek silikon kayış da saatin her derinlikte bilekte sıkı durmasını sağlıyor.

Seiko gibi geçmişine atıfta bulunduğu modellerinin yanı sıra aktüel olayları takip eden Omega, 29. kez Olimpiyat Oyunlarının Resmi Zaman Tutucusu rolünü üstleniyor. Spesifik olarak Olimpiyatların bulunduğu ülkeye ait bir edisyon çıkarmak ise Omega için yeni bir anlayış değil. 2014'te Sochi Kış Olimpiyatları, Rio 2016, 2018'teki Güney Kore Kış Olimpiyatları ve son olarak 2020 Tokyo Olimpiyatları. 39.6 mm paslanmaz çelik kasasına Omega LiquidmetalTM dalış ölçekli beyaz seramik bezel eşlik ediyor. Tokyo 2020 anısına ise bezelin üzerindeki 20 rakamı kırmızı ile belirginleştiriliyor. Marka saniye kolunun uç kısmındaki kırmızı nokta ile ülke bayrağına gönderme yaparken saatin arkasında ise Tokyo 2020 amblemi yer alıyor. 2.020 adet üretilen Omega Seamaster Planet Ocean Tokyo 2020 Limited Edition aynı zamanda olimpik bir havuz derinliğinin 240 katına-600 metre- kadar su direncine sahip. Son olarak markanın 2022 Pekin Kış Olimpiyatları için tasarladığı Seamaster Diver 300M "Beijing 2022" Special Edition'ı da şimdiden duyurduğunu da belirtelim.

SINIRSIZ LİMİT

Yazı: Uygur Uygur

Bugatti'nin 110 yıllık tarihinde özel bir yeri olan Molsheim'daki atölyesinin 15 ve Campogalliano'daki Fabbrica Blu'nun ise 30. yılını kutlamak adına, Bugatti Veyron 16.4 Grand Sport Vitesse ve Bugatti Chiron Sport1 yolculuğu.

Otomobil tutkunu pek çok kişi için kadranlar, çocukluk yıllarından itibaren bir otomobilin en ilgi çekici noktalarından biri olmuştur. Her pazar özenle garajdan çıkarılan aile otomobilinin kadranına bakmak ya da yolda park halinde duran bir otomobilin tozlu camından kadranın dip noktasındaki rakamı görmeye çalışmak, henüz direksiyon başına geçilemeyen o yıllarda en heyecanlı aktivitelerden biriydi. Başta panelde yazan rakamlar heyecan vericiyken, yaş aldıkça kadranlar otomobile olan ilgiyi de artırıyordu. Diğer bir deyişle, ibreler ivme kazandıkça rakamlar, otomobilin performans bazlı 'ne kadar iyi olduğunu' gösteren sembollere dönüşüyordu.

Her yaştan otomobil tutkunu gibi içindeki çocuğun sesini dinleyen şoförler de benzer düşüncelere kapılmış olmalı ki otomobilin hayatımıza yeni yeni girmeye başladığı, hatta pek çok kişinin henüz varlığından bile haberdar olmadığı yıllarda 'maksimum sürat' merakı da ortaya çıkmış. Dörtnala koşan atlardan bile yavaş seyreden ilk otomobillerde bile limitler en büyük merak konusudur. 'En hızlı otomobil' tarihiyle ilgili kayıtlara ve belgelere göz gezdirdiğimizde 1800'lü yılların sonlarına dek uzanabiliyor olmamızın başlıca sebebi de bu.

Otomobil dünyasının büyük mucidi ve modern ulaşımın temelini atan en önemli kişilerden biri olan Karl Benz'in 1886 yılında Patent Motorwagen adlı ilk otomobili üretmesinden sonra otomotiv sektörü de süratle gelişmeye başladı. Sekiz yılın ardından, Benz'in 1894 yılında satışa sunduğu ilk gerçek üretim olan Velo, saatte 12 mil süratle dünyanın en hızlı otomobili unvanını almıştı. Ancak bu noktada özellikle dikkat çekmek istediğimiz bir husus var: Ortada rakibi olmadığından Velo hız rekortmeni olmuştu belki ama aynı nedenle 'dünyanın en yavaş otomobili' unvanı da yine ona verilmişti.

Bugatti mühendisleri, maksimum performans ve güvenlik için yeni Chiron Super Sport'u saatte 400 kilometre hızda test ediyor.

1894 yılında 67 adet, 1895 yılında da 134 adet olmak üzere toplamda 201 adet üretilen bu ilk modellerin tümü, 1.0 litre hacme sahip motorlarla donatılmıştı. Motorun küçük hacimli oluşu, günümüzün küçük ama verimli motorlarını anımsatsa da bu bir yanılgıdan ibaret. Zamanın teknolojisinden dolayı, bu model sadece 3.5 beygir güç üretiyor ve otomobili en fazla saatte 19 km hıza ulaştırabiliyordu. Şüphesiz verileri bir hız rekorundan çok, büyük mucit Benz'in girişimlerinin neden olduğu bir start noktası olarak değerlendirmek gerekir. Zira Benz'in bu ilk adımından sonra peşi sıra gelen ve giderek genişleyip gelişecek olan fikir bulutlarıyla, tüm zamanlara uzanan bir yarış da başlamış oldu.

Francois Migault'un kullandığı Ferrari 365GTB4, Daytona, 1972.

Motor sporları da otomotiv sektörü ile doğru orantılı olarak gelişmeye başlamış; 20. yüzyılın ilk yıllarından itibaren özellikle Avrupa kıtasında geniş bir kitleye ulaşan ve gündemi meşgul eden uğraşlardan biri olmuştu. Kısa süre sonra farklı kıtalara ulaşıp bugün olduğu gibi küresel çapta yaygınlaşacaktır. Önce İtalya, Fransa, İngiltere ve Almanya motor sporları kültürünün başı çeken ülkeleri olur. Özellikle ilk dönemde tıpkı bugünün ulusal spor turnuvaları gibi ülkeler arası bir yarışma olarak görülmeye başlamış, bu anlamda üretici ülkelerin önce kendilerini sonra da ürettikleri otomobilleri gösterme platformuna dönüşmüştü. Motor sporları organizasyonlarının en büyük özelliği ise otomotiv sektörüne yaptığı direkt ve pozitif katkılardı.

Resmi olarak ilk kez 1900 yılında Gordon Bennett Cup ile Fransa'da başlayan motor sporları organizasyonları, Targa Florio (İtalya), Le Mans (Fransa), Mille Miglia (İtalya) gibi kısa sürede efsaneleşen pek çok organizasyonun doğmasına sebep oldu. Sahip oldukları teknolojiyi ispatlamak ve otomotiv endüstrisinde söz sahibi olmak isteyen üreticiler kendilerini büyük bir rekabetin ortasında buldular. Hal böyle olunca günden güne daha hızlıya ve dolasıyla daha iyiye ulaşmanın peşine düştüler.

Havacılık endüstrisinin gelişip bu sektörde çalışan başarılı mühendislerin otomotive geçmesiyle birlikte bu iki sektör arasında kurulan bu bağ, otomobil teknolojisinde de önemli gelişmelere yol açar. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından İngiliz üretici Jaguar, bünyesinde çalışan kalifiye mühendislerin etkisiyle önemli ilerlemeler kaydetmiş; 1948 yılında Londra Otomobil Fuarı'nda tanıttığı XK120 modeli hem aerodinamik formuyla hem kullanım özellikleriyle dikkatleri üzerine çekmişti. Motor sporlarında aldığı başarılı sonuçlarla o dönemin özel otomobillerinden biri olan Jaguar'ın 1949 yılında İngiltere'nin Silverstone Pistinde ulaştığı saatte 124.6 millik hız, onu o günün en hızlı otomobili yaparken gelecekte de tarihin en hızlıları arasında yer almasını sağlar.

Otomotiv sektörünün emekleme yıllarında yarış yapacak rakip bulamayan Mercedes-Benz için de işler değişmeye, artık yollarda pek çok rakibi ortaya çıkmaya başlar. İkinci Dünya Savaşı'ndan

McLaren F1 GTR '25R' Restoration, 2018.

mağlup ayrılan Almanya, her alanda olduğu gibi otomotiv sektöründe de zor günler geçiriyordu. 1900'lü yılların başında motor sporlarında aldığı başarılara tekrar ulaşmak ve markanın yıldızını yeniden parlatmak isteyen Alman üretici, savaşın ardından sektörü etkileyecek bir otomobil geliştirmek istiyordu. Ortaya çıkan otomobil ise Mercedes-Benz 300 SL oldu.

Bugün bile aerodinamik tasarımıyla dikkat çekici olan otomobil, yalnızca yukarı yönlü açılan kapılarıyla bir "ilk" sayılan gövdesiyle değil, bu gövdenin altında yatan yüksek mühendislik eseri şasisi ile de farklıydı. *Spaceframe* adı verilen ve son derece hafif olan şasi üzerine alüminyum gövdenin eşlik ettiği otomobil, markanın savaş sonrasında ürettiği 3.0 litrelik motorun geliştirilmiş versiyonuna sahipti. Farklı versiyonlarıyla motor sporlarında son derece çarpıcı başarılar elde eden model, saatte 140 mil sınırına ulaşmasıyla dönemin en hızlı otomobili olmuştu. Elde ettiği başarı, bu modelin bugün dünyanın en dikkat çekici klasiklerinden biri olmasını sağladı.

Teknoloji hızla gelişiyor olsa da o dönem, otomobillerin uzunca bir süre bugünün baş döndürücü süratlerinden çok geride kaldığı ve bir süre daha kalacağı bir zaman dilimini temsil ediyor. İngiliz üretici Aston Martin'in "dünyanın en hızlı otomobili" unvanını Mercedes-Benz'den almasını sağlayan DB4 modeli, SL 300'den 3 yıl sonra gelmiş olmasına rağmen efsanevi Alman'ı yalnızca saatte 1 millik bir farkla geride bırakabilmişti. Aston Martin'in sadece 6 yıl boyunca elinde tutabildiği bu unvanı, 1963 yılında İtalyan tasarımcı Iso Rivolto'nun çizgilerini taşıyan ve gücünü General Motors'dan alınan 327 kübik inçlik (yaklaşık 5.4 litreye denk) V8 motordan alan Iso Rivolta Grifo A3/L 327 ele geçirdi. Bu melez İtalyan saatte 161 mil hıza ulaşabiliyordu.

1960'lardan 1980'li yıllara gelene kadar sürat merdiveninin basamaklarını adeta temkinli bir şekilde çıkan sektör, henüz saatte 200 mil hıza ulaşabilen otomobiller üretmeyi başaramamış olsa da tarihinin en özel modellerini üretti. Traktör üretimi ile başladığı hikayesine dünyanın en ilginç olaylarından biri nedeniyle spor otomobil üretimiyle devam eden, günümüzün en önemli spor otomobil üreticilerinden Lamborghini'nin Miura

Lamborghini Miura Roadster, 1968.

modeli de bunlardan biriydi. Tarihin en özel otomobillerinden biri olan Miura, bu ününü sadece bugün dahi ilk bakışta dikkat çeken çizgileri ile değil sahip olduğu yüksek mühendislik ürünü sürüş özelliklerine de borçluydu.

Enlemesine yerleştirilmiş 3.9 litrelik V12 motor 350 beygir güç üretiyordu. Bu güç bağlantıları otomobilin egzotik ve agresif tasarımını pekiştiren bir senfoni ile harekete geçerek Miura'yı yalnızca 7 saniyede 0'dan 100 km'lik hıza ulaştırabiliyordu. Bununla birlikte, ulaştığı saatte 171 millik maksimum süratini her ne kadar 1 yıl sonra kaybedecek olsa da dünyanın en hızlı otomobili unvanını çoktan kazanmıştı bile.

1968 yılında bu unvanı Ferrari markası elde eder. Bu enteresan bir tesadüf olarak da kabul edilebilir çünkü Ferruccio Lamborghini'nin spor otomobiller üretmesine yol açan olayın baş aktörü Enzo Ferrari'nin ta kendisiydi. Otomobil tarihinin en büyük efsanelerinden biri olan Enzo Ferrari, öz güvenine yakışır bir şekilde 'kendi işini yapması gerektiğini' salık verdiği Ferruccio Lamborghini'den bu unvanı 365 GTB/4 Daytona modeli ile almıştı. Bu olay bir anlamda gelenekselleşmiş yerleşime sahip- arkadan itişli önde konumlandırılmış motor- bir otomobilin yeniden en hızlı olduğunun nişanesiydi.

Bir Ferrari hayal edildiğinde markanın diğer modellerinden tasarım anlamındaki farklılığını ilk bakışta belli eden 365 GTB/4 Daytona, 4.4 litrelik V12 bir motora sahipti. Markanın klasikleşmiş büyük hacimli ve bol silindirli bu motorunun ürettiği 352 beygirlik güç, otomobili saatte 174 millik şaşırtıcı ve etkileyici bir hıza ulaştırıyordu. Enzo Ferrari'nin en hızlı otomobil unvanını en çok da Lamborghini Miura'nın elinden aldığı için normalden biraz daha fazla sevindiği kanaatindeyiz.

90'lı yıllara geldikçe süper spor otomobiller de adım adım saatte 200 mil bandına yaklaşmaya başlar. Bir yandan da çağın değişen tasarım anlayışlarına göre biçim değiştirerek öncülerinden farklılaşıyorlardı. Otomobil dünyasında 80'li yılların alametifarikalarından biri olan köşeli tasarımlar pek çok otomobil üreticisini etkisi altına alırken Modena'daki İtalyanları da es geçmemişti. Elbette değişen tek şey, otomobillerin tasarımı değildi. Ferrari 250 GTO efsanesinin ardından ikinci kez ürettiği 288 GTO modeliyle birlikte kendi rekorunu egale ettiği 365 GTB/4 Daytona modelinin aksine ortadan motorlu bir otomobil ile bu rekoru elde etmişti. Otomobilin saatte 188 mile ulaşan sürati o yıllar için baş döndürücüydü ancak Porsche henüz son sözü söylememişti.

Mercedes Benz 300 SL, 1957.

Saatte 200 mil sürat bandına yaklaşıp adeta sınırdan dönen otomobil, Stuttgartlı üretici Porsche'nin 1986 yılında ürettiği 959 modeli oldu. Marka, onu dünyanın en hızlı otomobili yapan sıralı 6 silindirli, turbo şarjlı bir motorun yanı sıra otomobile o zamana dek görülmemiş pek çok özellik de eklemişti. Magnezyum jantlar, otomatik sürüş, yükseklik ayarı, hava basınç kontrolü gibi pahalı ama fonksiyonel bu özellikler, otomobilin neden yüksek bir fiyat etiketine sahip olduğunu açıklamaya yetiyordu. Tabii ki aynı durum Porsche için de geçerliydi. Ne var ki alman üretici, yüklendiği bu yüksek maliyetler sonucunda otomotiv tarihinin en önemli otomobillerinden birini yaratmış; 959, 0'dan 100'e yalnızca 3.2 saniyede tırmanabilen ve saatte 197 mil hızı kadranında gösterebilen harika bir süper spor otomobil olarak hem tarihteki hem de ultra zenginlerin garajlarındaki yerini almıştı.

959'un rekorundan yalnızca 1 yıl sonra, Ferrari tekrar sahnedeydi. Almanların rekoru elinde bulundurduğu bu kısa süre, sanki İtalyanlar için bir moladan fazlası olmamıştı. Porsche 959'un gerçek anlamdaki bir numaralı rakibi Ferrari F40, dünyanın en hızlı otomobili unvanını İtalya topraklarına geri kazandırmıştı.

Ferrari F40 tam anlamıyla safkan bir spor otomobil nasıl olmalı sorusunu yanıtlıyordu. Sert ve keskin hatlarının getirdiği agresif ve tehditkar görünümü, kaputunun altında sakladığı dizginlenmesi güç motor hakkında bir fikir veriyordu. Rakibi, Porsche 959'dan yaklaşık 40 beygir daha güçlü ancak ondan 250 kg kadar daha hafifti. Tüm bunların birleşimi nihayetinde, 202.6 mil hıza ulaşan bir otomobilin tarihte ilk kez saatte 200 mil sınırını geçmesini sağlamış ve kelimenin tam anlamıyla dörtnala gelen 90'lı yılların habercisi olmuştu.

1990'lı yıllar, 100 yılı aşan otomobil tarihi boyunca kat edilen aşamayı net bir şekilde gözler önüne seriyordu. Bu periyodu özellikle, otomotiv sektöründeki önemli teknolojik gelişmelerin ve ardından hızına erişilmesi güç ivmelenmenin de başlangıç yılları olarak tanımlamak mümkün. İtalyanların spor otomobil yapma becerisi, su götürmez bir gerçek ama üreticiler arasındaki rekabet elbette durmayacak ve günden güne daha hızlı otomobiller yollardaki yerini alacaktı. Bugatti denince ilk akla gelen modellerden biri olmasa da Bugatti EB110 marka tarihinin en önemli otomobillerinden biri sayılıyor bugün.

Havacılık şirketi Aéropsatiale imzalı karbon şasi üzerine şekillendirilen otomobil, 3.5 litrelik 60 valfli quad-turbo V12 motora sahip. Bu motor ürettiği gücü

Jaguar XK120,1958.

4 tekerleği ile yola aktarıyor, otomobil de 4.2 saniyede 0'dan 100 km ivmelenmesini tamamlıyordu. Otomobile dünyanın en hızlısı unvanını getiren veri, Bugatti'nin daha önce hiç erişilmemiş olan saatte 209 millik sürate ulaşması olmuştu. Bir yıl sonra takvimler 1992'yi gösterdiğinde, Jaguar'ın XJ220 modeli yıllar sonra dikkatleri tekrar markaya yöneltmeyi başardı. Bu süper spor otomobil, İngiliz üreticinin mali beklentilerini karşılayamamıştı ancak performans konusunda alkışı hak ediyordu. Jaguar, Bugatti'nin rekorunu saatte 4 mil daha geliştirerek elinden almıştı. Ne var ki 90'lı yılların asıl büyük olayı, bir başka İngiliz markası olan McLaren'ın bir otomobille çıtayı farklı bir noktaya taşımasıyla oldu: McLaren F1

Dünyanın ilk karbon fiber gövdeli üretim otomobili McLaren F1 her ne kadar bir İngiliz olsa da kalbinde BMW motoru yer alan bir melezdi. 6.1 litrelik bu motor, markanın sıfırdan tasarladığı özel bir şanzıman ile gücünü yola aktarıyordu. Böylece hafif bir yapıya sahip olmasının avantajıyla, şaşırtıcı performans değerlerine rahatlıkla ulaşıyordu. F1, saatte 240 mil hıza ulaşmış ve bu başarı 12 yıl boyunca kırılması son derece güç bir rekor olarak tarihe geçmişti.

McLaren'ın rekoru, daha yüksek hedefler koymaları için üreticilere de ilham verdi. Aradan geçen uzun zaman, otomobil sektöründe önemli gelişmelerin yaşandığı; güncel ve geçmiş modeller arasındaki farkın giderek açıldığı bir dönemi de kapsıyordu. Durum böyle olunca elbette hedefler de yükselmişti ancak ilk hedeflenen McLaren'ın rekorunu ele geçirmekti. Nihayetinde bunu başaran marka, 2005 yılında yine Bugatti oldu.

Selefinin aksine yakın geçmişin en çok bilinen ve en çok arzulanan Bugatti modellerinden biri olan Veyron, 1001 beygirlik gücüyle ve dünyanın en hızlı otomobili unvanıyla tarihteki yerini güçlü bir şekilde almayı başarmıştı. Otomobile bu imrenilesi ünü veren; 8,0 litrelik, W16 motor, 1,001 beygirgücü ve 921 lb ft tork gibi akıl almaz değerlerdi. Öyle ki bu nitelikler otomobilin 0-100 km/sa ivmelenmesini yalnızca 2.5 saniyede gerçekleştirmesine olanak sağlarken saatte 253 mil hıza ulaştırabiliyordu. Bugatti Veyron ile artık yeni bir dönem başlamış olduğu rahatlıkla söylenebilir. Otomotiv sektöründe performanslı otomobil kavramı, gerçekten bambaşka bir noktaya ulaşmıştı. Hal böyle olunca yeni rekorların peş peşe gelmesi de şaşırtmaz. Çünkü hızla gelişen teknoloji bunu adeta bir bayrak yarışı haline getirmiş; Bugatti Veyron ile hayatımıza girdiği kabul edilen hypercar terimi de bu yarışın gerçek bir ispatı olmuştu.

Bugatti Veyron'un rekoru eline geçirdiği 2005 yılının ardından 12 yıl içinde rekor Shelby Super Cars Ultimate Aero (2007, 256.18mil), 2010 Bugatti Veyron Super Sport (2010, 267.857mil) ve Hennessey Venom GT (2014, 270.49mil) arasında el değiştirmişti. Bugün Guinnes Rekorlar Kitabı'nda resmi olarak kabul edilen rekorun sahibi ise 2017 yılında ortaya çıkar: Koenigsegg Agera RS.

Porsche 959, 1985.

4 Kasım 2017 Cumartesi günü, markanın test sürücüsü Niklas Lilja'nın sürdüğü bir Koenigsegg Agera RS, şehirler arası kapalı kamu yolunun 11 millik bir bölümünde iki yönlü ortalama 277,9 mil hıza ulaşmayı başarır. Koenigsegg böylece bugüne dek bir üretim otomobili tarafından kaydedilen en yüksek hıza ulaşmış olur. Otomobilin elde ettiği 33.29 saniyelik 0-250 mil süresi ise de şimdiye kadar alınmış en iyi değer.

Guinnes kayıtlarına girmeyi başaramamış olsa da son yılların 2 farklı otomobili hakkında da not düşmek gerek. McLaren'ın tıpkı 1993 yılında yaptığı gibi sansasyon niteliğinde farklı bir sürate çıkmayı başaran ve artık en hızlılar listesinin değişmez adlarından biri olan Bugatti, 2019 yılında 300 mil barajını aşmıştı. Bugatti Chiron'un bu sürat rekoru öylesine yüksek bir seviyededir ki özel bir hazırlık süreci gerektiriyordu. Michelin özel üretim dayanıklı lastikler geliştirir; doğru sürücü (Le Mans galibi Andy Wallece) dikkatlice seçilir ve rekorun kırılacağı güne kadar bunun gibi birçok farklı bileşen detaylandırılır.

Bu son hız ivmesi ile birlikte artık hız rekorlarıyla ilişkilendirilen Bugatti, dünyanın en yüksek profilli spor otomobil üreticilerinden biri olarak da yerini sağlamlaştırmıştı. Fakat bu durum markanın rakiplerinin nefesini ensesinde hissetmeyeceği anlamını taşımıyordu.

Tıpkı Bugatti gibi daha geçtiğimiz yıl 300 mil barajını aşan bir diğer üretici de SSC oldu. Toplamda 1750 beygir güç üreten motor 7 ileri robotize şanzıman ile donatılmış çok ciddi bir güç abidesi olan SSC Tuatara bunun ispatı için 10 Ekim tarihinde Nevada otoyolunda yerini aldı. Trafiğe kapalı otoyolda hazır bekleyen otomobil, kurallar gereği cadde lastikleriyle donatılmıştı ve standart bir yakıt ile besleniyordu. Direksiyona geçen İngiliz yarış pilotu Oliver Webb, beklentileri boşa çıkarmamıştı. Guinness kuralları gereği 1 saat içinde, 15 uydu ve 2 gözlemci eşliğinde iki yönlü olarak yapılan denemelerin birinde saatte 484.53km diğerinde de 532.93 km hıza ulaşan otomobil, ortalama 508.72 km/sa'lik hız değeriyle yeni rekorun sahibi olmuştu. Çeşitli spekülasyonlar sebebiyle otomobilin Guinness tarafından henüz onaylamaması yeni bir rekor denemesi daha yapmaya hazır olan SSC'nin işin peşini bırakmayacağının da bir kanıtı oldu.

Bu durum aslında yalnızca SSC'nin değil otomotiv endüstrisinde zirveyi hedefleyen markalarla birlikte devam edecek bir rekabetin yansıması olarak değerlendirilebilir. Öyle ki, otomobilin hayatımıza yeni yeni girmeye başladığı o yıllarda bile bir otomobilin erişebileceği maksimum sürati hep merak ettik. Hiç şüphe yok, otomotiv sektörünün dünü ve bugünü ile süregelen bilgi birikimi, hayatımıza yeni yeni girmeye başlayan ileri teknolojilerle harmanlandığında, gelecek yıllarda şaşırtıcı otomobillerle karşımızda olmaya ve yeni rekorları yaratmaya devam edecek.

YAKALI YANILSAMA

Editör: Aylin Kumdagezer Fotoğraflar: Emre Kapçak

İpek taftalı kısa kollu kırmızı gömlek, Dior.

Çiçek desenli regular-fit pamuklu gömlek, Brooks Brothers

Kedi motifi baskılı çizgili gömlek, Brooks Brothers

Mikro desenli mavi gömlek, Vakko

Lacivert ve kırmızı ipek georgette kumaşlı transparan gömlek, Dior

Beyaz üzerine mavi çizgili gömlek, Vakko

Galler Prensesi Diana, Prens William ve Prens Harry, Avusturya'da kayak tatilinde.

DENİM ÜSTÜNE DENİM ÜSTÜNE DENİM

Yazı: Aslın Kumdagezer

Sonbahar 2021,
Victoria Beckham.

Resort 2021,
Tod's.

Küresel içselleştirmeyle geçen bir yılın ardından 2021 yılı, *skinny jean* pantolonlar da dahil 2000'lere ait birçok trende veda ediyor. Eşofmanlarla geçen bir yılın ardından denim, trendler listesine hızlıca geri dönüyor zira, 20 senedir denim tasarımlarını domine eden skinny'ler ne podyumlarda ne Instagram'da görünüyor. TikTok'a erişim izni zaten başından beri kısıtlı olan tasarım, benim hatıralarımda Kate Moss ve Sienna Miller'ın kayıtsız cool'luğuna gönderme yaparken Gen Z'nin güncel algısında, bayat etiketi taşıyor. Öyle ki tüm moda estetiğini Kaliforniya rüzgarlı skinny kesimler üzerine kuran Hedi Slimane dahi yeni sezonda, Céline'in podyumunda kesimlerini genişletiyor. Küçük ve büyük tüm ekranları meşgul eden denim kalıplar, sürekli kemer çekiştirmeyi gerektirmeyen, belden düşmeyen ve konforu silüetin önüne koyan stiller üzerinde hakimiyet kuruyor. *Denim on denim*, namıdiğer *Canadian Tuxedo* ise denimin bu rahat iterasyonunda beklenmedik bir geri dönüş yaşıyor. Bu noktada bir parantez açıp *denim on denim*'in neden Kanadalıların milli kıyafeti olduğuna değinmek gerekiyor. Zira Olimpiyatlara dahi denim ceket tasarımıyla katılıyorlar.

Hikaye Bing Crosby popülerliğinin zirvesindeyken başlıyor. Vancouver'ı çok seven ve sık sık ziyaret eden Crosby -o kadar ki 1948'de Belediye Başkanı George Miller, şarkıcıya şehrin anahtarını hediye etmişti- bir av gezisinin ardından otele döndüğünde 3 parça takım yerine *denim on denim* giyindiği için otelin kapı görevlisi tarafından girişi reddediliyor. Haber beklenmedik bir şekilde yayılıyor ve Levi Strauss & Co bu aksiliği yeni bir koleksiyona çeviriyor. Ceketin içine *"Tüm otel çalışanlarına uyarı: bu mükemmel şekilde uygun bir kumaş ve onu giyen herkesin en iyi otellere girmesine izin verilmeli"* etiketini de ekleyerek...

Sonbahar 2021, Y/Project.

Sonbahar 2021, A.P.C.

Tam bu noktada, denimin kaderi dönüyor ve işçilerin gardırobundan Hollywood'un giyinme odalarına doğru yol almaya başlıyor.

1950'lerde denim, hala alt kesim çalışanlarla ve isyanla ilişkilendiriliyor. Marlon Brando, James Dean ve Elvis Presley savaş sonrasındaki asi ruh halini ve rock'n'roll umursamazlığı denim gardıroplarıyla pekiştiriyor. Elvis'in 1956'daki sabıka fotoğrafında giyindiği jean gömlek ve jean pantolonu, Kral'ın *bad boy* imajını ikonlaştırıyor. Öyle ki tarih sayfaları bazı okulların denimi kötü tesiri sebebiyle yasakladığı söylüyor. *Canadian Tuxedo*, 70'lerde popülerliğinin tepe noktasına ulaşıyor ve politik bir bakış açısı kazanıyor. Hippiler işçileri desteklemek ve kadınlar ise cinsiyet eşitliğini hatırlatmak için gardıroplarına denimi dahil ediyor. 80'lerde farklı modaevleri bu mütevazı kumaşa bir tutam asit estetiği katıyor ve yıkanmış denim yeni cool kabul edilerek haliyle Studio 54'ün en tercih edilir kıyafeti haline geliyor. 1976'da Calvin Klein, podyumda denim giyen modeller yürüterek, son kuralı da yıkıyor. Brooke Shields'in Calvin Klein reklamı ve Claudia Schiffer'ın Guess Girl pozları denimi resmi olarak yüzyılın en popüler kumaşı haline getiriyor. Merly Streep'ten Debbie Harry'e Drew Barrymore'dan Tupac'a uzanan bir skalada her stile uyum sağlayan denim ve *Canadian Tuxedo*, Vancouver'da ilk ortaya çıkışından 50 yıl sonra 2001'de American Music Awards sırasında unutulmayacak bir moda *look*'una ev sahipliği yapıyor. Britney Spears ve Justin Timberlake, *denim on denim*'i yeni bir seviyeye taşıyor ve çift olarak kırmızı halıda poz veriyor. Takip eden yıllar boyunca büyüklü küçüklü birçok modaevi bu stilin yeni versiyonlarını podyumda yürütüyor. Maria Grazia Chiuri, Dior için hazırladığı ikinci koleksiyonunda *denim on denim*'e parizyen bir hava katıyor. Yine aynı sezonda Virgil Abloh, Off White'ın podyumunda *Canadian Tuxedo*'yu ağırlıyor.

Denimin kalıbı, rengi, yıkaması değişse de ışık hızında fikir değiştiren trendler dünyasında, bu kumaş tahtına sıkı sıkıya tutunuyor.

Sonbahar 2021, Ahluwalia.

İlkbahar/Yaz 2021, Balmain.

Önümüzdeki sezonun favorileri ilk bakışta Céline, APC ve Victoria Beckham'ın podyumlarında göze çarpıyor. Yavaş modayı odağına alan Toteme'in zamansız denim tasarımları da sezonluk değil ömürlük alışveriş yapanların listesinde her daim en tepede. Son dönemlerin favorisi Agolde ve Ganni de söz konusu denim olduğunda göz atmanız gereken isimlerden.

Bahsi geçen yeni denim alışverişi olduğunda en az trendleri kadar nasıl üretildiğine bakmak da artık kaçınılmaz. Zira üretimi sırasında bir hayli su tüketen kumaşın sürdürebilir tekniklerle üretilmiş olması listemizin ilk kriterlerinden biri. Tüketilen su konusunda biraz daha detay verelim. Mesela; moda dünyasının en büyük favorisi Levi's 501'i üretmek için toplamda 3.781 litre su harcanıyor ve jean hayatı boyunca 33.4 kg CO_2 üretiyor. Bu noktada birçok marka, inovasyonla denimin daha sürdürülebilir tekniklere üretilmesi için çalışıyor.

AG Jeans bu akıma The Jean of Tomorrow koleksiyonuyla katılıyor. Marka bu projenin denim üretiminin geleceğini değiştireceğini söylüyor. Frame Jeans Redesign programıyla geri dönüşümü destekliyor. Los Angeleslı Etica sadece temiz endüstri uygulamaları ve sosyal sorumluluk sertifikaları olan tedarikçilerle çalışıyor. 2014 yılında kurulan Re/Done, vintage erkek jean'lerini onarıp kadınlar için raflara koyuyor. Parisli Sezane'ın denim koleksiyonu da 100% pamuktan, geri dönüştürülmüş suyla, kimyasal işlem görmeden üretiliyor. Citizens of Humanity'de yeni organik pamuklarıyla sürdürülebilir markalar listesine katılıyor. Bu sırada büyük modaevleri cephesinde Prada, Organic Denim projesiyle çevresel etkisini azaltmaya çalışıyor.

Denim, moda dünyasındaki yerinde, hiç olmadığı kadar konforlu bir şekilde oturuyor ve günlük hayattan, kırmızı halıya, plajlardan ofise her türlü okazyona eşlik etmeye devam ediyor. Önümüzdeki sezon için altın kural; kalıbınızı rahat kesimlerden, kumaşınızı sürdürülebilir markalardan seçmek.

Lanvin Sonbahar 2021 koleksiyonundan bir *look*.

MÜCEVHERE DAİR MAKSİMALİST BEKLENTİLER

Yazı: Kristin Fındıkoğlu

Üstte: Jil Sander kolye, Gucci broş.

Sağ üstte: Isabel Marant Sonbahar 2021 koleksiyonundan bir küpe.

Pandeminin yarattığı ve son bir buçuk seneye yayılan forsmajör durum, mücevherler için de insanların yaşadığına benzer bir karantinayı beraberinde getirdi. Bu dönemde kimi zaman sadece içlerinde ne olduğunu hatırlamak için açılan mücevher kutularında hapis olan tasarımlar, dışarıya ait olduklarını hiç bu kadar hissetmemiş olsa gerek. Normalleşme mevhumu ile beraber, tıpkı insanlar gibi tümüyle normalleşemeyen mücevherler için Sonbahar 2021 sezonunun çizdiği rota ise bu döneme bir reaksiyon niteliğindeydi. Yeni sezonda maksimalizmin belirleyici olduğu moda tasarımları ile paralel bir yol izleyen mücevher trendleri de pandemi süresince kaybettikleri zamana tepki vererek tek bir materyal veya forma bağlı kalmadan özgürce iddialı olmayı benimsiyor. İnciler, kalın zincirler, x-large halka küpeler ve renkli taşların hepsi başlı başına bir mücevher trendi olarak oyuna dahil oluyor. Ortak noktaları ise olabildiğince *oversized* bir görünümü benimseyerek odağı kendi üstlerinde tutmayı başarmış olmaları. İlk başta bütün bu karmaşayı tek bir trende indirgemek kafa karıştırıcı görünse de en belirgin örnekler Sonbahar 2021 defileleri üzerinden gözlemlendiğinde işler biraz daha kolaylaşıyor.

Minimalizm ile özdeşleşen markaların dahi yeni sezon için mücevher tasarımları özelinde bu yoldan yürümeleri, trendin varlığını ciddiye almayı kolaylaştırıyor. Akla gelen ilk örnek Jil Sander'a ait. Markayı tek bir kelime ile özetleyecek olsak seçeceğimiz minimal kelimesini Sonbahar 2021 koleksiyonundaki mücevherler için kullanmak pek mümkün değil. Kreatif direktörlüğünü Lucie ve Luke Meier'ın üstlendiği markanın yeni sezonunu tanıttığı çekimin ilk *look*'u beyaz bir blazer ve bluz işlevi gören barok incili bir kolyeden oluşuyor. Sayısız inci ile oluşturulan bu kolyeyi açılış *look*'unda kullanmak sonraki tasarımların benimseyeceği dili tahmin etmek için de bir hayli belirleyici statüde. Marka her ne kadar hazır giyim ve aksesuar tasarımlarında yalınlığını korumuş olsa da bu süreçte herkesin ve her şeyin değiştiği vurgusunu *oversized* mücevherler üzerinden yapıyor.

Jil Sander'a benzer tasarım nosyonlarına sahip Loewe de tercihini bu prensiplerden yana kullanıyor. Tabii marka ile özdeşleşen eksantrik kodları mücevherlere dahil ederek. Sonbahar/Kış 2021 koleksiyonunda renkleri bir terapi yöntemi olarak benimseyen markanın kreatif direktörü J.W Anderson, avangart tasarımlarını bir o kadar öncü büyük bilezikler ve kolyeler ile tamamlıyor. Koleksiyonun bütününe yayılan iyi hissettirme teması, mücevher tasarımlarında da formlar ve benimsenen renkler aracılığıyla sürdürülüyor. Büyük altın zincirler kolyelere, markanın sembolü haline gelen renkli deriler ise kalın bilekliklere entegre ediliyor.

Sağda: Alessandra Rich küpeler.

Üstte: Isabel Marant Sonbahar 2021 koleksiyonu.

Sağda: Paco Rabanne choker.

Üstte (soldan sağa): Saint Laurent kolye, Paco Rabanne bilezik, Bottega Veneta yüzük.

Isabel Marant içinse yeni sezonda maksimalizm, fütürizm ile birleştiği noktada anlam kazanıyor. Marant gelecek konusunda optimizmini 80'lerden vintage referanslar ile tamamlıyor. Siyah boncuklarla işlenmiş kalın kumaş choker'lar, x-large küpeler ile tamamlanarak baş boyun bölgesinde "more is more" söylemini örneklendiren bir görünüm oluşturuyor. Sezon ve koleksiyon fark etmeksizin maksimalist olanlar ve Sonbahar 2021 tasarımlarında da maksimalist kalan markalar da yok değil. Moschino şüphesiz bunlardan biri. Yeni koleksiyonun tanıtımı için kısa bir filmin yönetmenliğini de üstlenen kreatif direktör Jeremy Scott, Shalom Harlow ve Amber Valetta gibi ikonik modelleri Hollywood'a özgü kostümleri andıran bir maksimalizme büründürüyor. Sıra sıra inci kolyeler, monogramlı ve farklı sembollere sahip altın uzun küpeler ile tamamlanan *look*'lar eğlence dozu ile pandemi sonrası döneme bir manifesto niteliğindeydi. Sarı ve beyaz altını bir arada kullanmak ise tabii ki bütün bu karmaşanın içinde bir sorun teşkil etmiyordu.

Sağ üstte: Jil Sander Sonbahar 2021 koleksiyonunun açılış *look*'u.

Scott bir buçuk senelik ev kıyafetleriyle geçen dönemin ardından kıyafetleri olabildiğince maksimalist tasarlarken, mücevherler de buna eşlik etsin istiyordu. Sonuçta 100 metre öteden bile Moschino olduğunu anlayabileceğiniz türde esprili ve parıltılı bir koleksiyon ortaya çıkmış.

Lanvin de tıpkı Loewe gibi renklere hazır giyim ve mücevher tasarımlarında aynı ölçüde yer verdi. Markanın tarihi logosu altından tasarlanarak maksimal bir broş olarak kullanılırken, taşlı uzun küpelerde ise canlı renkler, kıyafetlerin renk paletine eşlik etti. Bütün bu renkli dünya nötralize edilmek istenildiğinde ise siyah taşlı büyük çiçek motifli choker'lar imdada yetişir. Çıkış noktası tümüyle parti konsepti üzerine olan koleksiyon, pandemi öncesi döneme referanslar verirken, giyinme ve mücevher takma nosyonunu özleyen herkesin bir tür aydınlanma yaşamasını sağladı. Mücevherler ile olan ilişkinizi gözden geçirmeden önce bu örnekleri aklınızın bir köşesinde bulundurmak, yeni sezona oryantasyon konusunda işinizi kolaylaştırabilir.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ MÜZELERİ

Yazı: Osman Ocak

Gazanfer Ağa Medresesi - Belediye Müzesi Sergi Salonu.

Türk İnkılabının yeni nesillere anlatılması amacıyla 28 Mayıs 1928 yılında Şişli'de Mustafa Kemal Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nın planlarını hazırladığı ve Samsun'a geçmeden önce bir müddet ikamet ettiği evin İstanbul Belediyesi tarafından satın alınmasıyla İnkılap Müzesi kurma çalışmalarına başlanmıştır. Müzede sergilenmek üzere Cumhuriyet Dönemi İnkılap hareketleriyle ilgili eserler edinilmeye başlanmış fakat yenileşmenin Osmanlı'ya Lale Devri'nden itibaren geldiği fikriyle Osmanlı Dönemi'ne ait arşiv vesikaları ve çeşitli objeler koleksiyona katılmıştır. Eser ediniminde ilk başlarda herhangi bir ayrıma gidilmemiş, koleksiyon edinme politikası oluşturulmamıştır. Satın alma ve bağış yolunun açık olduğu eser ediniminde halkın elinde bulunan eserlerin yangınlar yüzünden yok olmasının önüne geçmek, eserlerin yurt dışına çıkarılmasına engel olmak istenmiştir. Toplanan eser sayısının giderek artması sonucu Şişli'deki binanın yetersiz kalması nedeniyle buradaki eserler belediye tarafından restore edilen Beyazıt Medresesi'ne taşınmıştır. Uzun süren sergileme çalışmalarının ardından müze, 10 Temmuz 1939'da Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi adıyla vali ve belediye başkanı Lütfi Kırdar tarafından ziyaret açılmıştır. Ardından 1 Şubat 1945'te Belediye Müzesi adıyla Gazanfer Ağa Medresesi'ne taşınmış, 6 Ekim 1988'de Yıldız Sarayı içinde yer alan güzel sanatlar binasında Şehir Müzesi adıyla tekrar açılmış ve 2017'ye kadar burada hizmet vermiştir. 2017'de kapatılan Şehir Müzesi koleksiyonu Atatürk Kitaplığı eser deposunda muhafaza altına alınmıştır. Bu koleksiyonun Kent Müzesi'nde sergilenmesi için yapılan çalışmalar devam etmektedir.

İstanbul Belediyesi, ülkemizin ilk ve tek İtfaiye Müzesi'ni 1932'de ziyarete açmıştır. 1942'de Şişli'de Atatürk İnkılabı Müzesi'ni, 1945'te Aşiyan'da Tevfik Fikret'in evinde Edebiyat-ı Cedide Müzesi'ni, 1952'de Ihlamur Kasrı'nda Tanzimat Müzesi'ni ziyarete açmıştır.

Şehir Müzesi Tarihçesi

Şehir Müzesi'nin kurulum ve sergileme önerileri hakkında erken çalışmaları 1927 yılı Belediye Mecmuası 36. sayısında Mehmet Halit Bayrı tarafından kaleme alınmış *Şehir Müzesi* makalesinde görmekteyiz. Mehmet Halit Bayrı makalesini, İstanbul tarihini sunan müzenin şehirde yaşayanlar tarafından birkaç ziyarette anlaşılmasını sağlamak ve burayı şehrin tanıtımı için bir değer olarak göstermek üzerine kurgulamıştır. Şehir Müzesi'nin düzenlenmesi hakkında 51 maddeden oluşan sergileme önerisiyle İstanbul'un günlük hayatından tutun da şehre mal olmuş ünlü kişilere ve şehrin planlarına kadar geniş bir yelpazede sergileme önerilerinde bulunmuştur.

İstanbul Belediyesi tarafından 1939'da açılan Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi için ise öneriler yine İnkılapların hazırlanmasında, uygulanmasında katkısı olan kişiler tarafından ortaya atılmıştır. 1925'te Maarif Vekilliği'ni yürüten Necati Bey bir İnkılap Müzesi açmak için teşebbüste bulunmuştur. Henüz temelleri yeni atılan Ankara Etnografya Müzesi'ne bağlı bir şubenin, İnkılap şubesi olarak açılması düşünülmüş, bina olarak da Büyük Millet Meclisi'nin eski binasını önerilmiştir. Fuat Köprülü ise 1927'de yayımlanan Hayat dergisindeki "İnkılap Terbiyesi" başlıklı yazısında Maarif Vekaleti ve Erkan-ı Harbiyeyi Umumiye'nin birlikte yürütecekleri bir çalışma ile İnkılap Müzesi'nin oluşturulmasını istemiştir. Fuat Köprülü makalesinde Erkan-ı Harbiye binbaşılarından Cevdet Kerim Bey'in, Türk İstiklal Harbi neşriyatıyla ilgili Ankara'da ve Darülfünun Konferans Salonu'nda verdiği

konferansları halkın büyük bir alakayla takip ettiğini söylemiş bu konferansların İnkılap Terbiyesi açısından çok önemli olduğuna değinmiştir. Köprülü, 26 Şubat-6 Mart 1926 tarihleri arasında yapılan Bakû Türkoloji Kongresi'ne katılmış ve bu sırada Sovyetler Birliği'nde kurulan Devrim Müzeleri'ni de ziyaret etmiş, sergilemede kullanılan görsel malzemeden çok etkilenmiştir. İncelediği Devrim Müzeleri'nin halk tarafından yoğun bir şekilde ziyaret edildiğini, bu müzelerde kullanılan sergileme ve sunum tekniklerinin kurulacak İnkılap Müzesi'nde örnek alınması gerektiğini söylemiştir.

İnkılap Müzesi için ilk somut adımlar İstanbul Belediyesi tarafından atılmıştır. Belediye; İnkılap Müzesi için Şişli'de Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya geçmeden önce bir müddet ikamet ettiği evde karar kılmıştır. 14 Kasım 1925'te törenle dış cepheye "Gazi Mustafa Kemal Paşa Vatanın Kurtuluşunu 1335 (Rumi) senesinde bu evde hazırladı" yazılı, levha konulmuştur. Bina, 28 Mayıs 1928'de İstanbul Belediyesi tarafından Ardahan Mebusu Tahsin Özer'in eşi Hatice Mediha Hanım'dan satın alınmıştır. Bu kamulaştırmanın ardından 1929'da müze için kurucu bir heyet oluşturulmuştur. Heyette; İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Muhittin Bey başkanlığında, müzeler müdürü Halil Ethem, Darülfünun Müderrisi Köprülüzade Mehmet Fuat, Doktor Ahmet Süheyl, Hayrettin Nedim ve Vilayet Mektupçusu Osman Nuri Bey ve Askeri Müze müdür muavini Derviş Beyler yer almıştır. İlk toplantı 28 Şubat 1929 günü yapılmıştır. Yapılan toplantılar ve bu toplantılarda alınan kararlarda dönemin basını tarafından takip edilerek, ayrıntılı olarak halka duyurulmuştur.

Milliyet gazetesi ilk toplantıyı, toplantının yapıldığının ertesi günü manşetten *İnkılap Müzesi İnkılabın Güzel Bir Eseri Olacaktır* başlığıyla duyurmuştur. Şişli'deki evin görüntüsü sunulan haberde İnkılap Müzesi'ne konulacak eserler hakkında bilgi verilmiştir. Altı başlıkta sunulan haber için gazetede bir sütun yer verilmiştir. Haberin son başlığında ise eser edinimi konusunda bilgi verilerek diğer müzelerden de eşya alınacağı belirtilmiştir.

Müze komisyonu ilk yıllarda yoğun bir faaliyet içerisindedir. Yurt dışındaki müzelerde incelemeler yapılmış, müzeye konulacak belge ve eserlerin seçimi için milli mücadelede görev alan kişi ve kuruluşlara başvurulmuştur. Müze komisyon toplantılarının ayrıntıları günü gününe basına yansıtılarak halka çalışmalarla ilgili bilgi verilmiştir. Bu şekilde; kurulacak müzeye ilginin artması sağlanmış, ayrıca; gazeteler vasıtasıyla halkın elinde bulunan tarihi değere haiz eserlerin satın alınarak müzede sergileneceği duyuruları yayımlanmıştır.

Cumhuriyet gazetesinin 1 Mart 1929 tarihli baskısında İstanbul İnkılap Müzesi haberi ilk sayfadan okuyucu ile paylaşılmıştır. Alt başlıkta, dönemin

BEŞİNCİ SENE — N° 1730 CUMA, 1 Mart 1929

Cumhuriyet

HER GÜN SABAHLARI ÇIKAR, SİYASİ TÜRK GAZETESİ

Memurin maaşları lâyihası bu sene çıkacak

Fon Zektin makalesine cevap
Mesleki ordu mu? Milleti müsellâha mı?

Matbaacılık Mektebi Salı günü açılıyor
Mektep müdürü Hamdi Emin Beyin verdiği tafsilât

İstanbul İnkılâp Müzesi
Tanzimat devri mebde ittihaz edildi

İran sefiri
Cenevreye gitti

Hazineyi 400000 lira zarara mı sokacaklardı?

Efganistanda
Kralın kuvvetleri pek yakında Kâbile girecekler
İran tavassut mu edecek?

Müsabakamız
Şarkın efsanevî gözlerinin memleketimizde bulunduğunu ispat için müsabakamıza iştirak ediniz!

Zekât ve Fıtra

Sulha doğru

Dünyanın en meşhur gazetecisi Hearst
Hayatını yakında gazetesinde mizahi okuyacaksınız

Cumhuriyet 1 Mart 1929.

İnkılap hareketlerinin ön plana çıkarılarak müzede Tanzimat Devri'nden başlanacağı belirtilmiştir. Müzede siyasi, sosyal hayata ait eserler ve belgelerin sergileneceği ve bu müze için Şehremaneti tarafından ayrılan bütçenin komisyon emrine verildiği, komisyonun en kısa zamanda inşaata başlayacağı ayrıca eser edinileceğine belirtilerek, bir sonraki komisyon toplantısının tarih bilgisiyle haber sonlandırılmıştır.

Milliyet gazetesinin 9 Mayıs 1929 tarihli birinci sayfa haberinde *İnkılap Müzesi* başlığıyla hazırlıkların pek yakında başlayacağı, bir ay sonra müzeye eşya konulacağı, müzede şimdilik mütarekeden sonraki son 10 senelik İnkılaplara ait eşya bulundurulacağı, özellikle İbrahim Müteferrika'nın ilk matbaa tesisinden itibaren olan İnkılaplara ait eşyanın yavaş yavaş müzeye konulacağı ve bu türden eşyaya sahip kişilerin komisyona müracaat ederek eser karşılığında ödeme yapılacağı belirtilmiştir. 3 Haziran 1929 tarihli üçüncü sayfa haberinde ise yine *İnkılap Müzesi* başlığıyla müzeye İstanbul'un eski hayatını tasvir eden; resim, tablo, albüm ve mecmua konulacağı şimdiden 145 risalenin edinildiği bilgisi paylaşılmıştır.

Cumhuriyet gazetesinin 14 Haziran 1929 tarihli ikinci sayfasında *İnkılap Müzesi için asar toplanıyor* başlığı altında verilen haberde; müze komisyonunun 13 Haziran'da toplandığı, müzenin açılış tarihinin henüz

kararlaştırılmadığı, sergilenecek eserlerin tedarik edilmediği, müze komisyonunun daha önce yaptığı çalışmada hükümetin önde gelen isimlere müracaat ederek İnkılaba ait eserleri varsa müzeye hediye edilmesini ve milli mücadeleye katılan kişilere de müracaat edildiği bildirilmiştir. Komisyon üyelerinin Büyük Millet Meclisi Başkanı Kazım Paşa'ya müracaat ederek yardım talebinde bulunacağı, ayrıca müzeye eser satın alınacağı duyurulmasına rağmen çok az bağışın yapıldığı, sadece kütüphane kısmının tamamlandığı ve bu konu ile ilgili eserlerin Emanet Mektupçusu Osman Bey'in odasında toplandığı buradaki eserlerin müze temizlendikten sonra o hafta taşınacağı, komisyonun toplantılarının orada yapacağı bilgisi ile haber sonlandırılmıştır.

Milliyet gazetesinin 30 Temmuz 1929 tarihli üçüncü sayfasında *Fes, Külâh ve Şalvar* başlıklı haberinde; İnkılap Müzesine konulacak eserlerin bir listesinin yapıldığı, müzeye geçmişte kalan ve İnkılap da kullanılan eşya ve kıyafetler konulacağı, bu bağlamda fes, külah, Mevlevi sikkesi, kalpak, takke, cübbe, şalvar gibi eşyaların edinileceği belirtilerek, müze faaliyetini idare eden heyetin Şehremaneti'nde bir toplantı düzenleyeceği bilgisi paylaşılmıştır. Yine aynı gazetenin 21 Eylül 1929 tarihli haberinde İstanbul kadın kıyafetlerinin çeşitli devirleri gösterilmek üzere ferace temin edilmek istendiği fakat ferace yapılmak üzere birçok kadın terzisine müracaat edildiği halde ferace yapabilecek terzi bulunamadığı belirtilmiş, sonuçta Malul Gaziler Cemiyeti'nde daha önce bir film için yaptırılmış ferace olduğu ve bu feracenin[1] satın alındığı haberi verilmiştir.

İnkılap Müzesi komisyonu müzede ne tür eserlerin sergileneceğini tespitini yaparken diğer taraftan koleksiyon oluşturulmaya başlanmış ve edinilen ilk eserler Şişli'deki evde muhafaza altına alınmıştır. Cumhuriyet gazetesinin 13 Nisan 1932 tarihli haberinde Şişli'de İnkılap Müzesi olarak düşünülen bina içinde çok kıymetli eser ve kitapların mevcut olduğu, binanın müze için yeterli olmayacağı, ayrıca kagir yapının yangına maruz kalması durumunda mevcut eserlerin yangından zarar göreceği ve bu nedenle bazı eserlerin Beyazıt Medresesi'ne taşınmasına karar verildiği, bildirilmiştir.

İnkılap Müzesi komisyonunda yer alan Osman Nuri Ergin 1933 tarihli İstanbul Belediye Mecmuası'nda "İstanbul Belediyesi'nin On Sene İçinde Yaptığı Başlıca İşler" makalesinde *Hars ve Terbiye İşleri* başlığında sergilenecek eserler hakkında ayrıntılı bilgi sunmuştur.

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali ile başlayıp Anadolu topraklarında yaptıkları zulmü, Anadolu direnişini ve son olarak Türk ordusu tarafından denize dökülmelerini

[1] Şehir Müzesi koleksiyonunda bir adet bordo ve bir adet tirşe renginde olmak üzere iki adet ferace yer almaktadır.

Milliyet

İNKILÂP MÜZESİ İNKILÂBIN GÜZEL BİR ESERİ OLACAKTIR

İnkilap müzesi

İNKILÂP MÜZESİNE KONULACAK ESERLER

Liman işi

ŞİRKET HÜKÜMET TARAFINDAN FESHEDİLECEK Mİ?

GÜMRÜKLER

Küstahlık

BİR RUM GAZETESİNİN YEDİĞİ HERZELER

İzmirin istirdadı tarihi asarın en elim günü ve beşeriyetin bedavete rucuu imiş!

ABİDENİN TAŞLARI

Sinyor Kanonika dün geldi

Konsevatuvar!

AZ DEĞİL

HIRSIZLIK 600 BİN LİRADIR

BUGÜN

KÖY HEKİMİ

"Milliyet,,in yeni edebî ve millî romanı

BÜRHAN CAHİT

Bir kaç güne kadar başlıyor.

Milliyet
1 Mart 1929.

gösteren İtalyan ressam Vittorio Pisani[2] tarafından yapılmış dokuz adet suluboya tablonun koleksiyona katıldığını belirtmiştir. Makalenin devamında Osman Nuri Ergin İnkılap Müzesi için sergi tasarımında İnkılabın büyüklüğünü, iyiliğini ve önemini gelecek nesillere gösterebilmek için bazı mukayese zeminleri düşünüldüğünü söyleyerek koleksiyonun sınırlandırıldığı dönem hakkında bilgi vermiştir.

Şehremaneti tarafından yürütülen çalışmalarda daha çok İnkılaplar sonucunda tarihe karışmış, kullanımda olmayan objeler edinilmiştir. Bu sayede halkın İnkılapların etkisini karşılaştırmalı olarak görmesi amaçlanmıştır.

İstanbul Belediyesi İnkılap Müzesi çalışmalarına yoğunlaştığı dönemde kentin kültürel altyapısını zenginleştirecek çeşitli adımlar da atmıştır. Bu adımlardan bir tanesi de belediye tarafından kurulan ilk müze özelliği de taşıyan İtfaiye Müzesi'dir. Ülkemizin tek İtfaiye Müzesi itfaiye çalışanlarının özverili çabaları sayesinde 1932 yılında açılmıştır.

[2] Vittorio Pisani; İtalyan ressam. Kurtuluş Savaşı'nı 10 adet suluboya ile resimlemiştir. İnkılap Müzesi eser edinme sürecinde 9 adet tablo koleksiyona katılmış 2014 yılında Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü tarafından 10. tablo satın alınarak koleksiyon tamamlanmıştır.

Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi

Medreselerin kapatılmasından sonra Beyazıt Medresesi boş kalmış, bir müddet erzak deposu olarak kullanılmış, bazı dönemler içine fakir aileler yerleştirilmiş ve kısa bir süreliğine talebe yurdu olarak kullanılmıştır. Harap bir halde kalan medrese İstanbul Belediyesi tarafından restore edilmiştir. Belediye tarafından gerekli tamirat ve tadilat yapılmıştır. Binanın önündeki dükkanlar ve ahşap evler yıktırılmış etrafı park haline getirilerek medrese ortaya çıkarılmıştır. 20 odadan oluşan Medrese'nin yarısı müzeye diğer yarısı ise kütüphaneye ayrılmıştır.

Osman Nuri Ergin; Beyazıt'ta kurulacak müzeyi Halk Müzesi, Şişli'deki evi ise İnkılap Müzesi şeklinde isimlendirmiştir. Bu isimlendirmenin nedeni ise 3 Nisan 1930 tarihinde çıkarılan 1580 sayılı belediyeler kanunudur. Bu kanununda geliri 500 bin liradan fazla olan belediyelere halk müzesi ve halk kütüphanesi kurma zorunluluğu getirilmiştir. Kurulacak müzelere ayrı ayrı misyon yükleyen Ergin; "Halk Müzesinde mazi ve İnkılap Müzesi'nde hal ve istikbal yaşayacak ve gelecek nesil bu suretle mazi ile hal ve istikbal arasındaki farkı maddi delillerle görecektir" şeklinde yaptığı açıklamayla iki farklı müzenin kurulacağını belirtmiştir.

Şişli'de Atatürk'ün evinde biriktirilen ve İnkılaplarla ilgisi olmayan eserler 1931'de Beyazıt Medresesi'ne taşınmıştır. Medrese içinde bu eserler müze ve kütüphane olarak iki ayrı koridorda tanzim edilmiştir. Müze için ayrılan koridorda; resimlerle, mankenlere giydirilmiş Osmanlı Dönemi kıyafetleri sergilenmiştir. Medresenin diğer bölümlerinde; günlük kullanım objeleri, zanaatkar aletleri ve eserleri, gölge oyunu figürleri, kuklalar ve Eyüp oyuncaklarına yer verilmiştir. Tanzim ve teşhir işlerinde 1934 yılında İnkılap Müzesi Müdürlüğü'ne atanan Ahmet Ziya Akbulut'un etkin görev aldığı ve yeni sergileme önerilerinde bulunduğunu görmekteyiz.

Ahmet Ziya Akbulut'un Beyazıt Medresesi'nde yürüttüğü çalışmalar hakkında 8 Ağustos 1937 tarihinde çıkan Tan gazetesinde Selahaddin Güngör'ün; "İnkılap Müzesi Var mı, Varsa Acaba Nerede?" başlıklı yazısında Beyazıt Medresesi salonu duvarında asılı bazı tablolar, masa üzerinde kitaplar, Ahmet Ziya Akbulut'un bir fotoğrafı ve Mesrur İzzet tarafından yapılmış *Mısır Közleyen Yeniçeri* alçı heykelinin görseli sunulmuştur. Haberin ayrıntılarında İnkılap Müzesi'nin nerede olduğuna dair tartışmalara Enver Behnan'dan[3] cevap alan yazar Beyazıt Medresesi'ne ziyarette bulunmuştur.

[3] Tarihçi ve gazeteci Enver Behnan Şapolya (1900-1972) *"Müzeler Tarihi"* kitabının ilk baskısını 1936 yılında yapmıştır. Enver Behnan bu kitabında Müzelerin Nevileri başlığı altında 7. maddede İnkılap Müzesi'nden bahsetmiştir. 7. Maddenin ayrıntılı anlatıldığı kısımda ise İnkılap Müzesi yerine Devrim Müzeleri adını kullanmıştır (s. 106-111)

Beyazıt Medresesi Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi Sergi Salonu.

Medrese'de müze müdürü Ahmet Ziya Akbulut tarafından karşılanan yazar ve ekibine ayrıntılı bilgi verilmiştir. Ahmet Ziya; kendi çabası ile bazı odaları düzenlediğini, ödeneğin yetersiz olduğunu fakat Vali Muhittin Üstündağ'ın İnkılap Müzesi için yoğun mesai harcadığını belirtmiştir. Gazete haberinin son kısmında ise İnkılaplarla ilgisi olamayan birçok eserin koleksiyona katıldığını, sergilemenin ve müzenin isminin sorunlu olduğu belirtilmiştir.

Birçok yazışmada müze adı İnkılap Müzesi olarak geçse de müze açılışında kullanılan *Şehir ve İnkılap Vesikaları Müzesi*[4] adını ilk kez Şubat 1939 tarihli *Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü Belleteni*'ndeki Hasan Bedrettin'in makalesinde görmekteyiz. Hasan Bedrettin resmi açılışı yapılmadan müze ve kütüphane hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir; İstanbul halkının öz malı olduğunu belirttiği müze ve kütüphanenin bütün hazırlıklarının tamamlandığını, birkaç güne kadar müzenin açılacağını müjdelemiştir. Binada yapılan düzenlemelerden de bahseden Hasan Bedrettin; Beyazıt Medresesi'ndeki dershanenin okuma salonu haline getirildiğini, bu okuma salonunun kubbesinin etrafına Yeni Cami kasrından seçilen çerçevelerle salonların tezyin edildiğini bildirmiştir. Müze kısmında ise 12 camekan çeşitli konular üzerine sanatkarların yaptığı şehir sanatlarına ayrılmıştır. Müzenin diğer 12 camekanı İnkılap konularına ayrılmış, burada İnkılabın yok ettiği; büyücülük, falcılık, nazarlık, muska gibi hurafeler canlı bir şekilde tebarüz ettirilmiştir. Yine buradaki camekanlarda; İnkılaba ait saz aletleri, musiki ölçüleri, yazı gibi kısımlara da yer verilmiştir.

10 Temmuz 1939'da Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi'nin açılışı vali ve belediye başkanı Lütfi Kırdar tarafından yapılmıştır. Açılışta; eski vali ve belediye reisi Muhittin Üstündağ, Belediye

[4] Hasan Bedrettin makalesinde *Şehir ve İnkılap Vesikaları Müzesi* başlığını kullanmış. 'Kütüphane' kısmını yazısının başlığında belirtmemiştir.

HERGÜN 12 SAYFA • HERYERDE 3 KURUŞ

VAKIT

SALI 11 TEMMUZ 1939 — YIL: 32 • SAYI: 7721

30 İtalyan gemisi Akdenizde gezintiye çıktı

Polonyada tevkif edilen Almanlar memleketlerine iade edildi

Basın Birliği

Yazan: ASIM US

Matbuat kongresi
Dün Ankarada toplandı

Fethi Okyar dün adliyeyi teftiş etti
Gazetecileri kabul eden Vekil
Adliye sarayı, münferit hâkim usulü, boşanma kanunu ve adliye kongresi hakkında beyanatta bulundu

Bulgar millet meclisi reisi hususî muhabirimizi kabul etti
Gospodin Moşanofun "Vakıt"a beyanatı
Millî isteklerimizin müdafaasını Türkiyeye terkediyoruz
Türkiye ile olan dostluğumuzu bazı suiniyet erbabının mugalâtaları hiçbir vakıt bozamaz

HATAY
15 temmuzda tahliye ediliyor

Çinliler 941 senesine kadar muzaffer olacaklardır
Taraflardan 1,800,000 insan ölen Çin - Japon harbi ikinci yaşına bastı

Inkılâp müzesi dün açıldı
Vali kısa bir nutukla yeni müzenin ehemmiyetine işarette bulundu

Türk-Fransız ticaret müzakereleri

Çemberlayn beklenen nutkunu söyledi

Vakıt
11 Temmuz 1939.

sanat

erkanı, Topkapı Müzesi müdürü Tahsin, maarif umumî müfettişi Fethi, Parti idare heyeti azaları ve gazeteciler yer almıştır.

Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi'nin on yıllık çalışmaları hakkında bilgi veren Lütfi Kırdar yaptığı konuşmada müzeye emek veren kişilere teşekkürlerini iletmiştir. Şişli'deki evin ise İnkılap Müzesi olarak açılacağını da belirtmiştir. Müzenin açılışı ertesi gün basında önemli bir yer edinmiş, gazetelerde açılış hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Müze iki oda ve 22 camekanda oluşturulmuş, kurulum aşamalarında görev alan Selim Nüzhet Gerçek davetlilere müze ve eserler hakkında bilgi vermiştir.

Lütfi Kırdar'ın konuşmasının ardından müzede yer alan hurufat malzemeleri, kitaplar, müzeye kitaplarını bağışlayan Muallim Cevdet ve Emiroğlu Ziya'nın eserleri, belediye ve müzelerin yayınları, Matbuat Umum Müdürlüğü yayınları, 15. yıl münasebetiyle yapılan yayınlar, İstanbul'un en eski resmi, şehir sanayi, eski gazeteler, musiki alet ve edevatı sergilenmiştir.

Beyazıt Medresesi'nde Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi ilk açılış tarihinden itibaren geçici sergiler hazırlanarak İstanbul halkının beğenisine sunulmuştur. Bunların en önemlileri arasında 1940-1941 yılları arasındaki sergiler gelir. Matbaanın kuruluşunun 500. yıl dönümü vesilesiyle hazırlanan kitap konulu sergi, Namık Kemal'in doğumunun 100. yılını kutlayan sergi ve maket, neşriyat, grafik eserlerden oluşan şehir konulu sergi yer alır. 1940 yılından itibaren müzecilik faaliyetlerini genişletmek amacıyla İstanbul Belediyesi, Tevfik Fikret'in Rumeli Hisarı'na yakın Aşiyan'da yer alan evi bir edebiyat müzesi kurmak amacıyla şairin eşi Nazime Hanım'dan içindeki eşyalarla birlikte satın alınmıştır. Beş yıl süren sergileme çalışmaları ardından Tevfik Fikret'in 30. ölüm yılında Edebiyat-ı Cedide Müzesi adıyla Türkiye'nin ilk edebiyat müzesini ziyarete açmıştır. 15 Haziran 1942'de Şişli'de Atatürk'ün kurtuluş planlarını hazırladığı ev, Atatürk ve İnkılap Müzesi adıyla açılmıştır.

Belediye Müzesi

İstanbul kültür hayatının çeşitlenmesinde önemli katkılar sunan Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi'nin kurulması eser bağışının da önünü açmış, birçok kişi ve kurumdan gelen eser ve kitap bağışlarıyla Beyazıt Medresesi'nin salonları eser sergilemede yetersiz kalmıştır. Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi kuruluşu çalışmalarında önemli katkılar sağlayan Selim Nüzhet'in önerisiyle Saraçhane'de bulunan Gazanfer Ağa Medresesi'ne müzeyi taşımak için çalışmalara başlanmıştır. İlk etapta Gazanfer Ağa Medresesi restore edilerek müzecilik faaliyetlerine uygun hale getirilmiştir.

Gazanfer Ağa Medresesi'nin Belediye tarafından Şehir Müzesi haline getirileceği, sergilemede İstanbul'un fetihten önceki ve fetihten sonraki durumunu gösteren resimler, maketler, grafiklerle gösterileceği, İstanbul'da mevcut önemli binaların gelişimi, değişimi ve Cumhuriyet devriyle şehre kazandırılan yapılarla şehrin günlük hayatını ve kültürünü yansıtan sergilemenin yapılacağına gazetelerde yer verilmiştir. Sergilemede kullanılacak maketlerin belediye imar müdürlüğü tarafından hazırlandığı, İstanbul'un dört tarihi evresi canlandırılacak müzeye fetih döneminde mevcut olan fakat sonradan tarihe karışmış Bizans yapıtlarının eski metinler araştırılarak tablolarının konulacağı belirtilmiştir.

Basına yansıyan haberlerde müzeye Şehir Müzesi adı verilse de açılış günü Belediye Müzesi adıyla karşılaşılmıştır. Müze açılışına sayılı günler kala Orhan Ural tarafından çizilen karikatürde yeni açılacak müze Şehir Müzesi tabelasıyla gösterilmiştir.

Gazanfer Ağa Medresesi'nde restorasyon sonrası yapılan sergileme çalışmaları 1 Şubat 1945 tarihinde bitirilerek törenle ziyarete açılmıştır. Törende davetlilere hitaben bir konuşma yapan Lütfi Kırdar müzenin adının Saraçhane'de inşa edilecek olan belediye sarayından dolayı Belediye Müzesi olarak isimlendirildiğini açıklamıştır.

Lütfi Kırdar yapmış olduğu konuşmada İstanbul'un tüm evrelerini gösteren bir

Şehir Müzesi'ne ihtiyaç olduğunu, açılışı yapılan Belediye Müzesi'yle bunun ilk adımının atıldığını söylemiştir. Gazanfer Ağa Medresesi'nin ve Bozdoğan kemerinin mimari ve tarihi açıdan önemli eserler olduğunu atıl vaziyetteki Medreseye müze işlevinin yüklenilmesiyle yapının tamamen yok olmasının önüne geçilerek sürdürülebilir hale getirildiğini belirtmiştir.

Belediye Müzesi sergilemesinde İstanbul tarihi hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmuştur. İstanbul'un Bizans Dönemi sur içi haritaları, bazı önemli yapıları, fetih sonrası inşa edilen yapılar ve şehrin gelişim evreleri gösterilmiştir. Gazanfer Ağa Medresesi'nin derslikleri kronolojik olarak bölümlendirilmiş ilk başta Bizans İstanbul'u, fetih sonrası Osmanlı Dönemi'yle ilgili görsellere yer verilmiştir. Cumhuriyet Devrimi'yle şehirde yapılan imar faaliyetleri ve belediyenin çalışmaları son bölümde ise yapılan planlamalar sonucunda İstanbul'un gelecekte alacağı şekil çizimlerle gösterilmiştir.

Şehir Müzesi

Yazının başında bahsettiğimiz gibi, 6 Ekim 1988'de Yıldız Sarayı'na taşınan ve Şehir Müzesi adıyla hizmete açılan müze, Osmanlı İmparatorluğu'nun dördüncü büyük sarayı olan Yıldız Sarayı'nın Güzel Sanatlar binasında 2017 yılına kadar hizmet vermiştir.

Yıldız Sarayı Cumhuriyet'ten sonra uzunca bir dönem Harp akademileri tarafından kullanılmış, 1978'de kültür bakanlığına devredilmiştir.1987 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İstanbul Büyükşehir belediyesi arasında yapılan protokol gereği güzel sanatlar binası müze olarak kullanılmak üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne tahsis edilmiştir.

19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen dikdörtgen planlı yapı iki katlı olup 640 m2'dir. Has Bahçe'ye cepheli müzeye Yıldız Sarayı'nın ikinci avlusundaki görkemli kapıdan girilir. Müze sergileme alanı olarak düzenlenen, iki katlı uzun salonlardan oluşmaktaydı. İstanbul kenti için önemli bir müze niteliğini taşıyan Şehir Müzesi'nin koleksiyonu genellikle 18. ve 19. yüzyıla tarihlendirilen etnografik ve tarihsel nitelikteki eserlerden oluşmaktadır.

Müzenin giriş katında 1320 (1902) tarihli Sultan Hamit tuğralı mermer çeşme aynası ve Şehremaneti yazılı (1914) tarihli mermer levha sergilenmiştir. Duvarlarda, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi resim sanatının önemli temsilcilerine ait eserler yer almıştır. Bunlar arasında Mustafa Kulları, Halil Paşa, Mesrur İzzet, Şerif Ferid, Sami Boyar, Hikmet Onat, Şevket Dağ Feyhaman Duran, İbrahim Çallı, Şefik Bursalı, Elif Naci, Vecih Bereketoğlu, Hakkı Anlı, Ziya Keseroğlu, Hamit Görele, Kemal Zeren, Ferruh Başağa, Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun aralarında bulunduğu sanatçıların eserleri sergilenmiştir.

Şehir Müzesi giriş kat sergilemesinde ayrıca Yıldız Çini Fabrikası ürünü, tabak, pano ve vazolar, Beykoz üretimi camlar, Eseri-i İstanbul porselenleri, Eyüp seramikleri, gümüş, tombak, mercan, fildişi, sedef süsler, hamail ve muskalıklar 18. ve19. yüzyıla ait Tophane işi lüleler, ölçü ve tartı aletleri, dirhemler, saray takımı nargileler, tespih koleksiyonu, 16. yüzyıldan örneğine az rastlanır bir çini kandil ve harf sanatı içinde ayrı bir yere sahip olan yazı resimlere ait örnekler yer almaktaydı. Birinci kat sergi salonunda ise daha çok geleneksel sanat ve zanaatlara ait eserlerle bunların yapımında kullanılan araç ve gereçler sergilenmiştir.

Şehir Müzesi'nde sergileme alanlarının yetersizliği nedeniyle koleksiyonda bulunan en nadide eserler Filiz Çağman tarafında seçilmiş ve bu eserler sergilenmiştir. Yıldız Sarayı içinde yer alan Şehir Müzesi'nin 2017 yılında ziyarete kapatılması ardından koleksiyondaki eserler İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü Atatürk Kitaplığı eser depolarında muhafaza altına alınmıştır. Koleksiyonda yer alan eserler belirli dönemlerde düzenlenen süreli sergiler vasıtasıyla ziyaretçilerle buluşmaktadır.

Neticede

İstanbul Belediyesi 1939 yılında II. Dünya Savaşı'nın başladığı dönemde Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi'ni ziyaret açmıştır. Dünyayı saran savaş çılgınlığı nedeniyle birçok kamu kurumunun ödenek yetersizliği içinde olduğu bir dönemde İstanbul Belediyesi şehrin kültür hayatını işler halde tutmaya çalışmış ve Dünya Savaşı'nın halk üzerindeki olumsuz etkisini kırmak için çaba sarf etmiştir.

İstanbul Belediyesi'nin müze kurma çalışmaları halk tarafından ilgiyle takip edilmiştir. İnkılap Müzesi olarak çıkılan yolda müzenin açılacağı bina, ismi ve koleksiyon önemli eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştirilere göğüs geren müze heyeti ve belediye başkanlarının kişisel çabaları yadsınamaz özellikle ressam Ahmet Ziya Akbulut ve Selim Nüzhet Gerçek'in isimlerini burada zikretmeden geçemeyeceğim. Müzelerin sergilemesinde göstermiş oldukları çaba takdire şayandır.

İnkılap Müzesi kurma çabaları Beyazıt Medresesinde Şehir ve İnkılap Vesikaları Müze ve Kütüphanesi'ne, Gazanfer Ağa'da Belediye Müzesine, Yıldız Sarayı içinde Şehir Müzesi'ne dönüşmüştür. Günümüzde eserler kapalı bir alanda muhafaza edilse de Kültür ve Turizm Bakanlığı'dan alınan onaylar çerçevesinde Tekfur Sarayı Müzesi'nde, Okçular Vakfı Müzesi'nde bazı eserler sergilenmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Yapı Kredi Kültür Sanat iş birliğiyle Yapı Kredi Kültür Sanat ev sahipliğinde gerçekleştirilen "Burası" sergisinde ziyaretçilerin beğenisine sunulan İstanbul Şehir Müzesi seçkisinin İstanbul Kent Müzesi'nde kalıcı yerine kavuşması dileklerimle, iyi seyirler.

8 Eylül 2021-27 Şubat 2022 tarihleri arasında Yapı Kredi Kültür Sanat'ta açılacak olan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Yapı Kredi Kültür Sanat ortak çalışması ile hazırlanan ve İstanbul'un çevre tarihine ve genel kent kültürü içerisinde doğa fikrine odaklanan, "Burası" başlıklı sergi adına Crystal okuyucularına özel olarak hazırlanmıştır.

***Yazı içerisinde geçen her alıntı resmi kaynaklardan alınmıştır.**

AKTÜEL ETKİNLİKLER

BLACK IS BEAUTIFUL: THE PHOTOGRAPHY OF KWAME BRATHWAITE
Detroit
Harlem ve Afrika kültürünün yaşam izlerini belgeleyen Kwame Brathwaite, 8 Ekim tarihinden itibaren Detroit Institute of Arts'ın sanal platformunda. Sanatçının kırktan fazla büyük ölçekli renkli ve siyah beyaz fotoğrafının yer aldığı seçki, aynı zamanda Brathwaite'e adanan ilk geniş çaplı retrospektif olma özelliğine de sahip. Aktivist Marcus Garvey'in yazılarından esinlenen Brathwaite, ağabeyi Elombe Brath ile birlikte African Jazz Arts Society and Studios (AJASS) ve The Grandassa Models'i kurdu. AJASS, sanatçılar, oyun yazarları, tasarımcılar ve dansçılardan oluşan bir kolektifti. Grandassa Models ise beyaz güzellik standartlarına meydan okumak için siyahi kadınların yer aldığı bir modellik ajansı. Bu noktada seçki, Max Roach ve Abbey Lincoln da dahil olmak üzere Harlem sanatının ve cazının kamera arkası görüntüleri, portreleri ve moda çalışmalarına odaklanıyor.

ANNE GEENE. ACCUMULATION OF THINGS
Otterlo
Doğanın insanda uyandırdığı dürtülerden hareketle sanat pratiğini oluşturan Anne Geene bu etkileşimi fotoğraf karelerine yansıtıyor. 25 Eylül tarihinden itibaren Kröller-Müller Museum'ın dijital platformunda gösterimde olacak olan *Anne Geene. Accumulation Of Things*, özellikle insanlığın ilk zamanlarından beri toplama ve sahip olma yöneliminin doğrultusunda bütünlük, seçim ve arzu gibi kavramlarını sanatçının bakış açısıyla inceliyor. Anne Geene, doğadaki canlı oluşumlarını toplar, sayar, ölçer ve fotoğraf sanatı ile eşleştirir. Yaprak ve çimen, kuşlar ve böcekler sanatçının eserleri için özenle seçilen sanatsal formlarındadır.

HOGARTH AND EUROPE
Londra
Avrupa toplumu ve kültürünün 18. yüzyılın ortalarında önemli ölçüde değişmeye başlaması, sanatçıların eserlerinde konu ettiği temalara da yön verdi. Karikatür gibi seri sanatların öncüsü olarak kabul edilen William Hogarth ise bu isimlerden bir tanesi. En çok da enerji, zeka ve insanlığın yeni modern deneyimlerini yakalayan tablo ve baskılarıyla bilinen sanatçı Avrupa'nın değişimlerini konu etmeye başladı. Ancak bu durum sadece Hogarth'a özel değildi. Zira o dönem fırsat ve değişim, aydınlanma ve yenilik aynı zamanda materyalizm, sömürü ve adaletsizlik çağıydı. Böylece Avrupa'da modern imparatorluğun, devrimin ve küresel savaşın tohumları ekiliyordu. Sanatçılar çağdaş yaşamın ve toplumsal yorumun canlı görüntülerini eserlerine yansıtıyor ve sanatı yeni yönlere çekerek hikayelerinde dönem karakterlerini tasvir ediyorlardı. Avrupa'nın değişimi, sanat ve içerik anlamında modernleşen duruşu 3 Kasım itibarıyla Tate Modern'de.

Sanal müzelere ve bilet fiyatlarına www.artsandculture.com adresi üzerinden ulaşabilirsiniz.

CLOSE-UP
Basel
19 Eylül tarihinden itibaren Fondation Beyeler'in sanal platformunda ziyaret edebileceğiniz *Close-up*, 1870'ten günümüze modern sanat tarihinde önemli bir yere sahip kadın sanatçıların eserlerini bir araya getiriyor. Dokuz farklı ismin - Berthe Morisot, Mary Cassatt, Paula Modersohn-Becker, Lotte Laserstein, Frida Kahlo, Alice Neel, Marlene Dumas, Cindy Sherman ve Elizabeth Peyton - çeşitli türlerdeki eserlerine değiniyor. Bakış açıları ile kendilerinin ve başkalarının portrelerinde ifade bulan simalardan yola çıkarak sanatçıların kişisel vizyonlarına odaklanılıyor. Seçki bir diğer taraftan da aynı perspektif ile sanatçıların konulara olan açılımlarının 1870 ile günümüz arasında nasıl değiştiğini deneyimleme şansı sunuyor.

SIGNAC, THE COLLECTOR
Paris
Fransız neo-empresyonist ressam Paul Victor Jules Signac, Georges Seurat ile beraber puantilist stili geliştirmiştir. 12 Ekim tarihinde Musée d'Orsay'de gösterimde olacak olan *Signac, the Collector*, zamanının sanat sahnesinde özellikle aktif olan bir sanatçının bakış açısını ve önyargılarını yansıtıyor. Signac, özellikle koleksiyonunda bulunan Claude Monet, Edgar Degas, Gustave Caillebotte ve Armand Guillaumin gibi empresyonistlerin eserlerine bakarak kendi kendini yetiştirmiş bir ressam. Öyle ki koleksiyonun ilk parçaları arasında Paul Cézanne var. Bir diğer taraftan Signac koleksiyonunda neo-empresyonist eserlerin yanı sıra Nabiler'in çalışmalarına da yer veriyor.

ADAM PENDLETON - WHO IS QUEEN?
New York
Farklı disiplinlerdeki pratiği ile tanınan Amerikalı kavramsal sanatçı Adam Pendleton, 18 Eylül itibarı ile The Museum of Modern Art'ın dijital platformuna konuk oluyor. MoMA'nın Marron Atrium'una zeminden tavana bir multimedya kurulumu yerleştiren sanatçı; gösterim, okuma ve müzik performansları ile sürekli değişen dinamik bir yapı elde etmiş. *Who Is Queen?* ile Pendleton, Black Lives Matter gibi sosyolojik hareketlerin izinde son on yıldaki popüler seferberlik algısına değiniyor. Bir makine gibi işleyen yerleştirme Allan Kaprow, Amiri Baraka, Michael Hardt, Ruby Sales, Malcolm X ve Glenn Gould gibi birbirinden farklı figürlerin seslerinden yararlanarak belgelenen, toplanan ve arşivlenen materyalleri algoritma prosedürüyle hizaya sokuyor.

JASPER JOHNS: MIND/MIRROR
Philadelphia
Jasper Johns'ın çalışmaları soyut dışavurumculuk, neo-dada ve pop art ile ilişkilidir. Amerika ile ilgili konuları tasvir etmesiyle tanılan sanatçının eseri hatırlayacağınız üzere 2010 yılında 110 milyon dolara açık artırmada satılmıştı. Bu netice aynı zamanda Johns'a yaşayan bir sanatçının eseri için ödenen en büyük meblağ özelliğini de atfetmişti. Sergiye dönecek olursak Philadelphia Museum of Art ve the Whitney Museum of American Art'ın iş birliğinden doğan retrospektif; sanatçının en ünlü tabloları, heykelleri, çizimleri, baskıları ve son çalışmalarını bir araya getiriyor. *Jasper Johns: Mind/Mirror,* 27 Eylül tarihinden itibaren Philadelphia Museum of Art'ın dijital platformunda.

WOMEN TAKE THE FLOOR
Boston
13 Eylül-28 Kasım tarihleri arasında Museum of Fine Arts'in dijital seçkilerinden biri olan *Women Take the Floor,* kadın sanatçıların göz ardı edildiği ve yeterince temsil edilmediği düşüncesi ile eser ve hikayelere odaklanarak 20. yüzyıl Amerikan sanatının ataerkil tarihine karşı çıkıyor. Ağırlıklı olarak MFA'nın koleksiyonundan alınan ve 200'den fazla eserle derlenen sergi yedi temadan oluşuyor. Sanat ve tasarımda dönemsel olarak kadınların var olduğu pozisyonunu yansıtan sembolik ve metaforik görüntülerden oluşan seçki Georgia O'Keeffe, Marguerite Zorach ve Loïs Mailou Jones gibi tanınmış isimlerin yanı sıra önemi yeterince anlaşılmayan kadın sanatçılara da ev sahipliği yapıyor.

THE MEDICI: PORTRAITS AND POLITICS, 1512–1570
New York
11 Ekim'e kadar The Metropolitan Museum of Art'ta gösterimde olacak olan *The Medici: Portraits and Politics, 1512–1570*, zamanının önde gelen entelektüellerini ve sanatçılarını görevlendiren Cosimo'nun şehrin görünümünü ve kültürünü değiştiren iddialı mimari, mühendislik ve sanatsal projeleri destekleyen vizyonuna odaklanıyor. Floransa'da Floransalı olmanın ne anlama geldiğine dair değişken anlayış ve Medici Floransa'sının seçkinlerini tasvir eden sanatçıların karmaşık yolları tanıtılıyor. Sergide çizim, gravür, büst, tablo ve el yazmalarından oluşan 90'dan fazla eser yer alıyor. Aynı zamanda seçki Raffaello Sanzio, Jacopo Pontormo ve Rosso Fiorentino'dan Benvenuto Cellini, Agnolo Bronzino ve Francesco Salviati'ye kadar dönemin en ünlü sanatçılarının eserlerine de değinmeyi ihmal etmiyor.

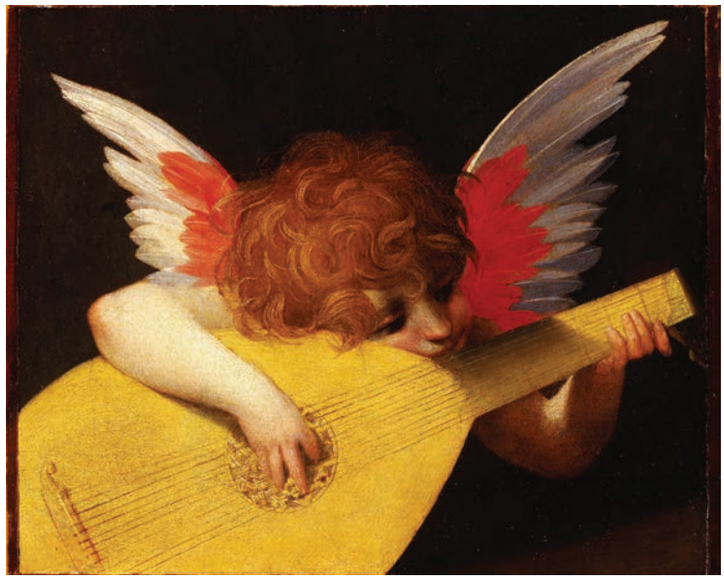

Sanal müzelere ve bilet fiyatlarına www.artsandculture.com adresi üzerinden ulaşabilirsiniz.

POUSSIN AND THE DANCE
Londra
Klasisizmi benimseyen Nicolas Poussin'in çalışmalarında duruluk ve düzenin yanı sıra renklerin ifadeleri de ön plandadır. 20. yüzyıla kadar Jacques-Louis David, Jean-Auguste-Dominique Ingres ve Paul Cézanne gibi klasik odaklı sanatçılara ilham kaynağı olmuştur. Fransız ressamın eserlerinde dans figürleri; tanrıların ve ölümlülerin dünyasını vahşi ve isyankar bir hareketle hayata geçirir ancak tuvaldeki kaotik renkler, hareket halindeki bedenleri bir noktada baskılar. 9 Ekim'de The National Gallery'de gösterimde olacak olan seçki ise Poussin'in resim ve dans birleşenlerine odaklanıyor.

CLOUDS, ICE, AND BOUNTY: THE LEE AND JULIET FOLGER FUND COLLECTION OF SEVENTEENTH-CENTURY DUTCH AND FLEMISH PAINTINGS
Washington
17 Ekim tarihinde National Gallery of Art'ın online platformunda ziyaret edebileceğiniz seçki, 17. yüzyıl Hollanda ve Flaman yaşam kültürünün zengin bir kesitini betimliyor. Sergi, Lee and Juliet Folger Fund'un son yirmi yılda koleksiyonuna eklediği 25 eserini bir araya getirdiği gibi Lee ve Juliet Folger'ın kişisel koleksiyonundan da besleniyor. Seçki Jacob van Ruisdael ve Salomon van Ruysdael'in manzaralarını; Jan van Goyen ve Adam van Breen'den kış temasını; Dirck Hals ve Caspar Netscher'ın gündelik yaşam izlerini; Reinier Nooms ve Simon de Vlieger tarafından deniz manzaralarını; Clara Peeters ve Frans Snyders'ın natürmortlarını ve de Thomas de Keyser ve Jan Miense Molenaer'in portrelerini içeriyor. Ayrıca Betsch projesi için Holmes'un illüstrasyonlarına ve bir dizi seçkisine göz atma imkanı sunuyor.

MODIGLIANI – PICASSO. THE PRIMITIVIST REVOLUTION
Viyana
Ressam ve heykeltıraş olan Amedeo Modigliani'nin ölüm yıl dönümünü hatırlamak adına Albertina Museum, karşılaştırmalı bir retrospektif sunuyor. 20. yüzyılın başlarındaki en önemli sanatçılar arasında yer alan Modigliani, İber Yarımadası ve Afrika heykellerine ilgi duyan Picasso'nun *Les Demoiselles d'Avignon* üzerinde çalışmaya başladığı 1906 yılında Paris'e gitti. Bu eser her ikisi için de oldukça etkili olacaktı: Picasso'yu ünlü yaptı, kübizme giden yolu açtı ve Modigliani üzerinde kalıcı bir etki bıraktı. *Modigliani – Picasso. The Primitivist Revolution*, Modigliani'nin ilkel, tarih öncesi ve Avrupa dışı kültürel sanata duyduğu coşkuyu, Pablo Picasso ve Constantin Brâncuşi'nin eserleriyle diyalog içerisine sokuyor. Seçkiyi 17 Eylül tarihinden itibaren ziyaret edebilirsiniz.

SONBAHAR SKALASI

Hazırlayan: Kristin Fındıkoğlu

Max Mara
Sonbahar/Kış 2021

Kolye,
Sophie Bille Brahe

Kitap, **Gio Ponti, Taschen**

Gömlek,
Jil Sander

Serum,
Dr. Barbara Sturm

Saat, **Audemars Piguet Royal Oak Selfwinding**

Mücevher kutusu, **AERIN**

Kemer,
Loewe

Çanta, **Khaite**

NOMOS
GLASHÜTTE

175 Years
Watchmaking
Glashütte

Tangente Sport. Made in Germany. This automatic timepiece demonstrates just what Glashütte watchmaking is capable of—namely outstanding water resistance and exceptional robustness. Equipped with the NOMOS bracelet and the innovative neomatik date caliber, DUW 6101. Available now at Tevfik Aydin in Istanbul. More information here: tevfikaydin.com.tr and nomos-glashuette.com

TEVFİK AYDIN
Since 1889

ROLEX

ZAMANA DAYANAN MÜKEMMELLİK

Zamana meydan okuyan zarafet ve mükemmeliyet tutkusu ile en üst kalite malzemelerin buluştuğu bir Rolex'in değeri, saatin kendisi kadar dayanıklıdır.

#Perpetual

OYSTER PERPETUAL DATEJUST 31

RHODIUM